

תיקוני שבת כהלכתה

הערות בהל' שבת על סדר ספר שמירת שבת כהלכתה (מהדורה חדשה שיצא בשנת תשל"ט)

מאת יצחק ברנד

מח"ס בריתי יצחק על גרות ועירובין, פתיחת שערי העיר,
ביום הראשון תשבינו, בגדי שלום ואמת

כתובת המחבר

רחוב בן יאיר 20/1.

עיר

טל. 057-956703

~~526/6~~ ~~0377~~ ~~855998~~
~~ר. א. 906~~
~~דינא 4445_[1]~~
~~097922460~~ 50

נכתב בעה"י ע"י

יצחק ברנד

מחייס בריתי יצחק על גרות ועירובין, פתיחת שערי העיר, ביום הראשון תשובתו, בגדי
שלום ואמת, שוב אשוב אליך, איסור החזרת שטחים, חשיבות ארץ חמדה, תיקוני שבת
כהלכתו, גרמא כמעשה, חוט תכלת, חצוצרות מלחמה, קדושת הארץ באילת וגבולי צפון,
חממות גוש קטיף, הקמת ממשלת התורה, להוציא בלעו מפיו, יבום או חליצה, לא ישבו
בארצך, ושפל אנשים יקים עליה, פנו דרך ה', ד' סוגי מנהיגים כחם ומגבלותיהם, (בתוך
החיבור - הקבי"ה עם הגולן, כסוי ראש לגדר ערוה והפיכתו לרועץ), הביטו אל אברהם
אביכם, לא תנסו את ה' - תורה לא בשמים היא, זעקת שנת השביעית, רשפיה רשפי אש,
תכלת - קיום כל התורה, עמנואל - מבחן האמונה (בתוך החיבור, עקירת השבת ע"י הקלנועית),
הריגת עובר

(תמצית הספרים בסוף החיבור)

כתובת המחבר

ת.ד. 906

עמנואל, 44845

טל. 09-7922460

יוצא לאור ע"י

תיקוני שבת כהלכתה

פ"א דיני בישול

סעי' ט"ו: דבר לח שהוא מבושל כל צרכו ולא נצטנן לגמרי מבישולו מותר ליתן אותו בתוך כלי ראשון

לדעת המחבר לא הותר זה רק כשעדיין יד סולדת בו (מ"צ ס' ש"ח ס"ק כ"ד) וכן ראוי לנהוג לכתחילה רק שאין למחות ציד הנוהגין להקל (ע"י מ"צ ס' רנ"ג ס"ק פ"ד בשם המ"א, אולם צ"י ש"ח לא הוזכר שראוי להחמיר ואולי רק במקום שיש ענה קלה כתב שראוי להחמיר)

סעי' י"ח: אות ב' שלא להניח הכלי כלל אלא יחזיקנו בידו או אפילו יניחנו על השולחן והוא שימשיך להחזיק בכלי עד שיחזירנו ע"ג האש

מן המ"צ משמע שאין להתיר לכתחילה ושמעתי שאם מניח רק מקלע על השולחן באופן שאם היה מסיר ידו היתה הקדירה נופלת אז יש להתיר. (ולכאורה תלוי זה בפלוגתא של ביאור הגר"א והמ"ב בפירוש דברי הרמ"א ס' רנ"ג סעי' ב' בעודה בידו שלדעת הגר"א מחני ע' בדמשק אליעזר ולדעת המ"ב לא מחני דע' בביאור הגר"א שאחר שחביא דברי חירושלמי, כבר אפשר לפרש דברי הרמ"א שכתב ועודה בידו, שאינו חולק על המחבר, רק מפרש כך דאף שהוא עודנו בידו, מ"מ לא יניחו אותו ע"ג קרקע כשהוא תופס בידו אבל כשמניחו ע"ג ספסל מותר אף כשתופס בידו. והנה כונת הרמ"א שמתיר כשעודה בידו. דהיינו שמונח ע"ג ספסל ותופס בידו. אולם המ"ב מפרש שהרמ"א חולק על המחבר, וכונת הרמ"א ועודה בידו היינו שלא יניח ע"ג ספסל וא"כ ע"כ שמונח של עודה בידו היינו שלא הניח על שום מקום. וא"כ אם מניח ע"ג ספסל ותופס בידו, אסור לכתחילה)

סעי' ל"ח: שתי קדירות ע"ג האש אחת על חביתה והסיר התחתונה לא יתן את העליונה במקומה ע"ג האש, וכיצד יעשה יניחנו ע"ג קדירה אחרת העומדת גם היא ע"ג האש ובתוכה תבשיל, אין לו קדירה כזו, יניח אפילו בשבת קדירה ריקנית או צלחת מתכת ע"ג האש

ל"ע, דקדירה הפוכה מותר רק בתנאי חזרה כמצואר ש"ע ס' רנ"ג סעי' ג' וצב"ל ד"ה ויזהר וכאן לא נתקיימו תנאי חזרה, שהרי בתחילת שבת לא היה ע"ג האש והרי זה כמניח בתחילה בשבת וחוץ מזה אף אם היה בתחילת שבת ע"ג האש רק אח"כ הניח ע"ג הקדירה מ"מ זה לא גרע מהניח ע"ג הספסל ואין דעתו להחזיר. דמחמירין בזה ע"י מ"ב ס"ק נ"ו ורק החז"א מיקיל בזה בשעת הדחק. וכ"כ החז"א ס' ל"ז ס"ק כ"ז וע"ש שגם צדיעבד נאמר הקדירה אם הוא מטמק ויפה לו. ובהערותיו ס"ק קי"ב הקשה המחבר צעלמו קושיה.

11.

סעי' מ"ז: לפיכך מותר לתת תמצית תה שעודנה חם במקצת בתוך הכוס

לדעת המחבר נריך להיות דוקא יד סולדת בו וכן ראוי לנהוג לכתחילה עמ"כ צ"ע ט"ו. ואם הכוס כלי שני מותר אף כשנצטנן כמ"כ צ"ע ס' ש"ח ס"ק כ"ג.

סעי' נ"ג: יוצא מן הכלל הזה הם המים והשמן והתבלין, שאותם מותר ליתן בכלי שני ע' הערותיו שאין לנו בקיאים מהו תבלין וצב"ל מ"מ מחמיר המ"כ ס"ק מ"ה ועל כן אין להתיר זה בכלי שני.

סעי' ס"ב: אין להניח לחם סמוך לאש כדי לצנימו (לעשות צנימין) כי הרי הלחם משתנה ומתקשה בכך

ל"ע דהרי קי"ל אין אפיה אחר אפיה ויותר נראה שמותר וצב"ל שיתן ע"ג קדירה שיש בו מאכל שלא יהא בו איסור הנחה ע"ג כירה). וראייה לזה דהרי גם ציטול אחר ציטול מותר אף שהתבשיל מתקשה אח"כ כמו בטשולענט) אף שבכף החיים אות ע"ח שהביא בשם שו"ת אורח לצדיק לאסור צ"ע דבריו דהוא הביא בטעמו השני דעת הרמ"א בסעי' ד' שבדבר לח מה שיש בו משום בישול הוא רק במצטמק ויפה לו. אבל במצטמק ר"ע לו מותר. וטעמו משום שמוליד טעם חדש. וא"כ ח"ה כאן אולם זהו פלא ששם בדבר לח. אבל ביבש אפילו בכה"ג מותר. וכ"ש שלא קי"ל כלל בדברי הרמ"א שם כמ"כ המ"ב ס"ק כ"ח וטעמו הראשון אינו מוכח. והוא כנגד סתימת הכלל דאין בישול אחר בישול שכולל אף שבישול השני הוא אחרת כמו הראשון.

סעי' ט"ו ומה שאמרנו שאסור להטמין אינו אלא ע"י כיסוי הקדירה מכל צדדיו דעת המחבר ס' רנ"ז וכן הוא דעת החז"א צ"י ס"ק י"ט שגם הטמנה במקלע אסור כי כן

תיקוני שבת כהלכתה פרק א

הוא דעת כמה ראשונים (עיין רש"י ריש פ' כמה נומנים).

פרק ג' דיני בורר

סע' כ"ה: מותר להוציא מקערה של פירות שכולם מאותו המין ומאותו הטיב פרי הרקוב רק בחלקו.

מותר להוציא רק להמ"צ צה"ל ס' שייט סע' ד' סוד"ה מתוך, אבל לדעת החז"א ס' נ"ד ס"ק ג' אסור. וכמו שהביא בעלמנו בסע' י"ב שני הדעות. וגם לפי המ"צ ל"ע דע' מ"ב ס"ק ט"ו שאם קלט מן הדגים נקדחו אסור להוציאם משום שהשיב פסולת אע"פ שאם נקדחו לא נקדחו כולו רק מקנתו ובכל זאת אסור המ"צ להוציאם ול"ע. וראיתי בא"ל משולש פ"ז ס"ק קט"ו שאסור גם לדעת המ"צ עכ"פ מדרבנן.

שם: אבל מותר לו לקחת את הפירות הטובים שמסביב לפירות המקיפים את הפרי הרקוב.

יש לעיין לפי דברי החז"א ס' כ"ג שמשמע שרק בצבצו שלף ע"ג משקה מותר לקחת רוטצ עמו משום שצ"ה חשיב כמוצדל וזה לא שייך באוכלים (ע' חידושים וביאורים ס' י"ד ס"ק י"ז) וכן הביא בעלמנו בפ"ה הערות ס"ק כ"א.

ממליחה שיש בה גושי מלח מותר להשתמש בה ולהוציא מלח דרך המכסה המנוקב אף על פי שגושי המלח נשארים בתוך הממליחה.

ע' הערה ומקורו מסתימת הכיור שאין כאן כונה לברור רק שלא לפתוס הנקב אולם ל"ע שכן הוא מכון לברר שהרי דרך כלל הוא מענין צגרגרים קטנים ומקפיד על גרגרים גדולים וא"כ הוה זה בורר אוכל מתוך פסולת ע"י כלי ותלוי בפלוגתא שהביא בסע' נ"ז בסופו ולריך להחמיר בדבר כי הוא נוגע לאיסור תורה. [הערות ס"ק קפ"ה: כי מסתבר שהבורר כלי כדי להשאילו לחבירו גם אם הלא ישתמש בו לאחר חשיב כבורר לאלתר כיון שבזה גמר המשאיל את שימושו בכלי והרי הוא נחשב כמעשה בפני עצמו]

אף אלו נאמר שמותר בורר לאור שהרי עכשיו הוא גומר את ההלנעה וגם ליצו שמח שהדבר מונח על מקומו, והרי קיי"ל שחייב, וא"כ ה"ה הכא וגם לא מלינו רק תשמיש בפועל לאלתר ולא דברים נדדים. וכ"כ בא"ל משולש פ"ה סע' ט"ז.

סע' ע"ב: ולפיכך אסור לברור מין אחד של אוכלים מתוך השני על מנת לקררו במקרר אם לא שרצונו לאוכלו מיד לכשיתקרר.

גם לאוכלו מיד אחר הקירור אינו נראה להתיר שכיון שריך עוד תיקון של שיהיו חשיב כלאחר זמן עיין רמב"ם הבורר כדי שיתבשל חייב. וכ"כ בא"ל משולש פ"ה סע' כ"ז וע"ש שכתב שלחמם בקבוק לתינוק נקרא לאלתר ובחתיכת בשר לחממן ע"ג הקדירה מסתפק אם נקרא לאלתר.

פרק ד' דיני בורר ביו"ט

סע' ג' הבא לברור ביו"ט וכ"י לפיכך היה האוכל מרובה על הפסולת וברירתו תגרום לטירחה גדול יותר מאשר ברירת הפסולת וברור את הפסולת מתוך האוכל.

היינו שמותר לעשות כן וה"ה שמותר לברור האוכל דלא גרע משבת והרי צ"ש צ"ה י"ד: אומרים דוקא אוכל מתוך פסולת וצ"ה מתירין גם פסולת מתוך אוכל ואין חולקין על העילה דצ"ש וכן משמע צה"ל ס' תקי"י סע' ז' ד"ה אם. וכ"כ בחו"ב.

סע' ז': פסולת כגון חרק או גוף זר כל שהוא שנפלה לתוך התבשיל כשבא להסירה לא יסירנה כדרך שהוא בורר בחול אלא יסירנו יחד עם מקצת מן התבשיל.

כ"כ המ"צ אולם יותר נראה שמותר ולא שייך בורר בענין זה צייט ע' חז"א ס' נ"ג ד"ה ולכן, שאפשר להתיר כדעת המתירין, ויותר מבואר בצ"ת מאיר ס' תקי"ו סע' ז' שאין שום שיטה בראשונים שאסור (ומקור השיטה הוא הרמ"א בשם המ"מ בשם הראב"ד ולפירוש הצ"ח בדברי הראב"ד גם הראב"ד מודה וזה ע"פ גרסאות שהוצא בראשונים בגמרא ע' חידושי הרא"ה על צ"ה ולא היו לפני המ"מ. ודברי הראב"ד מתפרשין היטב כדברי הגרסאות הללו ולא כדברי המ"מ.)

תיקוני שבת כהלכתה פרק ד

פרק ה' דיני סחיטת פירות בשבת

סעי' ג': מותר לסחוט ביד לתוך האוכל כשידוע שרוב המיץ הנספג ייספג לתוכו או אם המיץ בא לתקן האוכל

עי' חזו"א סי' נ"ו ס"ק א' שדווקא אם כל המיץ נבלל בתוכו ורובו נבלע.

שם בהג"ה: ומותר לחתוך לימון לחתיכות ולשימן בתוך המשקה

אף ש"כ החזו"א סי' נ"ו ס"ק א' אינו נראה, חדא דיש כאן חשש סחיטה דרמיטת הדברים כדעת הט"ז המוצא צמ"צ סי' ש"כ בשע"ל ס"ק י"ט שגם זה בכלל סחיטה, ועי' צ"ק ק. תוס' ד"ה שאני התם דגם פעולה שנעשה לאחר זמן מסקינן דהוה מעשה בידים וכ"ש שמתחיל תיכף ואף שלא הוא הסוחט רק הענבים אינו מגרע וכ"כ המ"צ סי' ש"כ ס"ק קמ"ו לענין עלוקה שחייב ועכ"פ יש איסור דרבנן וכ"ש כאן, ועוד הרי יש כאן איסור של משקין היוצאים ולא מהני כאן תחילת איסורין בתערובות שזה נאמר רק לגבי דבר שיש לו מתירין (עי' מ"צ סי' ש"כ ס"ק י"ד) אבל כאן מה שאינו בטל זהו משום שהוא נ"ט וזהו איסור אף אם תחילת ילירתו בתערובות.

סעי' ו': ויש מחמירין לא לסחוט לימון ע"ג סוכר אם אמנם דעתו ליתן את הסוכר בתוך המים

וכן לריק להחמיר. עי' חזו"א סי' נ"ה ס"ק ו' שטעמו מסתבר.

פרק ו' דיני טחינה בשבת.

הערות ס"ק ב': ויש לעי' בחזו"א שם ד"ה ולהאמור נראה, דאם אינן נפרכים לרסיסים אלא נעשין רכין אין זו טחינה

נראה דלא קשה מידי שרק אם צאמת נטחן לכמה חתיכות רק בלחותו רגע תיכף מתדבק שיך לטחינה משום שחיבור ע"י מים לא הוה חיבור אבל אם בכלל אינו מתחלק לחלקים רק שנעשה רך אין זו טחינה. ובגמ' צאמת נחלקת, רק שאינו ניכר החילוק כיון שתיכף מתדבק ומש"ה שיך זו טחינה.

הערות ס"ק ו': המבקע עצים בקופיץ חייב סקילה משום טוחן ומשמע דאף דמסתמא הם גדולים קצת ואינו דק דק ואפ"ה חייב ולפי"ז צ"ל דטעמו שמותר לחתוך בשבת פירות וירקות גדולים לחתיכות קטנות שראויין מיד לאכילה הוא משום שעדיין צריכים לשיניים הטוחנות אותם

כנראה שקושיתו היא למה בעינים חייב להרמצי"ן גם בחתיכות גדולות (וכן משמע מן הר"ן בשם הראב"ד ב"ה ל"א.) ובפירות אמרינן שרק ביד דק חייב אבל בגדולות קלת מותר. (ואולי קושיתו אף לדעת האומרים שאף בעינים חייב רק ביד דק, מ"מ דק דק בעינים לא יתכן שיעשה כ"כ דק כמו באוכלים ובכל זאת בעינים חייב ובאוכלים מותר) ותירץ משום שבאכל עדיו מחוסר תיקון של שיניים, והיה אפשר לומר חילוק אחר שיעקר טחינה בדבר שאחר השימוש משתמשין צממה חתיכות יחד אבל אם משתמש אח"כ אחד אחד ואולי גם שנים שנים או ג' ג', אין זה רק הקטנה לאפשר שימוש ולא טחינה, שעדיין ניכר האיחוד של אחד ואינו בגדר שימוש כללי, ומש"ה צחותך אוכל לחתיכות שאינן דק דק, והיינו שאינו אוכל אח"כ רק אחת אחת ואולי גם ב' ב' או ג' ג', אין זו איסור משא"כ בעינים משתמש אחר ההקטנה בהרבה חתיכות יחד, זהו טחינה, ומש"ה גם בכוורת חייב לע"פ שהם גדולות משום משתמש בהרבה יחד לעשות הכוורת. (ועי' מש"כ על הערות ס"ק י"ב)

סעי' ג' אבל מותר להשתמש בשבת בסכין מקצץ ביצים והוא שורה של להבים המרוחקים זה מזה והם מתוקנים במסגרת, אותם לוחצים על בית קיבול בגודל ביצה כשהביצה נתונה בבית הקיבול והיא נחתכת לפרוסות כמספר הלהבים וכתוב בזה בערות ס"ק י"ב שמעת"י מהגרש"ז אויערבך שליט"א דלא דמי לסכין מקצץ דלעיל סעי' ב' שאינו כלי סעודה אלא היא מיוחדת לטחינה מפני שהיא כלי שבעלי חנויות רגילים להשתמש בו למלאכתם ולכן איסור משום עובדין דחול משא"כ במקצץ ביצים שהוא מחובר מכמה סכינים גדולים והרי היא כשאר כלי הסעודה. ולפי"ז אפשר שמותר להשתמש בכלי הזה

תיקוני שבת כהלכתה פרק ו

גם לחיתוך עגבניה אע"ג דהוה מגידולי קרקע

אינו מובן דסוף סוף הוא מיוחד לטחינה אולם נראה להחזיר מטעם אחר משום שהם חתיכות גדולות וכאן שאין דרך לאכול הרבה יחד, צפסות הוא בגדר גדולות.

סעי' ו': והחנות בעבור ילד קטן או בעבור המתקשה לאכול את אשר הוכן לו בדרך זו יש לו על מי לסמוך אם יחתוך בשבילם גם דק דק בתנאי שיעשה כן סמוך לסעודה ממש

ע' חז"א ס' נ"ז ד"ה אבל, צביאור דברי המ"א שצמציל מי שאינו יכול לאכול יותר חמור ואין לסמוך כלל על ההיתר לחתוך לאתרוג וא"כ א"א להקל בזה.

פירות חיים כגון בנגה אבוקדו וכיו"ב אין למורחם על פרוסת לחם משום איסור טחינה אלא א"כ הם רכים מאוד שכשאוחזו בידו במקצת פרי אין השאר נגרר אחריו. וכתוב על זה בחערות ס"ק י"ח: ובכח"ג הרי הם כטחונים ועומדים כעין דליתא טבוי"י פ"ג משנה א'.

סעי' י"א: אוכלים שמכניסין אותן מחומר טחון כגון לחם מצה וביסקויטים מותר לחזור ופוררן בשבח בכלי שאינו מיוחד לכך כגון בסכין כדי לאוכלן בו ביום ואפילו אין בדעתו לאכול מיד

ויש מחמירין בזה שלא לטוחן רק לאתרוג (ע' ר"ן פ' ז' שם הרשב"א בד"ה אי"ר פפ"א, וע' חז"א כלל י"ז סעי' ד').

סעי' י"ד אוכלים שאינן גידולי קרקע מותר לטחון אותן

דין זה כתב ע"פ השו"ע ס' ש"א סעי' ט' והפוסקים ז"ל הנמשכים אחריו ומקורן מן התה"ד, אולם בריב"ש ס' קפ"ד חולק וס"ל שאף באינו גידולי קרקע שייך טחון ומש"ה המפרר גבינה חייב, ויותר נראה כדעת הריב"ש. שעי"ק ראיות של התה"ד הוא ממלח לענין מעמר שאינו חייב, וס"ל שה"ה לענין טחון. ודימיון זה אינו מובן שהרי כתבו תוס' ב"ה י"ד ד"ה בית הלל ששייך טחינה במלח. וגם באדמה שייך טחינה (ב"ה ז' צ"י) ובאבנים (פסחים מ"ז צ"י) ובצרזל (רמב"ם פ"ז ה"ה) וכבר הרגיש בזה החז"א ס"ס נ"ז ד"ה מש"כ וכתב שכונת התה"ד רק באוכלים שאינן גידולי קרקע אבל זה קשה כיון ששייך טחון באוכלים וגם שייך באינו ג"ק מהיכי תיתי לא שייך באוכלין שאינו ג"ק דא"כ מוזגין שני הדברים יחד, ובר מן דין גס צמעמר מלח יש איסור דרבנן וא"כ התיר לגמרי בטוחן וגם קשה מי יומר דדומה למעמר דילמא דומה לבורר לישא וצ"שול ששייך בכל דבר ולא זכיתי להבין דברי התה"ד ז"ל על כן נראה יותר כדעת הריב"ש שגם באינו ג"ק שייך טחינה (דע בשו"ע הביא דינו של הריב"ש שאוסר לטחון גבינה בכלי המיוחד והאחרונים ז"ל פירשו דבריו (ע' מ"ב ס"ק ל"ו) רק לענין עובדין דחול אולם בריב"ש צפנים מצו"א שיש בזה איסור תורה) וע' מש"כ לקמן פ"ז סעי' ו' שגם השו"ע כתב לאסור כדעת הריב"ש.

פרק ז' דיני טחינה ביו"ט

סעי' ה': לאחר שטחן יזהר שלא לברור את החתיכות שלא נטחנו כל צורכן לבדן משום חשש איסור בורר

ע' מה שכתבנו פ"ד סעי' ז' שהעיקר שאין צורך צו"ט ביד.

סעי' ו' אוכלין שאינן גידולי קרקע כגון ביצים בשר דגים וגבינה קשה מותר למעך גם לכתחילה במזלג כדרכו ומבלי לשנות

בש"ע ס' תק"ד סעי' ג' כתוב שצריך לשנות ומכאן ראיה שגם דבר שאינן גידולי קרקע שייך טוחן דאי גס בשבת אינו חייב רק היה אסור מלד עובדא דחול א"כ מסתבר שצ"ט א"ל לשנות וא"כ השו"ע סותר את עצמו עמ"ש סוף פ"ו.

פרק ח' דיני לישה בשבת

סעי' ז': שני גופין שנתערבבו מלפני שבת מותר להוסיף עליהם משקה וגם לערבב אותם כרגיל בימות החול ואין בו משום איסור לישה אבל לא יערבב כי עם בנחת ולא

תיקוני שבת כהלכתה פרק ח

בכח

דוקא שנתערבצו בע"ש ע"י משקה אצל בלי משקה אין לעשות כי אם בשעת הדחק ע"י מ"צ ס"ק ס"ב ומקור שהצ"ח מן המ"צ ס"ק כ"ה, לדינא חיישינן לדעת המחמירין. וגם כל ההתר שייך רק בירקות שאין מתדבקים כ"כ כמבואר בחז"ל ס' נ"ח ס"ק ד' וס"ק ח' ד"ה משכונשין.

סע' י"א: בשעת הצורך דהיינו כשאי אפשר ליתן מן המשקה בחומר היבש בע"ש או ששכח להכין והוא זקוק למאכל זה או שצריך להכין אוכל טרי בשביל התינוק אזי יכוון הבליטה העבה בשבת ויקפיד לשנות מן הסדר בנתינת המשקה וגם באופן הבחישה כפי המבואר לעיל בסע' ט'

בצליה עצה אין להקל רק בשינוי שתי וערב אצל לא בשינוי של ניענוע הכלי שניענוע הכלי מוזכר רק בירקות שאין בהם כ"כ לישה אצל לא בפירורי לחם ודיימא כך כתבאר בחז"ל ס' נ"ח ס"ק ד'.

סע' ט"ו והבא לפורר בסיקויטים ולערבב את הפירורים בגבינה לבנה לתינוק מותר לעשות כן בעת הצורך ובדלעיל סע' י"א בתנאי שיקפיד על השינויים דלעיל

כאן לריך שני של שתי וערב כמבואר בחז"ל ס' נ"ח ס"ק ח' ד"ה כשכונשין, כיון שמערב גם בסיקויט שאינו ירק. ולא סגי בשינוי של עירוב צבלי. ומש"ה צננות המוזכר בסע' י"ד סגי גם בשינוי של עירוב צבלי (ומיהו נראה שצבלי סגור ומערבב בכח אסור כמבואר בשו"ע סע' ט"ו וט"ז)

סע' כ"ג: יקלוף את הביצים המבושלים סמוך לסעודה וירסקם אפילו בשינוי המזלג לפי מה שכתבנו לעיל פ"ו סע' י"ד שנראה יותר דעת הריב"ש ששייך טחינה גם באינו גידולי קרקע לריך לעשות חתיכות גדולות גם על הביצים.

פרק י דיני הקרח והמקרר בשבת וביו"ט

סע' י"ד: שכח להוציא את הנורה והוא זקוק ביותר לאוכל שבמקרר יוציא הקטן את התקע המחובר את המקרר לזרם החשמלי בשעה שהמקרר סגור

(א) כנראה שרואה להתיר אף בתקע שהוא בקביעות שם אף שיש בו איסור תורה וח"ו להתיר איסור זה שזהו איסור תורה של שבתת בנו כמו שנאמר אתה ובנך ומוקמינן בקטן העושה על דעת אביו (שבת כ"א) ואף במקום שיש רק איסור דרבנן פליגי הפוסקים אם מותר אולם אף המתירין (דעת הרשב"א) לא התירו רק לצורך הקטן ע"י זה"ל ס' שמ"ג וגם שם הרבה חולקים ע"י ריטב"א יבמות קי"ד והש"ע פסק כדעת האוסרין (ס' שמ"ג) וע' חידושים וביאורים יבמות ס' י"א ס"ק כ"א

(ב) ודברי השו"ע הרב שמשמע מיניה שגם אם כוונתו רק בשביל גדול מותר בשבות דרך עראי ולמד זה ממה שמותר להטעים אוכל לקטן לפני קידוש, הם אינן מובנים, והם נגד הראשונים, וקשה איך למד מלמעשה לפני קידוש שהוא לורך הקטן. וגם הוא איסור קל שהוא רק בגדר ביטול מלאה ולא איסור ממש)

(ג) וכן מה שהחלט אללו שתקע שאין דרך להניחו שם אין בו איסור בנין וסתירה, אינו מוכרח שכיון שזה תכלית השימוש אולי שייך בונה כמו קנה מנורה (שבת מ"ז). ואף ששם קי"ל דאין בנין בכלים הכא חייב שהרי בקרקע עסקינן וכ"כ המלחמות צ"ל הצונה והריטב"א סוף כירה דרב ושמאל דס"ל דהמחזיר מטה של טרסיים חייב. ס"ל דיש בנין בכלים ואף אם לא תקע רק שהוא מהדק חייב ואין קי"ל דאין בנין בכלים וא"כ נשמע שעכ"פ בקרקע חייב במהדק אף דאין דרכו להתקיים וכמו במטה של טרסיים וקנה של מנורה.

(ד) וכן לקמן פ"יג סע' כ"ט התיר להחזיר ולהוציא נורה אם דרך להוציאה וגם זה נע"ג דיש לומר דיש בזה איסור תורה ואינו דומה לוויולן שמותר לתלות (עירובין ק"ב). דשאני התם דאין שייכות עם הבית משא"כ הנורה שמתחבר עם כל חוטי החשמל המחברים בבית וזהו עיקר תפקידו יש מקום לומר שהוא אסור תורה. ומבנין לבנים בלי טיט שהוא פטור (עירובין לה:) אין

תיקוני שבת כהלכתה פרק י

רחייה לכאן ששם אינו מתקיים צלי טיט.

ועי' ירושלמי פ"י דשבת דף כב: לענין משכן שהייב שדן שם הירושלמי אם צנין לפי שעה הוה צנין ומסקנת הירושלמי צנין לפי שעה הוה צנין (הוצא צמאירי)

(ה) ורק שיש לדון בזה שאולי אין כאן איסור תורה משום שהוא סותר שלא על מנת לצנות כי מה שמחזירו אח"כ אינו מתקן יותר ממה שהיה מקודם כעין מה שכתבו תוס' גיטין י"ט. ד"ה מוחק ומי"מ אין להחזיר גם ע"י קטן כמשי"כ, ועי' לקמן סי' י"ג הל' כ"ט שכתבו שם מו"א הגורם כדי שיוכל לישון חשיב בוודאי סותר ע"מ לתקן וחייב רק כאן הסותר כדי שלא יבטל אח"כ בחילול שבת אולי זה חשיב תיקון לדדי לגמרי ואינו חייב ומי"מ יש מקום לומר שהוא שבות חמור כיון שדומה למלאכה וגם לדעת הרשב"א אסור ע"י קטן אף אם היה לאורך הקטן. ועי' לקמן במה שהשכתי על הערה (אוי"ק י"א) דאח"כ שאין זה שבות חמור מוכח לאסור מטעם אחר, שאף שיש לקטן ג"כ הנאה מי"מ דבר שגם הגדול נהנה מזה, נחשב לאורך הגדול ולא מהני מה שגם הקטן נהנה

(ו) העיר חכ"א וז"ל מה שכתבת על פ' י' סע' י"ד, דאפילו אין דעתו לבטלו שם אם זה תכלית השימוש הוה בונה כמו קנה של מנורה ומחזיר מטה של טרסיים, ע' בדפ קכ"ו גבי נגר הנגרר בתוס' ד"ה והמונח דאין זה בנין משום שאין דעתו לבטלו שם ואפילו אליבא דרש"י הרי קי"ל כרבי יהודה, דאף בנגר המונח ומניחו בקרן זוית הוא רק איסור דרבנן דהרי רק במדינה אסור ובמקדש מותר, והחילוק הוא דבמקום שהבנין הוא מה שמחברו לקרקע אם אין דעתו לבטלו שם אין זה בנין משא"כ במטה של טרסיים שהוא בונה המטה חייב, וטלפון שדעתו להוציא לכה"פ כל ער"ש אין ברור שזה נקרא דעתו לבטלו וכן פרידז'ידר שא"א שישאר מחובר לעולם שמזמן לזמן צריכים להפשיר המים שם

(ז) ומה שכתבת שמוציא נורה כדי שיוכל לישון מקרי סותר ע"מ לתקן וחייב, ולכאורה נראה שאין זה דומה לקורע בחמתו למירמא אימתא אאינשא ביתא (ושבת קה:) דהרי בתוס' ע"ג. מבואר דמלאכת מתיר אם שרי חד ומניח חד פטור אם צריך להיות ע"מ לקשור וצ"ל שאינו דומה לקורע בחמתו דבעצם הקריעה יש תיקון משא"כ בשרי חד דאין זה תיקון מה שמתיר הקשר אלא דיש תיקון צדדי מה שמתיר הבגד אבל עצם ההתרה אינו תיקון וכן בנורה.

(ח) ומה שכתבת שנראה דשבות חמור גם הרשב"א אסור אינו מובן החילוק בין סותר שלא ע"מ לבנות למלאכה צ"ל עכ"ל

(ט) וזה מה שהשכתי לו

מה שהערת על השגתי פ"י הל' י"ד טלפון אף שרצונו להוציא חייב והקשית מנגר לדעת תוס' קכ"ו שמוותר נראה שאינו דומה, דשאני נגר דהוה השימוש שלו להוציאו ולהכניסו כי כך הוא תכלית של נגר משא"כ הטלפון אין זה שימוש להוציאו ולהכניסו ומה שמוציא הוא ציטול שימוש וכעין סברה זו כתב החדו"א סי' ס"ק ט' וכן הוא צפרי"ידר, ומה שכתבת שפרידז'ידר מוכרחים להוציא מזמן לזמן כדי להפשיר אינו צכל מקרה כי יש שאפשר להפסיקו ע"י כפתור צפנים וא"ל להוציא התקע בצביל זה ונממילא אף אם מוציאו זהו ציטול שימוש.)

(י) מה שהערת על מה שכתבתי שמהוציא נורה כדי שיוכל לישון הוא סותר ע"מ לתקן וחייב והקשית על זה מן התוס' דמלאכת מתיר דשרי חד וכו', אם זה קושיה תקשה מן הגמ' עירובין ל"ה: נתנו צמגדול ואצד המפתח אינו עירוב ועי' צו"ע ס' ש"ד סע' ג' שם הוא צנין שלם אינו חל העירוב חלמא שיש איסור תורה צמיתתו כשסותרו ע"מ ליקח או עכ"פ שבות חמור עי' צצה"ל שם ד"ה מלאכה גמורה, וכן הוא ברשב"א ולא הותר צין השמעות. ואולי יש לחלק צין מלאכת סותר למלאכת מתיר ועכ"פ צמותר צנין נחשב כלאור מה שהוא ע"מ ליקח וא"כ צנורה ג"כ חייב או עכ"פ שבות חמור.

(יא) ומה שהקשית על מה שכתבתי שגם להרשב"א אסור שבות חמור לאורך תינוק והקשית ממשאל"ג, חמת שכך משמע צר"ן שבת פכ"ד שגם משאל"ג מותר שכתב שצדליקה היינו מתירין ע"י קטן אילו לא היה נחשב כלאורך הגדול. רק שם למעשה אסור כיון דחשיב לאורך הגדול.

אולם אם נאמר כדצרי הר"ן הוה מוכח דין אחר שאף שכצוי הדליקה הוא ג"כ לאורך הקטן שהרי גם הקטן יש לו שם מטה ואוכלים בכל זאת לא נחשב זה לאורך הקטן כיון שאינו מתיחס לאורך הקטן צעיקר ומש"ס מוחזין ציד הקטן לכבות וא"כ להוציא תקע אינו מתיחס צעיקר להקטן וגם להרשב"א אסור אף על הצד שהוא רק איסור דרבנן ועי' לקמן שכנראה ס"ל להרשב"א שמלאכה ג"כ לא חשיב שבות חמור וממילא יש

תיקוני שבת כהלכתה פרק י

מקום לדון כאן שיתכן שכאן הוא יותר שבות חמור

(יב) עוד העיר אותו חכם וז"ל מה שכתבת בהקונטרס דדברי השו"ע הרב אינו מובנים והם כנגד הראשונים ע' בתשו' הרשב"א ס' שכ"ג שהם ממש מקור הדברים אלו וע"ע בגמ' שבת קלט: תוס' ד"ה וליתן ליה לתינוק ובר"ן שם.

(יג) וזה מה שהשנתי לו

ומה שהקשיתי על השו"ע הרב ז"ל שהתיר לקטן לעשות איסור דרבנן לצורך הגדול שזה אינו מוצן ואתה כתבת שדברי השו"ע הרב ז"ל מצוה ארס בתשו' הרשב"א ס' שכ"ג ראיתי שם צפנים ושם מדבר בענין להטעים לקטן כוס של קידוש בבית כנסת באופן שהיה איסור לשתות משום שאין קידוש אלא במקום סעודה ולא חל הקידוש, ודן הרשב"א לאיסור משום שדומה למה שאוסרין להטעים לתינוק כוס של שהחיינו ציוהכ"פ משום שאתי למסרך ושם התיר ששאינו יוה"כ שהוא קצוץ משא"כ כאן שאינו קצוץ שלא יהיו אורחים שאוכלים.

הנה שם הגידון אחרת לגמרי. שם אייריין בדבר שאינו איסור כלל לתינוק, שאין איסור לתינוק לאכול לפני קידוש שחז"ל לא אמרו זה להרעיש התינוק עד הקידוש, ולא היה הרשב"א דן על זה כלל, רק היה דן אם מותר להטעים כוס של צרכה לתינוק שזה יותר חמור משום שהוא צלצור מזה ואיתי למסרך, דומה למה שאסור ציוהכ"פ להטעות לתינוק כוס של שהחיינו. ושם צודאי אילו רוצה התינוק לשתות כוס צלי צרכת שהחיינו צודאי נותנים לו שלא גזרו חכמים על תינוק לאכול ציוהכ"פ, ורק אם הוא צלצור מזה של צרכת שהחיינו חששו חז"ל שאתי למסרך, ועל זה דן הרשב"א אולי נאסר ג"כ כאן לתת לו כוס של קידוש, ושם התיר שכאן שהוא בדרך עראי לא חששו, ואף שהוא צבציל גדול, מה שהתינוק שותה לא איכפת, כיון שצנעם אין כלל איסור, משא"כ צמלכת שבת שחז"ל אמרו לעשות מלאכה גם לקטן אין ראיה להתיר דרך עראי לצורך גדול.

(יד) אולם שיטת הרשב"א שהוא צבצ"ל ס' שמ"ג ד"ה מד"ס, שהתיר, וזה באופן שהוא לצורך הקטן ואילו היית אומר שהרשב"א התיר גם חילול שבת מדרבנן דרך עראי לצורך הגדול היה קשה עליו דמה שעושה עם המשנה קטן שזה לכבות מוחין בידו משום שציתתו עליך וקיי"ל כהך משנה אף שקיי"ל כר"ש צמלשאל"ג וכ"כ מפורש הרשב"א גופא צבצ"ל קכ"א שם לענין צבוי דליקה שאף צבצ"ל אסור לקטן לעשות לצורך הגדול, אלא ע"כ שגם דרך עראי אסור. אם לא שנתן ששאינו צבוי שהוא שבות חמור וצוה מודה הרשב"א שאסור לצורך הגדול. אולם צבצ"ל שבת שם לא משמע כלל שמשום שבות חמור הוא. דכל משמעותיה שס"ל שמשאל"ג לא הוה כלל שבות חמור דאי הוה ס"ל דחשיב שבות חמור לא היה מקשה שם כלום.

שהרשב"א הקשה למה מוחין צקטן שזה לכבות, הרי ביאר ביצמות שמותר לתת לקטן לעשות איסור דרבנן ותיירן הרשב"א משום שכאן הוא לצורך הגדול וזהו אסור. ואי אמרת שהרשב"א ס"ל שמשאל"ג חשיב שבות חמור שדומה לדאורייתא, היה יכול לתרן צפספות שמה שהתיר ביצמות הוא רק צבצ"ל קל אבל לא צבצ"ל חמור, וע"כ ס"ל שלא חשבו שבות חמור או שא"ל לחלק בכך, וא"ת א"כ למה אסור לאמר לגוי לכבות, והרי זה שבות דשבות במקום הפסד שמתירין, וצמלמא אילו היינו אומרים דמשאל"ג הוה שבות חמור ושאפשר לחלק בין שבות קל לשבות חמור, נחא. אבל הרשב"א שלא ס"ל לחלק למה אסור לומר לגוי, י"ל דזה לא קשה שהרי הרשב"א ס"ל דשבות דשבות במקום מזה לא הותר רק צמכשירי מילה שהיא גופא דוחה שבת אבל לא צבצ"ל מזה ולא צבצ"ל כמ"כ הב"י ס' ש"ז צבצ"ל תשו' הרשב"א וא"כ לדידיה לא קשה כלום וא"כ הדר יש ראיה שכל שבות אסור לצורך הגדול ממתניתין דקטן שזה לכבות מוחין צידו.

איברא שהרשב"א ביצמות קי"ד כתב שמה שאסור ללוות לקטן לעשות איסור דרבנן הוא רק משום אתי למיסרך, וא"כ כיון שכתב כאן בתשו' שצדך עראי אין איסור דאיתי למסרך ממילא מותר גם לצורך הגדול אולם לא יתכן דבר זה ממה ששינוי קטן הבא לכבות מוחין צידו וע' צחו"צ יצמות ס' י"א ס"ק כ"א שנתקשה מאוד בדברי הרשב"א ע"ש.

(טו) איך שהוא להתיר איסור דרבנן לצורך הגדול דרך עראי מצוה צבצ"ל שבת שם שאסור דלא כהשו"ע הרב ז"ל והוא דאיתא בגמ' שבת קלט. ותוס' שם שמותר לתת לתינוק ישראל לזרע כלחיים צחו"ל לא קשה שם אין כלל איסור ממש רק חומרא כמ"כ רש"י ד"ה יהיב וכ"כ הריטב"א שם ע' צחו"צ שם.

וכ"כ צמ"א ס' של"ד ס"ק כ"ט ובהג"ה הגרע"א.

תיקוני שבת כהלכתה פרק י

פרק י"א דינים שונים בהכנות אוכל בשבת ויו"ט

סעי' א': או ימלח אפילו חתיכות רבות אבל ישפוך עליהם מיד שמן או חומץ היינו דברים שמחלישין את כח המלח

כ"כ המ"ז ס' ש"א ס"ק י"ד ומיהו דבריו ז"ל אינן מובנים דמ"ש מהא דמ"ז ס"ק י' שלריך לשם מקודם השמן, וגם מאי שנא ממה שכתוב שם שאף שאוכל תיכף אסור למלוח הרבה. וא"כ ה"ה אם נותן שמן תיכף אסור ויותר טוב שישים מקודם השמן ואחר כך המלח.

סעי' ה': ולצורך זה אין הבשר אוסר בטלטול אף על פי שאינו מבושל

ע' בהערות שם מקום לומר שבזמן הזה שאין אוכלים כלל בשר חי אסור בטלטול, וכ"כ בערוך השולחן

סעי' ח': לחם ביסקויטים שוקולדה וכד' שהאותיות שבהם הן מחומר המוצר בעצמו מותר לחתוך אותם או לשברם אפילו במקום האותיות.

החז"א ס' ס"א ס"ק א' חולק על זה וס"ל שאין נ"מ אם האות מן הדבר עלמו או מדבר לדדי ובכל גווני אסור וכן נראה עיקר דהרי כותב שייך ג"כ באותיות שבאים מן הדבר עלמו כמו ל"ן ע' גיטין כ. ומיהו שצירת לורה יותר קל שאין מקור נאמן לאסור שצירת לורה. ולדברי המ"ז ס' ש"מ צב"ל עמוד ק"א שדרך כלל עושה לורה חיוצו משום מכה צפטיש ורק כשעושה תחילת הרושם כדי לצייר עליו אח"כ, חיוצו משום כותב, וא"כ צורה לא שייך כלל מוחק וזה מה שנתכון שם הצב"ל צמה שכתב דבזה נתישב קושית המ"א ס"ק ו' דהיינו שמ"א הקשה על הרמ"א למה דאסר לאכל עוגות עם אותיות איך מותר לאכל מזנות מזוירות צפסח (כך ביאר הדג"מ דברי המ"א) ועל זה כתב המ"ז שלפי דבריו לא שייך כלל מוחק צורה.

הערות ס"ק ס"ו: בסוף הדיבור דכיון דנעשה מוקצה רק לאחר שנטל בהיתר שפיר דמי להניח במקום המוצנע.

לפי דברי ביאור הגר"א ס' רס"ו סעי' י"ב והוצא צמ"ז ס' ש"ח ס"ק י"ג שלמד צגמ' סוף צמה מדליקין שאסור אי לקחו בע"ש והגיע שבת אסור להמשיך לטלטלו אם ס"ל שהאסור מוקצה מחמת גופו, אף שלקחו בהיתר גמור בע"ש א"כ דבר שנעשה מוקצה מחמת גופו לאחר שלקחו בידו שאסור להמשיך לטלטלו ומבואר דלא כמ"כ כאן.

סעי' ל"ב: שבת אסור להכין מיוניז קשה וגם באשר למיוניז נזילה יטיב לעשות אם יכין מבע"י.

כן העיקר שאסור מן הדין ע' בסוף הערות ס"ק קכ"ח.

פרק י"ב שטיפת כלים וניקוי השולחן בשבת ויו"ט

סעי' י"ז: נסתם כיוור המים מותר לנקותו בעזרת משאבת גומי ביתית (ולא של אומן) כשיש צורך גדול בכך

לריך לעיין היטב דדיון זה, והמנחת ילחק שהצ"ח דיבר רק בצית הכסא שיש בו משום כבוד הצריות ולא דיבר בכיוור. (אח"כ ראיתי בחיל משולש פ"ו הערות ס"ק קי"ב שהצ"ח דעת האוסרים בזה ע"ש)

סעי' י"ח: וכן מותר לשפוך בו מים לכל צורך אחר ואין חוששין להשקאת הזרעים שתעשה ע"י כך

אינו נראה מה שהצ"ח מס' שני"ז סעי' א' ראיה להיתר, שהרי משם יש קצת ראיה לאסור שהרי הנריכו חכמים לעשות היכר בדבר. וגם לריך לעיין אם אפשר לדמות שאר מלאכות למלאכת הולאה בענין זה. דהולאה הוא מלאכה גרועה ע' תוס' ריש מסכת שבת ד"ה פשט

סעי' ל"ג: מותר לגרור מן השולחן באמצעות סכין או מטלית עצמות וקליפות וכדומה אף אם אינן ראויין למאכל בהמה

העולה היותר טוב שהמתחילה כשיאכל ישליך העצמות והקליפין לתוך זלחת ואח"כ יוליף

תיקוני שבת כהלכתה פרק יב

הללח ע' חז"א ס' מ"....? ס"ק ג' שיותר לטלטל המלחת עד מקום האשפה כיון שע"פ רוב ח"א לזרקן במקומן משום שמפריעין לדריסת הרגל.

סע' מ"א: שולחן מכוסה מפה העשויה מחומר סנטטי טהור ללא תערובת חוטים טבעיים כמו מפה פלאסטית או אם מכוסה הוא שעוונית, אם נתלכלך אחד מאלו ומקום הליכלוך הוא יבש כי אז דינו לענין ניקוי כדין ניקוי השיש, ועוד שם, ומותר לשרות מפה זו העשויה מחומר פלאסטי או שעוונית במים

משמעות הדברים שמתיר חומר סינטטי חף אם עשוי בחוטים של שתי וערב וזהו ל"ע כי השורה בגד סנטיטי העשויה בשתי וערב דרך אריג נוטה שחייב חטאת והוא מדמה היתרו לדין עור, שאינו אסור בשריה, ואין זה דימיון כי עור אינו עשוי משתי וערב דרך אריגה, משא"כ בגד סנטיטי וא"כ כל מה שהיתיר כאן עד סוף הפרק שייך רק במפה של פלסטיק שעשוי מחתיכה אחת (לא אריגה שתי וערב) וזה דומה לעור ובכמה מקומות בספר זה לריך לתקן זה (ע' לקמן פ' י"ד סע' כ"ח פ' ט"ז סע' ו') והדימיון לשער שאין בו סחיטה וממילא אין בו איסור שריה, אינו דומה, שבגד סנטיטי בולע, שאף שהחוט עלמו אינו בולע, מ"מ בין החוטין בולעין והרי בגד סנטיטי החוטין כ"כ דקין, שלפעמים שחוט דק מאד כבר כפול לשמונה ופעמים כמעט שא"א להכיר בהם כלל אם הוא למר או סנטיטי א"כ המים נכנסים תוך החוט וזהו לא שייך בשער.

פרק י"ג דיני אש בשבת ויו"ט

סע' י"ט: תנור שמיכל הנפט שלו מהוה כלי בפני עצמו, בשעת צורך גדול מותר להסיר את המיכל בחג אם כדי להפסיק על ידי כך את פעולות התנור כאשר הוא חם מדי. אם כדי למלאותו מחדש, והוא שיעשה זאת בשעת שאין הנפט שבמיכל נוזל לתוך התנור הבוער ומותר לעשות כן משום שאינו לוקח מהנפט הבוער וגם לא מהנפט שנמצא כבר בתוך התנור הבוער

ל"ע להיתיר זה בסברא בעלמא, וגם ע' בהערות שהביא בשם הרשב"א בעצוה"ק לאיסור ששם אוסר ליתן צו"ט שפופרת נקובה של צילה על הכר כדי שתהא מנטפת (וכ"כ בריטב"א שבת כט: ובמאירי צילה כב.) ולא ידעתי איך דחה ראייה זו. שהוא מחלק מראייה אחרת ולא מראייה זו

סע' כ"א: פתילה בנר של שמן שאינה ראויה עוד לשימוש מותר להוציאה

לזרקו סמוך לו מותר אצל להוציאה ולטלטלה לאיזה מקום שירצה ל"ע ע' מה שכתבנו פ"א על הערות ס"ק ט"ו.

סע' כ"ה: היה השעון בכוון מבע"י להפסיק את הזרם החשמל בשעה מסויימת מותר לעשות בשבת את הדרוש כדי שיפסיק בשעה מאוחרת יותר

ע' בחז"א ס' ל"ח ס"ק ז' שכל תיקון בשעון חשמל יש בו איסור תורה שמתקן הצנין, בין אם התיקון הוא לכבות או להדליק, אף אם מדד הכיבוי הוא רק גרמא מ"מ אסור משום שמתקן הצנין עכשיו. ולפי"ז גם בזה יש איסור תורה. וחזן מזה שיש כאן איסור של מוסיף שמן שבנר, ואפילו בכר שבתוך השפופרת אף שאינו מוסיף רק לאחר זמן, ומה שהוכיח להיתיר מס' רע"ז סע' א' שיותר לסגור הדלת בפני הכר שלא תכבדו הרוח ולא חשיב מצעיר, אינו ראיה ששם הרוח לא נתיחד לכבות הכר, וממילא המסיר רוח אינו נקרא מצעיר. משא"כ כאן שהשעון נתיחד לכבות הכר אז המסירו נקרא מצעיר. וחילוק זה מבואר, ממלאכת כיבוי, שהרי מותר לסגור דלת בפני מדורה כדי שלא תצערנו הרוח. (שו"ע ס' רע"ז סע' ז') ולא חשיב מכבה, אף שממילא תכבה לאחר זמן, ואילו להסיר שמן שבתוך השפופרת של צילה המנטף לתוך הכר, חייב (ע' רש"י שבת כ"ט: והצטרטורה וראש צילה דף כ"ב ושו"ע ס' רס"ה סע' א') ולא אמרינן הרי הוא רק מונע שהשמן לא יטיף. וממילא מתכבה והטעם שאסור כמו שכתב רש"י שם דכיון דהתיחד לדליקה, המסירו חשיב מכבה, ובה מיושב למה מותר לסגור הדלת בפני המדורה שלא תצערנו הרוח ולא חשיב מכבה משום שהרוח לא נתיחד להצערנו. אז הסרת הרוח לא חשיב מכבה. וכל סברות אלו שייך גם במצעיר וכנ"ל

והביאור של חילוק בין נתיחד ללא נתיחד הוא כך, צענין מלאכת מכבה, אם יש אש דולק לזמן קצר ויש כח אחר שיכול להאריך הדלקתו, אז אם הכח האחר לא נתיחד להאש, אז אמרינן שגוף

תיקוני שבת כהלכתה פרק יג

להחיר גם בשנה, מה שהוא קציעות גמור לענין שאר ענינים.

וא"ל לומר שזה נקרא סותר שלא ע"מ לצנות כיון שאינו מתקן יותר ממה שהיה מקודם כשיחזיר (ע' גיטין י"ט. תוס' ס"ה מוחק) דכיון שעושה כדי שלא יפריע לו האור משום שצריך לישון נקרא זה מתקן אף שאינו ע"מ לצנות כעין מה שכתב המ"ז בבה"ל ס' ש"מ סע' ג' ד"ה המוחק לענין מלאכת מוחק ומלאכת סותר.

וכן מבואר בגמ' שבת דף ל. שמכבה בשביל חולה שיסן חייב למ"ד משאל"ג חייב אף על פי שלענין מכבה חייב ג"כ דוקא ע"מ להצטער כמו בסותר [ע' רש"י שבת לא: ד"ה לעולם ואף לרבי יהודה (נ"א). שם"ל משאל"ג חייב. מ"מ זהו בלצנות אפילו שלא במקומו אבל שלא ע"מ לצנות כלל חשיב מקלקל ופטור] מ"מ ס"ל אם מכבה בשביל החולה שיסן חשיב מתקן כמו ע"מ לצנות (חייבין בסתירה קטנה כעין הסרת נורה שלא חשיב מקלקל וכן דומה לקורע בחמתו למירמא אימתא אחינשא ביתא דחשיב קורע ע"מ לתקן (שבת ק"ה).

ואף שלענין מכבה חייבים רק לרבי יהודה משאל"ג חייב, ולר"ש פטור אי"כ כימא ג"כ כאן שחשיב משאל"ג דקיי"ל כר"ש. ז"ל דזה שייך רק לענין מלאכת מכבה אבל לענין מלאכת סותר מסתבר שגם לר"ש חשיב מלאכה הנריכה לגופא וע' שבת לא: תוס' ד"ה וסותר שלענין סותר חשיב יותר מלאכה הנריכה לגופא מלענין מלאכת מכבה ועכ"פ איסור דרבנן חמור בודאי יש בדבר זה, והוא רוצה להחיר אף להחזיר הנורה וזהו בוודאי יש בו איסור תורה, רק שהזכיר שיעשה בשינוי וזהו ניגול מחטאת. אולם מה שהנריך שינוי כונתו רק משום מוקלה ובמקום שאין מוקלה היה מתיר גם בלי שנוי וזהו יש כאן איסור תורה.

הערה ק"א: דאף שאומרים בשם החז"א שיש איסור בונה וסותר גם בזמן שאין החשמל פועל

כ"כ המנחת יצחק ח"ג תש"ו ל"ז משמו, ואף אי נאמר שהחז"א לא אסר רק בזמן שיש חשמל מ"מ לא שייך זה רק בכפתור מחובר אבל בתקע שמכנים דומה לקנה של מנורה ולמטה של טרסיים שחייב ולדידן דקיי"ל אין צנין צבלים שייך זה עכ"פ במחובר לקרקע וכ"ש דלהחזיר נורה (בהל' כ"ט) שחייב בו משום בונה.

סע' ל"ז: אך אם שכח לעשות כן וחושש שהצילצול יגרום להפרעות מותר להפסיק את החיבור בשבת ויו"ט והוא שיעשיהו בשעה שאין השעון פועל

ע' מש"כ ה"י כ"ח ופ"י סע' י"ד ד"ה וכן שיש בזה איסור תורה וכאן אף לפי שיטתו חייב שהרי יש הרבה טלפון שאין מסירין אותן ובפ"י לה' י"ד כתב בעלזמו שאם אין דרך להוציא יש בו חשש סותר וז"ל שאיירי כאן בטלפון שדרך להוציאה וע' מש"כ שם שאף אם דרך להוציא יש בו חשש סותר וחזן מזה יש ג"כ איסור מוקלה והוא לא הזכיר כאן שצריך לעשות ע"י שנוי (ובאמת גם ע"י שנוי דעת החז"א לאסור מדין מוקלה ונאריך עוד בזה אי"ה פ' כ"ב סע' ל"ד בראיות ברורות דמוקלה לא הותר ע"י שנוי) וכאן ח"א לומר דהוה סותר שלא ע"מ לצנות כדי להסיר החטאת, שכיון שעושה כדי שיוכל לישון הרי זה סותר ע"מ לתקן. כמו שכתבנו בסע' כ"ט. (ואולי לענין מוקלה ס"ל דהוה כלי שמלאכתו לאיסור שמוחר לטלטל לצורך גופו ומקומו אולם לכאורה הוא מוקלה מחמת חסרון כים שאין עושים שימוש אחר ע' חז"א ס' מ"ד ס"ק י"ג).

סע' כ' אבל אסור לסחוט את השערות שלא בדרך ניגוב

גם בדרך ניגוב. יש להזהר (כך הוא הפשטות) שסחיטת השיער אפשר לאסור גם משום סחיטת לבון (ולא רק משום סחיטת דש) לדעת הרמב"ם (פ"ט ה"י י"א ע"ש צמ"מ) וזהו שייך גם בדרך ניגוב. והנה עיקר המנהג שאין רוחצין במים לנגיף כל הגוף הוא משום חשש סחיטת שיער (ע' מ"ב ס' שכ"ו ס"ק כ"ה) ואף שא"ל כלל למים ולא שייך לאסור משום סחיטת דש ודומה לכבשים שמותר לצורך גופן (ס' ש"כ סע' ז') וע"כ שחוששין לטעם של סחיטת ליבון. וא"כ גם כשהולך לאיבוד לתוך המגבת אסור משום טעם זה.

סע' כ"ח: אלא יסוד בידו או במטלית מחומר סינטיטי.

גם בחומר סנטיטי שייך סחיטה דלא גרע משיער וכ"ש לפמשי"כ פ' י"ב סע' מ"א שסנטיטי דומה

תיקוני שבת כהלכה פרק יג

ללמד.

סעי' ל"ד: וגפרור דינו כדין כלי שמלאכתו לאיסור שמותר לטלטלו לצורך גופו.
נראה כמו שכתב בהערות שאסור, דהוה מוקלה מחמת גופו כמו עינים שאינו עשוי רק לשימוש
חד פעמי.

פרק ט"ו הטיפול בבגדים בשבת ויו"ט

סעי' ו': בגד שעשוי חומר טהור של סיבים סינטטיים ללא סיבים טבעיים (גרביים
חולצה וכו') מותר לשרותו במים

כבר כתבנו שהעושה כן נוטה שחייב חטאת ע' מש"כ ס"י סעי' מ"א.

סעי' י"א: בגדים שמותר לשרותם במים מותר לתלותם לשם יבוש

כבר כתבנו שהשריה נוטה שחייב חטאת וממילא אסור לתלותם.

סעי' כ': אם לא שחבל הכביסה נתון בגלגל המחובר לאילן (ואז מותר)

ההיתר הוא רק באופן שהחבל אינו מחובר בקציעות בגלגל אצל אס הוא מחובר בקציעות,
נעשה הגלגל והחבל כחתיכה אחת והכל נקרא לדדים ואסור לתלות כזיסה על החבל ע' ס' ש"ה
מ"ב ס"ק ס"ז לענין עגלה, שכל חלקי העגלה נחשבים כחתיכה אחת.

סעי' ל"ז: בחג"ה ואם הוא עשוי כולו מחומר פלסטי או מסיבים סינטטיים ללא
תערובת סיבים טבעיים מותר לתלותו

כבר כתבנו פ"ב ה' מ"א ששייך חיוב שריה גם כזיסים סינטטיים, מש"ה אסור לתלותן.

סעי' מ': ואילו לגבי נעלים אם הם מודבקות ולא תפורות בחוט טבעי מותר לשרות
במים גם אותן וכנ"ל אבל אם הם תפורות בחוט טבעי לא ישרה אותן במים וגם לא יזרים
מים עליהם

לכאורה לא משמע כך דתכן אס היתה של עור (הכר) נותן עליו מים עד שתכלה (שבת קמ"ב):
ומתם כר תפור בחוט וכן מתם מנעל ובכל זאת מצוה ש"ע ס' ש"ב סעי' ט' שמותר לתת עליו מים
וע"כ שאין חוששין לחוט. (נ"ע דין זה).

סעי' מ"ו: ומותר לקפל כבסים שנתייבשו אם אין כונתו לקיפול הבגד וגם אינו מקפיד
על צורת הקיפול אלא כונתו על סידור הבגד במקומו

ע' בהערות שאסור משום טורח שלא לצורך היום.

סעי' ע': וגם מותר להשתמש בסיכת ביטחון במקום כפתור שנתלש אבל אם אפשר
אל יתחב בבגד פעמיים אלא פעם אחת בלבד

בחז"א (במכתב ס' קנ"ו בהשמות לס' ש"מ) מתיר בזה. וספר זה ג"כ לריך להודות בזה, שהרי
בסיכת בטחון בודאי מתקיים ואין כ"מ אס זה צפוע אחת או שתי פעמים אלא ודאי כיון שאין עושה
לקציעות אף שמלד עלמו אפשר שיתקיים הרבה זמן מותר וא"כ ה"ה אס תוחב שתי פעמים.

ומיהו לענין הולאה לריך לדון באיש, (ע' ש"א סעי' ט' בה"ל ד"ה ובשאינה (דבאשה הוכרע
להתיר) וגר"ה להתיר ג"כ באיש, דמה שהמ"ב שם דן לאסור באיש במחט שאינה נקובה, אף
שמעמיד הבגד, אף שבאשה מותרת, נ"ע"ג. שהמ"ב ר"ה לחלק שרק באשה שאס אינה מעמדת
פטור, אז המעמדת מותר, אצל באיש ש"א שבאינו מעמיד חייב אז אולי במעמיד פטור, וחילוק זה
נ"ע"ג, שהרי ג"כ באשה מה שבאינה מעמדת פטור. זהו כשיש עליו תכשיט אצל כשאין עליו תכשיט
ג"כ באשה חייבת כמש"כ במ"ב ס' ש"ג ס"ק כ"ה. ובכל זאת במעמדת מותרת. כמש"כ ס"ק כ"ד,
א"כ ה"ה באיש אף למ"ד כשאינו מעמיד חייב. מ"מ כשמעמיד מותר.

סעי' ע"ג: אין לשים סבון על גרב ניילון במקום הרכבת (עיין שנופלת) כדי למנוע את
ההתפשטות הקרע בגרב וגם טוב להמץ ממריחה לקח (גם נזילה לצורך זה)

לא רק טוב להמנע אלא איסור תורה יש בזה משום תופר ואף שהוא רק להמנע שלא יקרע וזה

תיקוני שבת כהלכתה פרק טו

היה מלאכה חשובה במשכן כמו שנאמר במעיל והיה פי ראשו בתוכו וגוי וכל הראיות שאסף אינו ענין לכאן שלא איירי במלאכת תופר רק בזרע אחר שנתלש מן הקרקע שלא שייך עליהם זרע, וכשהוא במחזור חייב באמת זרע אף שרק מונע קילקול כמו עושה בתים לאילן בירושלמי פ"ז דף מ"ח.

פרק ט"ז משחקים בשבת ויו"ט

סע' ד': אין למחות בילדים המשחקים בחול הדק והיבש

אנו נוהגים למחות בילדים משום שעושים גומא וזה שייך אף בחול שאינו מוקנה ע"י שבת ל"ט ברי"ן שרק קמח ביו"ט לא שייך גומא אבל לעשות גומא בעפר תחוח אף שאין בו משום מוקנה אסור. ורק אם הוא כ"כ דק שהגומא תיכף מתפשט, אז יש מקום להתיר. ע"י שבת ל"ט. תוס' ד"ה מפני דשם ר"ת ותויו"ט פ"ג משנה ג' ד"ה ולא יטמינו.

סע' י"ד: צעצועים הממונעים ע"י קפיץ כגון מכוניות רובוטים למיניהם אין למחות בילדים המשחקים בהם

אנו נוהגים למחות בידהם משום שמשמעות החז"א ס' כ' ס"ק ט' ד"ה כתב, שגם בזה יש בו משום תיקון מנה

סע' י"ח: אין למנוע את הילדים מלבנות בקוביות ובאבני פלא על כל מיניהם

ע"י בהערות שיש סברא לאסור דהוה תמיד כעושה כלי חדש. וע' בספר מחזה אליהו שדחה טעם זה ואסר משום עשית הבל ועשית לורה שאסור משום כותב.

סע' כ"ג: מותר לשחק במשחק אותיות וציורים שבהם מניחים אותיות או חלקי אותיות ותמונות זה ליד זה ומצרפין אותם למלה שלימה או תמונה

וזו חינוך רע. ובחיבור חלקי אותיות לעשות אות שלם נראה שאסור מלד הדיון ע"י מ"צ ס' ש"מ ס"ק ט"ז מחלוקת באותיות על חוד הספר וסברת המתירין דהוה כדלת לא שייך כאן, דככל פעם יש מילה אחרת והוה כותב ומוחק

סע' מ"ב: אין לרקוד אבל יש להקל בשמחה של מצוה

גם בשמחה של מצוה אסור כמבואר במ"צ ס' שלי"ט ס"ק ח' וההיתר של הרמ"א רוב ראשונים חולקים וחזן מזה נראה שבזמננו בקיאים בתיקון כלי שיר כמו בזמן חז"ל וא"כ אין כאן שום היתר. ע"י סע' מ"ג מה שכתבנו שם

סע' מ"ג: אין למחות כפיים אם לא בשמחה של מצוה

ע"י הנ"ל שגם בשמחה של מצוה אסור.

אולם לאלו אשר קיום היהדות תלוי בהתר מחיית כפיים בשבת שע"י מתקרצים לעזות ה' ע"י שירה וזמירה לכבוד ה' יש סברא להתיר מידי דהוה לשמחת תורה. וע"י ס' שלי"ט מ"צ ס"ק ו' דעת כמה אחרונים להתיר פעמונים על הס"ת משום דדומה לשמחת תורה. אף שיש מחמירין שם. כאן עדיפא כיון שזה קיום היהדות.

פרק י"ז דיני רשויות

סע' ג' ויש אומרים שגם ס' ריבוא עוברים ושבים מתהלכין בו בכל יום

ע"י מ"צ ס' שמ"ה ס"ק כ"ד שא"ל לעבוד בכל יום אף לדיעה זו. ואף שהוזכר ברי"ן לשון זה ע"י צבית אפרים ס' כ"ז דף מ"ז שגם מלויין סביבות המקום ס' ריבוא עד שאפשר שיכולים לעבור שם ס' ריבוא ציוס אחד זהו רשה"ר אבל א"ל לעבור בפועל ובשאר ראשונים לא הוזכר כלל שעוברים רק שמלויין שם, ובהרבה ראשונים מבואר שמלפין כל העיר ע"י רש"י עירובין ו. וגם כל האנשים הרגילים לבא שם למחורה ע"י רש"י נ"ט: עיר של יחיד ונעשית של רבים שניתוספו זה דיורים או שווקים, ושוקים היינו אף שאין יותר דיורים רק שבאים אנשים מבחוץ למחורה (כתבתי קונטרס שלם על ענין זה בשם "פתיחת שערי העיר")

שם: יש המחמירין שאף אם אין שם ס' ריבוא עוברים ושבים במקום גם הוא נחשב

תיקוני שבת כהלכתה פרק יז

כרשה"ר

כך לריך לחוש מעיקר הדין כמשי"כ הריצ"ש ס' ת"ה וכ"כ הריטצ"א עירוצין נ"ט שזה דעת רוב הגאונים וכ"כ באריכות המשכ"י ס' קי"א וכ"כ המ"ב ס' שס"ד סעי' ז' בה"ל ד"ה ואחר וכן בס' שמי"ה ס' כ"ג שזהו דעת המחבר וכתב שם בבה"ל שגם הרמ"א אינו חולק על זה ועי' בספר צריתי ילחק על עירוצין שכתבו שזמנינו לא מהני שום תיקון אף לאלו ראשונים שס"ל שריך ס' ריבוא. ע"ש בס' ז' וג' באריכות וכאן לקמן כתבו בקיצור

סעי' כ"א: וראוי ונכון לכל קהל עם ישראל בכל מושבותיהם לתקן מבואותיהם בתיקוני צוה"פ

מלוא ז' שמקורו בגמ' עירוצין ס"ח. מיירי שהעירוב כשר בלי פקפוק אבל אם יש ספק בחלות העירוב במקום שלא שייך הכלל להלכה כדברי המקיל בעירוב כגון במחילות או דין רשה"ר או שההלכה כדעת האוסרין ועוד לזוירם לא מלינו מלוא כזו. וממילא בזמנינו שצטלו החומות ונתרבו עוברי דרכים ע"י מכוניות ונתרחבו הרחובות ונתגדלו העיירות ונתמעט כח המלך וכו' לא שייך כלל מלוא ז'. וא"ל לכתוב כל מה שריך לכתוב כי הדברים אינן נשמעים אולם בזמן האחרון שמעתי צעה"ת התעוררות גדולה שהרבה אנשים ונשים הפסיקו לטלטל בעיירות המוקפין צוה"פ. השי"ת יערה רוח ממרום שכולם ישמרו שבת כהלכתה.

סיבות שא"ל לתקן עיירות צומנו.

א) רשה"ר דאורייתא לריך דלתות נעולות צלילה וזה א"ל לעשות עכשיו. (ועי' בספרי ציוס הראשון תשצ"ו ח"י שכתבתי שאפשר לתקן שיהא נעול בכל משך השבת וכשעוצרים שם פותחים ושם סוגרים וזה מהני אף אם הוא סגור רק בשבת ולא בחול כיון שסגור כל השבת מכח דברי בית שמאי עירוצין דף ו. ומהני אף צרשה"ר) והמתירין סמכו על השטות שאין לו רשה"ר בזמנינו משום שסמכו על ה"ס שאומרים שס' שמי"ה סעי' ז' שריך לעצור ס' ריבוא אולם כבר כתב המשכ"י הוצא צבה"ל ס' סס"ד ד"ה ואיר, שדעת רוב הראשונים שא"ל ס' ריבוא ואף לדעת הצ"ח אפרים ס' כ"ו שס"ל שדעת רוב הראשונים שריך ס' ריבוא. ועליו בנו הגדולים המתירין ההתר. הוא צעמנו כתב עמוד מ"ז שלשון הרצונו ירוחם שריך לעצור כל יום ס' ריבוא הוא לאו דוקא ועיקר כוננו שיש אפשרות לעצור שם ציוס אחד ס' ריבוא ומש"ה כתב שלונדון ופאריז בזמן הראשונים היה רשה"ר דאורייתא וכן האריך המ"ב שא"ל לעצור בכל יום רק שמליון שם ס' ריבוא. שכן הלשון כמעט כל הראשונים. וא"כ אף אם אחד יאמר שלשון הרי"ו הוא דוקא. צודאי זהו שיטת יחידי. ועי' גם בספר פתיחת שערי העיר שהוצא מהרבה ראשונים וגאונים שהזכירו ס"ר שמרפין כל העיר וגם האנשים שחזון לעיר שרגילים לצא לשם לסחורה ובזמנינו עיר ת"א וירושלים הוא יותר גדול ויותר אנשים מליון ע"י המכוניות מפאריז בזמן הראשונים. (עי' בצריתי ילחק עירוצין ס' ג' ס"ק א' מה שכתבו באריכות)

וכן מצוה דגלי מדצר שכשהלכו ללקוט המון לא היו ס"ר צדום אחד שכל דגל הלך צרוח שלו וכן הנדיקים לא הלכו ללקוט מחוץ למחנה ובכל זאת חייבים שם על הוצאה כדאיתא ספ"ק דעירוצין מן הפסוק אל יצא איש ממקומו וכן צשעת הילוך העגלות יש מ"ד דכתיבה הלכו (עי' רש"י במדבר י' כ"ה) וע"כ שלא הלכו כולם במקום אחד ובכל זאת מנטרף (עי' בספרי פתיחת שערי העיר, שער של ס"ר).

עוד לירף המ"ב צבה"ל שם דברי הרמב"ם שסגי צדלתות ראויות לנעול וס"ל שזמן התורה סגי צוה"פ. אולם המאירי סוף דף נ"ט ביאר שרק צרשה"ר צדדי של העיר סגי צראויות לנעול אבל צרשה"ר העיקר לריך דלתות נעולות מן התורה (עי' באריכות בצריתי ילחק צס' ז' ס"ק ג' או"ק ד' ובהוספה לאו"ק ה' שם באריכות שיטת הרמב"ם) ולדינא אין שום לימוד זכות מן הרמב"ם וגם צל"ה צלימוד זכות כתב רק במקום שאין ס' ריבוא אבל בזמנינו שיש ס' ריבוא לא שייך כאן הלימוד זכות.

עוד סומכים על החז"א ס' מ"ג דדעת רוב ראשונים וציניהם הרמב"ם רי"ף ורא"ש שהלכה כר"א דלא אתי רבים ומצטלי מחילות. ועי' בספר צריתי ילחק ס' ז' באריכות שדעת כמעט כל הראשונים שהלכה שאתי רבים ומצטלי מחילות (הבאתי בספר פתחת שערי העיר צשער הרבים צערך ל' ראשונים שפסקו דאתו רבים ומצטלי מחילות והחז"א ז"ל לא היה לו ספר המלחמות שמצוה צהדיא שדעת הרי"ף שארומ"מ, צדעת הרמב"ם הצאנו דברי המאירי שפסק דארומ"מ, ע"ש באריכות וגם החז"א צנה יסודו ששער אמות דרבנן, וצוה דעת הר"ח דף ק"א ורש"י ומאירי. דף צ"ד צעשער אמות דאורייתא. (בארנו בצריתי ילחק

תיקוני שבת כהלכתה פרק יז

בהוספה למ' ז' ס"ק ג' או"ק ה'.

ויש עוד קושיות על מרן החז"א ז"ל בס' ז' ס"ק ז' או"ק ז' ע"ש.

ורשה"ר עקום בתוך העיר הוה נמי רשה"ר (ע' ס' ג' ס"ק ג' ובהוספה שם) וא"כ העולה לדינא מכל זה שרוב עיירות של זמנינו הם רשה"ר דאורייתא לדעת כמעט כל הפוסקים אף אם היא מתוקנת בצורה פ' כדין.

ז) במקום שאין רשה"ר דאורייתא רק מהלך רבים יש כמה שיטות שצריך דלתות נעולות צלילה (דעת הריטב"א והג' אשרי ורבינו פרץ) אף שהתוס' והרשב"א ס"ל שא"ל דלתות נעולות (ע' ס' ז' ס"ק ז' או"ק ז') ובמקום שיש ספק אם יש כאן רשה"ר דאורייתא מיתוספין שיטות אלו להצריך דלתות נעולות צלילה.

ג) אף במקום שצודאי אין רשה"ר דאורייתא מ"מ צריך שכירות רשות מכל הגויים ומחללי שבת במיוחד וסומכין כעת על שכירות רשות מן המשטרה בתורת שכירו ולקטנו. וע' צבה"ל ס' שצ"א סע' א' ד"ה ואחר ששכירות רשות מן המלך מהני רק אם יכול לערוך מלחמה מזד עצמו בלי רשות אנשי העיר. ע"ש וזה לא שייך בזמנינו וממילא צריך דוקא שיש למשטרה רשות להניח כלים של עצמו בתוך בתי אנשי העיר, והיום אין שום רשות למשטרה על זה ע' בריתי יצחק ס' ג' ס"ק ז' ובס' ח' ס"ק א' ז' ג'. וכן הארכתני בפתיחת שערי העיר בשער המלך.

ד) לדוקים שהם ציטונים צין יהודי כשר וצין מחלל שבת צפרהסיה לא מהני רק ציטול (ס' שפ"ה) ואם מהני מהם שכירות תלוי במחלוקת המוצא בס' ש"פ סע' ג' ואף לדעת האומרים שמהני מ"מ משכירו ולקטנו לא מהני שזה נאמר קולא אלא דירת גוי ולא אלא דירת ישראל צארנו צבריתי יצחק ס' ח' ס"ק ט' ושם המסקנא באו"ק י' וכ"כ החז"א שלדוקים אין תקנה בזמנינו. (ס' כ"ג ס"ק י"ד) רק החז"א כתב שבזמנינו אין לנו הציטונים הנ"ל אלא מחללי שבת צפרהסיה או יהודים גמורים. אולם צארנו בס' ג' ס"ק ג' שאלו שמלמדים אותם לכפור בתורה הם בגדר תיטוק שנשבע לענין שאין דינם כגוי אלא לא מהני זה לענין עירוב. שצוה דינם ככותים שגם הם היו בגדר תיטוק שנשבע. והחז"א צעמנו כנראה חזר בפסקו ממה שפסק באו"ח. ע' ציו"ד ס' ז' ס"ק י"ח צה"ה שכתב שהכותים צמן חז"ל היה להם דין תיטוק שנשבע וצכל זאת לא מערבים עמהם וא"כ כל אלו לכאורה אוסרים את העיר ולא מהני המס שכירות משכירו ולקטנו. (פרט זה צריך עוד צדיקה)

ה) עוד יש צעיות של זרעים יותר מצית סאתיים צארנו ס' ג' ס"ק ה' ויש עיירות שסומכין על הגשר ולדינא לא מהני זה כמשי"כ החז"א ס' מ"ד (ציארנו צבריתי יצחק ס' ג' ס"ק ח')

כל זה כתבתי לפני שראיתי העירובין צעירות ואחר שראיתי במקומות המוחזקים בכשרות ומלאים בני תורה, ראיתי שהמצב הרבה יותר גרוע, וחזן מעוד הרבה קולות שמצדפין יש קילקולים ממשים שהזומעין אינן מאמינים עד שראו אותן ואף דברים שהיה אפשר לתקן אין מתקנין ואין דורש ואין מבקש.

הערה צ"ג: דכל שנעשה ערוגות אין מצדפין

דעת החז"א שמצדפין (עירובין כ"ד ס"ק כ"ז) וכן עיקר בצבא, וכן סתם זרעים הם כך והוא צכלל זרעים הנאמר צגמ'.

סע' כ"ח: אין נכרי, יתקן היהודי את חוטי העירוב על ידי קשירת עניבה

צפשוט יש ~~אסור~~ תורה כי דרך כלל משאירין אותו שם והוא צנין קצוע כי מה שעניבה אינו קשר נחחדש רק במלאכת קושר ולא במלאכת צונה ויש בזה משום מלאכת צונה מן התורה ואין להתיר. (ומיהו צמ"צ ס' שס"צ צבה"ל ד"ה מחילה משמע שאין צו רק איסור דרבנן ע"י עניבה ול"ע הטעם. אולם גם הוא לא התיר רק ע"י גוי) ואולי דכיון שעונצו ולא קושרו סתמא מסירו לאחר שבת לקושרו והוא ליה צנין אראי

פרק י"ח במה אסור ובמה מותר לצאת בשבת במקום שאין עירוב

סע' ר': מותר ליתן צפוי ניילון על המגבעת

שמעתי שהחז"ל אסר (וכן הוצא בספר ה"ל מחדש בהנהגותיו) והמקור שהביא מן המ"צ סי' ש"א ס"ק נ"ז וע"ג, משם יש ראייה לאיסור כי שם מדברים בצגד גמור וגם מה שהביא מחגורה שמגביה ההצגדים שלא יתלכלכו שמותר, אינו ראייה. שחגורה נקרא בגד גמור ודומה לדין סינור המבואר בסי' ש"א שמותר לאולני מטינוף

סע' י"ח: ב) משקפי שמש המחוברים ע"י ציר למשקפיים רגילים והמרכיב אותם אינו מסירים מן המשקפיים גם במקום צל אלא רק מגביהם מותר לצאת בהם לרח"ק
כתב זה לשיטתו בה"ל כ"ט שכל דבר שרגיל להיות מחובר אין איסור הולאה אף שהוא חשוב אצל ע"ש מה שחלקנו עליו וא"כ אין להתיר זה.

הערות ס"ק פ"ו:

מאריך לענין ללאת צמוד דחוק לרשה"ר והביא הרצה שאוסרין רק הג' רש"י אויערבאך שליט"א ראה לתת סברה להתיר וכל מה שכתב אינו מובן על כן אין לזוז מדעת האוסרין.

סע' כ"ב: בעת מילוי תפקידו הביטחוני ויש צורך בכך יוצא החייל לרשה"ר ושרשרת עם דיסקית (שחירוטים) בה מספרו האישי סוג הדם וכדומה) על צווארו

אין להתיר שהרי זה משא ממם שאין זה תכשיט וגם לא שייך כאן פיקוח נפש שעדיין הוא אינו חולה כלל ויש לעשות עילה שיכתוב זה על בד ויתפור לתוך הצגד וחיבור קבוע באופן שאין דעתו להוציא משם שהרי הדד אינו חשוב וממילא הוא בטל לגבי הצגד.

שם: וכן מותר לכל אדם לצאת לרשה"ר בשעת מלחמה או בשעת חירום בתעודת זהות וכד' כשהוא מטלטלה כלאחר יד כגון שמכניסה למגבעת שלו והוא כאשר הולך לדבר מצוה לתפילה או ללמוד תורה

אינו יודע מקור להתיר חילול שבת, ואם הוא חושש לפיקוח נפש יש צבית ולא ילך לצית כנסת ולא יחלל שבת.

סע' כ"ז יוצא אדם לרשה"ר ושעון יד עשוי זהב על ידו בין אם גם הצמיד עשוי זהב ובין אם הוא עשוי כל חומר אחר אם אמנם אינו מסיר את השעון מידו גם בזמן שאינו פועל כי אז השעון נחשב כתכשיט

(א) ע' צמח"י ת"א סי' ס"ז שנוטה לאסור אף בשעון זהב. וצאמת ההגדרה שנתן שאם אין דרך להסיר אף אם אין השעון הולך, דבר זה אינו מנאי חלל האנשים, וממילא אסור ואף אם הולך בזה גם בזמן שאינו עובד, מ"מ יש כאן מראית עין כמ"ס השו"ע סי' ש"א סע' י"א ואף דעת המתיר שם מודה כאן כמו שכתב צמח"ל ד"ה בזה,

(ב) ובשעון של אנשים יש גם לומר שהוא תכשיט כלי ע' כלים פי' י"צ משנה ו' ולא תכשיט אדם וחייב חטאת וכ"ש בשעון שאינו של זהב שאסור וכ"פ המ"צ וכן הוא ידוע בשם החז"ל וכן דעת הרבה אחרונים והמתירין הם לע"ג.

(ג) וע' בהערות בשם הגרש"י אויערבאך שהביא סברה להתיר אף באינו של זהב ומשום שרגילים ללבוש על הגוף הוא דרך מלבוש וזה ל"ע דע' שבת ס"ד, לא ילא האיש צסיף וכו' ואם ילא חייב ר' אליעזר אומר תכשיטין הן לאו וחכ"ל אינן חלל לגנאי ואמרינן שם אמרו לו לר"א אם הם תכשיטין מפני מה הם צטלים לעתיד לבוא, ומשמע שזמן הזה רגילים ללכת אף אם אין כעת מלחמה ואף על פי כן חייבים לרצון שס"ל שאינו תכשיט, אלא שדבר שרגילים ללכת אינו נעשה מלבוש רק אם

תיקוני שבת כהלכתה פרק יח

יש בו גם סכרס שהוא תכשיט ואפילו ר' אליעזר שאינו מחייב היינו משום שמלא פסוק שהוא תכשיט חגור כחצב על ירך גבור הודך והדריך והיינו שזה כבוד שיש לו כלי מלחמה, אבל בלי זה לא היינו אומרים שזה תכשיט,

(ד) וגם אינו דומה למאי דאיתא בסי' ש"א סעי' כ"ג להתיר עגולים ירוקים להראות שהוא יהודי וע"ש במ"צ בשם האור זרוע משום שדרך ללבוש בחול, דשאני התם שהוא שייך לגוף האדם שמראה שהוא יהודי רק משום שהוא צע"כ הולך לטעם שדרך ללכת כך בחול אבל דבר שלא שייך כלל לגוף האדם רק שימוש חילוני לא מלאנו שנקרא מלבוש וכן דעת תוס' דף ס"ד: דאלולי טיכוף חשיב משוי. ומשמע אף שהדרך כך. מ"מ לא חשיב תיקון הפוף.

(ז) ועוד יש להביא ראיה מרעוה שבין קרניה שאסור אם עשוי לנוי שדרך בכך בחול אסור משום שאין נוי לבהמה (עי' מ"צ סי' ש"ה ס"ק י"ב) ואי אמרית שכל דבר שדרך להיות מחובר אף שאין כאן שימוש הגוף מותר אי"כ איך שייך לומר שאין נוי לבהמה הרי סוף סוף דרך להיות שם, אלא ודאי שזה לא מהני

(ז) וכ"כ במ"צ סי' ש"א ס"ק מ"ה ובזה"ל שם שאסור להוליך השעון וכתב שהאחרונים אסרו דבר זה וכתב שם שאסור להוליך השעון, וכתב שם שיש בזה חשש חיוב חטאת.

(ח) ואין לומר שהמ"צ איירי בשעון התלוי בגוף וכאן איירי בשעון יד שהשימוש הוא בשעת לבישה כמ"ש כאן בהערות, שסברא זו לא שייך רק לענין גזירה דרצנן ולא לענין עיקר דין מה שנקרא מלבוש ומה משוי וכן מבואר מדין טבעת שיש עליו חותם שאם מתכוון לחתום חייב כמו שאיתא בירושלמי שהוצא בזה"ל סי' ש"א סעי' י"א אף ששם השימוש הוא בעת לבישה וכן ראיה מאלולי טיכוף שהשימוש בשעת שלובש ובכל זאת הוא משא וכן מן התוס' לעיל שאין נוי לבהמה אף שהשימוש בשעת לבישה אלא ודאי שכל דבר שהוא שימוש חילוני שאין ראוי ליחשב תכשיט הגוף או מלבוש. לא מהני אף אם השימוש הוא בשעת שלובש.

(ט) ומה שכתב באג"מ להביא ראיה שחשיב בגד מ"מ בגדים (שבת קכ.). סודר שצו"ארו. וכתב רש"י ותלוי ראשו לפניו לקנח בו כפיו ועיניו לעי"ג ראיה זו. ששם הוא תשמיש הגוף. משא"כ כאן הוא רק תשמיש ידיעות של אדם ואין זה נחשב תשמיש הגוף ואף שהאדם רואה בכך וכ"ש הוא מאלולי מטיכוף שאינו חשיב תשמיש הגוף אף שאדם רואה בכך.

(י) ולמעשה גם שעון זהב של נשים יש לאסור כמ"כ במחזר סי' ש"א סעי' י"א שמפתח של כסף אסור משום גזירת הרואין.

(יא) ועוד יש לאסור בשעון זהב של נשים משום שהתכשיט הוא רק החילוני, אבל כל המכונה הפנימית אינו תכשיט הוא דבר חשוב לעצמו שאינו בטל לגבי הזהב. הוא עיקר של השעון.

(יב) שו"ר בספר דינים והנהגות החז"ל שילא מחדש פי"ד סעי' ח' שאסר לנשים ללכת בשעון זהב אף שבאחר תכשיטין הותר.

סעי' כ"ט: כל דבר שהוא צורך הבגד או משמש לבגד או דרכו להיות מחובר לבגד בטל הוא לגבי הבגד ומותר לצאת בו לרשעה"ר גם אם הוא חשוב כשלעצמו.

מש"כ שדרכו להיות מחובר לבגד מהני אף אם הוא חשוב לעי"ג, וכמו שכתוב בשו"ע סי' ש"א סעי' ל"ט, והיסוד ידידה בנוי על דברי המ"צ סי' ש"א בזה"ל ס"ק ק"ג, שמפרש דברי הגר"א שם שביאר דברי הרמ"א בהתר מטפחת אף המחובר לבגד, שטעם ההתר משום שדרך להיות מחובר, והבין המ"צ שכונת הגר"א לפרש למה אין זה משוי, ועל שאלה זו מישב הגר"א משום שהוא דרך להיות מחובר שם, והוליא מזה המ"צ יסוד שדבר שדרך להיות מחובר אינו משוי אף שהוא חשוב. אולם דברי המ"צ בהצנת הגר"א לעי"ג דכשתעיין בגר"א ותראה המקור שהביא מן התוס' שבת דף למה חז"ל לא גזרו מחובר אטו שאינו מחובר ולגזור שמה יפול ואתי לאיתיה, ועל זה קאמר שכיון שדרך להיות מחובר לא גזרו כש"כ בתוס' שם אבל למה אין בו משוי זה לא דיבר הגר"א כלל, ואריך טעם של המ"א משום שאינו חשוב והיינו שכלפי בגד שלם לא נחשב זה לדבר חשוב, אבל בדבר חשוב לא מהני מה שדרך להיות מחובר, כמ"ל, ומה שכתוס' שם לא היה משוי ל"ק דשם איירי בתכשיט ממש ולא היה שם כלל בעיה של משוי והיה רק בעיה של שמה יפול ואתי לאתיה שגזרו על מחובר אטו אינו מחובר וכשהוא דרכו בכך לא גזרו.

תיקוני שבת כהלכתה פרק יח

שם: ומותר לצאת בחגורה שתפורה לבגד או מושחלת בלולאות גם בזמן שאינו חוגר בה

אם היא רק מושחלת אי אפשר להחיר כי מי יוכל להצחין אם החגורה בקציעות או לא דאם אינו בקציעות צוודאי אסור ע' מ"ז ס' ש"א ס"ק קל"ה וצסע' כ"ג. (ורק אם דרך ללאת כך להתקשט יש לדון ול"ע)

הערות ס' קל"א:

משי"כ בשם הגרש"ז אויערבאך לענין כפתור החלפה אינו מובן והעיקר שחייב חטאת בזה וכ"כ החידושים וביאורים שבת ס' י"ג ד"ה מחובר. שכל שאין תכליתו להיות כאן רק תכליתו להשתמש במקום אחר וכאן נמצא רק לשומרו לא שייך ביטול לגבי הבגד, וראיתי בספר מחזה אליהו שכתב ג"כ להחיר ומקורו מיסוד שלמד מן השח"צ הנ"ל שהבאתי באות כ"ט בפירושו בדברי הגר"א, וכשהייתי בגעטסהעד דברתי עם המחבר שליט"א על זה והראתי לו שהמ"ב צע"ג והודה לדברי.

סע' מ"ה: וכן בשבת לא יכניס לתוך כיסו כל חפץ כמו שעון וממחטה אפילו הוא בביתו שמא ישכח ויצא בו לרשות הרבים

נכון וכן לריך להזהר לא ללבוש שעון צביתו שהרי אם ילך חייב חטאת. כמו שכתבנו צסע' כ"ז.

סע' מ"ז: (לענין טלטול המטפחת) או יתפרנה היטב מבעוד יום (לא די בחיבורה בסיכת ביטחון גרידא) בכיס בגדו כך שתיבטל לגבי הבגד

דעת כמה פוסקים לאסור צה ע' מ"ז ס' ש"ט ס"ק פ"ד צמוקפ"ס.

שם: ואם אי אפשר לו באחד האופנים הנ"ל והוא זקוק לממחטה מאוד כגון שהוא מצונן יכניסנה בתוך מגבעתו וכו'

אסור לעשות כן דאף במקום כבוד הצריות לא התירו איסור דאורייתא ע"י שני דשנוי הזה שהוא כלאחר יד ואין לריך להציא שום כלי לעשותו כדרכו רק צידו לצד, חשיב כדאורייתא ע' משי"כ צפ' ל"ג סע' ז' ולא הותר רק במקום פיק"כ, וחזן מזה מי היתיר לו ללאת לרשה"ר, ישאר צביתו ולא יחלל שבת.

כעת מלאתי עינא מרווחת להולאת מטפחת. ששמעתי שהרועין נותנים מטפחת גדולה מאד סביב האור משום הזיעה. א"כ מטפחת כזאת גדולה מותר לכל אדם ללבוש כיון שכן דרך הרועין ללאת. כדאיתא דף ס.

סע' מ"ח (לענין הוצאת המפתח) וכיצד יעשה יעביר חבל או סרט (רצוי סרט גמיש) דרך חור המפתח עד לאמצעו של החבל ויקשור את שני הקצוות בעניבה (ולא בקשר) אפילו בשבת יחגור עצמו ע"י שיהדק את שני המפתח בעניבה זו ופשוט ופשוט שלא יחגור חגורה זו על גבי החגורה הרגילה שלו

אף שהתר זה מוצא בקש"ע של הרב פלדמן ז"ל מ"מ לע"ג היתר זה ע' מה שכתבנו באריכות בספר בריתי יצחק על עירובין ס' יט ס"ק ט' ו"י שגם הי"א של הרמ"א שכתב ויש נוהגין צה להחיר. לא נתכוונו צל"ור זה שהמפתח הוא תוספת וא"ל לו שהרי אפשר לחגור גם כלי המפתח הזה, וזכ"ש כשהחגורה צורה צויה שאין דרך לחגור וכן לפעמים החגורה טפילה להמפתח וכן לפעמים נותנים חגורה יתירה שא"ל כלל לחגורה הזו. בכל הכך גוני אסור אי משום משוי אי משום הערמה הניכרת, וכן בהערות של ספר זה מעורר על זה צסס הגרש"א שליט"א

רק איירי כשהוא ממלא מקום של חלק חייוני של החגורה ומחובר וקצוע בקציעות שם וכך מדויק מן הט"ז והמ"ז על כן מי שסומך על הי"א האלו אין לו ענה רק באופן שעושה חלק נחון של החגורה גופה וגם משתמש בחגורה רגילה שדרך צמ"א ללכת וגם חגורה שג"כ עכשיו לריך אותה

ואפשר לעשות כך שכל חגורה יש קרם מרובע צראש אחד שצו מכניסים ראש השני וצאמלע הקרם יש צו מקל קטן של צרזל שהוא נכנס לתוך החור שנמצא צראש השני

ועכשיו הולך לאומן שיסיר ממנו את המקל הזה וצמקומו קצוע צו המפתח, וירחיב החור של

תיקוני שבת כהלכתה פרק יח

ראש השני עד שראש המפתח יכול ליכנס, אולם עלה זו אינו מוסכם כמבואר ברמ"א ולדעת במחבר לא מהני כלל

ויש עילה לעשות לדלת מנעול שאפשר לפתוח על ידי ספרות שהמספר שנשאר סודי אלל הצעל הצית. ויש צממלא שהם מיכאני צלי חשמל

ואם יש לו דלת חילוני של בית משותף וא"א לעשות שם מנעול כזה, אז דרך כלל יש תיבת דואר שם בחוץ ואם הוא צממלא שמותר לטלטל משם עד הפתח אז יחבר מנעול עם מספרים בתיבת דואר (אז במקום אחר סמוך) וישים שם המפתח וכשצא לפתוח הדלת יפתח המנעול ויקח המפתח ויחזיר המפתח ועלה זו מהני ג"כ בדלת הפרטי שלו שיכול לשים מע"ש המפתח בכל מקום בחדר מדרגות ולחברו לאחיה צרל ע"י מנעול במספרים ולטלטלו בכל חדר המדרגות שזה כלים ששבתו בחצר רק שיזהר שכשצוצ המפתח בתוך מנעול הדלת שלא יפתח הדלת כשהמפתח עדיין בפנים (עי' סי' שמ"ז במ"צ ס"ק כ"ח) רק יסירנה וישים במקומו. עלה זו מהני רק כשיש ידיה לדלת דכשחין ידיה לדלת ולריך לפתוח קלת הדלת עם המפתח בפנים חין לו עילה זו דהרי מטלטל מחצר שאינו מעורבת לבית פרטי.

אולם בדלת החילון של חדר מדרגות לפעמים מהני אף כשחין שם ידיה והיינו כשיש מחילות סביב והרי בין בפנים הדלת ובין חוץ לדלת הוא חצר שאינו מעורבת ומותר לטלטל כלים ששבתו בחוץ

סע' נ"א ילד חולה שצריך להביאו לרופא אם הוא יודע ללכת אלא שהחליכה קשה עליו מותר לשאת אותו גם ברשה"ר וכדלעיל פ"ז סע' ג'

אללו צרור שמותר שצות דרבנן במקום חושא"צ סכנה, והדבר קשה ע' שבת קמ"ב שאסור לטלטל דינר לצורך חולה, וגזרינן משום זה שהתינוק לא יקח הדינר ורק ע"י שנוי התינוק אף שאיירי במקום חולה כמ"כ רש"י קמ"א: ד"ה בתינוק וכ"כ המ"ב סי' ש"ט ס"ק ד'. וכן מבואר בסי' ש"ח ס"ק פה וס"ק ק"ל

שם: אבל עם זאת ישם לב שבשעה שישאנו לא יחזיק הילד בידו או בכיסו דבר שאין לו כל צורך בו לרפואה. כל מקום שמותר לשאת את הילד דרך מקום שאסור לטלטלו אף מותר להשיאו בעגלה ויקפיד להוציא מן העגלה כל דבר שאין בו צורך רפואתו של הילד

מסידור הדברים נראה שמותר לילד לשאת צידו (כשהגדול נושא את הילד או שמניחו בעגלה) דבר שהוא לורך רפואתו, שדין זה חוזר על כל הסעיף ומשמע שרלונו להתיר דבר שהוא לורך רפואה אם הילד מטלטלו אף בחולה שאין בו סכנה והוא מטלטל הילד שיכול ללכת, אף ברשה"ר, כב"ש סע' זה, וזה ל"ע דרך על הילד יש בו איסור דרבנן משום שחי נושא את עצמו אלל על החפץ שצד הילד יש בו איסור תורה (שבת קמ"א): הוליא תינוק חי וכים תלוי צלווארו חייב משום כים) ולא חותר רק בפיקוח נפש.

הערה ס"ק ר"א: ושמעתי מהגרש"ז אויערבאך שליט"א דאם יד הילד כל הזמן למעלה מיד טפחים שפיר שרי בכל אופן מעיקר הדין כיון שהחפץ ביד הילד ולא ביד נושא וכדלעיל פ"ז הערה כ"ה אך מ"מ אין לעשות כן דיש לחוש דהילד יפיל דבר וכו'

לע"ג דהפשטות הוא דחייב חטאת על זה דהחייב הוא משום עקירת גופו כעקירת חפץ והגוף הולך למטה מעשרה, והחפץ למעלה שחייבים ואינו דומה למה שהביא, ששם אין כאן עקירת גופו רק הנחה ציד העני העומד בחוץ, כך מתבאר בחי' הרשצ"א דף ה'. וכן הוא סתימת הגמרא שבת קמ"א. הוליא תינוק חי וכים תלוי צלווארו חייב וסתם מי שמוליא תינוק, אז צלווארו למעלה מעשרה

סע' נ"ס: היוצא בשבת לרשה"ר ובעודו הולך נזכר שיש חפץ בידו או בכיסו לא יעמוד ממחלכו אפילו מעט אלא שישליכנו מיד תוך כדי שינוי

עילה יותר טובה להמשיך ההילוך ולחפש מקום פטור ולהניחו עליו אם אין החפץ מוקלה.

סע' נ"ד: מותר לתת לקטן סידור תפילה כדי שיביאנו לבית הכנסת לצורך עצמו והוא שאין צורך להעבירו דרך מקום שאיסור הטילטול בו הוא מדאוייתא

תיקוני שבת כהלכתה פרק יח

בש"ע ס' שמ"ג כפסק שאיסור רק המ"ב מביא בזה"ל דעת המתירין ואין ראוי לכתוב על זה בלשון מותר. אולם באמת גם בזה"ל קשה. דע' בצ"י שהראשונים גופא שהתירו לא אמרו זה למעשה וא"כ איך לנו סומכין על זה וע' גם בריטב"א סוף הערל שחולק על המתירין, וע' חו"ב יבמות ס' י"א ס"ק כ"א שהעלה שרוב דעת הראשונים לאיסור. (כבר כתוב בפ"י סע' י"ד)

הערה רל"ח: וע' ס' שמ"ו בבה"ט סוס"ק ה' דיש מקום להתיר להביא מפתח ביהכ"נ דרך מקום כרמלית ע"י קטן

כשתדייק דברי המ"ב דס' ס"ק כ"ח שהעתיק כל דברי הבה"ט אבל קולא זו השמיט, ודו"ק היטב שזכונה עשה זאת משום שלא סבירה ליה זה. וכן הש"ע ס' ש"ז סע' ה' וס' של"א סע' ו' כשהמזכיר התר שבות דשבות במקום מלוא דיבר רק ע"י גוי ולא דבר ע"י קטן והרי קטן יותר חמור מגוי כדתנן עכו"ם שצא לכבות אין מוחין בידו קטן שצא לכבות מוחין בידו (ע' ש"ע ס' של"ד סע' כ"ה) ע"ש גם במ"א ס"ק כ"ט ובהג"ה הגרע"א מצואר מפורש לאיסור.

עוד אפשר להביא ראיה שאיסור לומר לקטן לעשות איסור דרצנן לצורך הגדול דע' משנה עירובין ל"ד: שאם העירוב נמלא במקום שיש איסור דרצנן לקחתו לא חל העירוב לדעת האומרים שלא התירו שבות בין השמשות לצורך מלוא וא"א אמרת ש"ע קטן מותר, א"כ למה לא חל העירוב, וכי תימא דא"כ נוכח מכאן דגם ע"י גוי אסור והרי קיי"ל דשבות דשבות מותר ע"י גוי (ס' ש"ז סע' ה') י"ל דאיידי בעיר שאין שם גוי, ואח"ל דשינוי דחיקא לא משנינן, אפשר לומר דהתיר עירוב צריך להיות שאפשר לקחת ע"י מי שהוא בתורת עירוב וגוי אינו בתורת עירוב וזה לא שייך בקטן שהוא בתורת עירוב והרי צו"כ מהני עירוב משום שראוי לקטן (עירובין ל:): וע"כ שגם ע"י קטן אסור לקחת.

פרק כ' דיני מוקצה בשבת

סע' ט': ומותר גם לטלטל כלי שמלאכתו לאיסור כדי לתת אותו לחבירו או לצורך בחמת

יש להעיר מדעת הרמב"ן והרשב"א קכ"ד שקרן דלומן היא רק כלי שמל"א ומותר לצורך גופו ומקומו ובכל זאת לא התירו להסיר מן החמור להקל משאוי ולר"ך עיון אח"כ מלאתי במאירי שם שמשמע שלצורך גוי אסור כמצואר במ"ב ס' ש"ח ס"ק ל"ד.

הערות ס"ק י"ט: בסופו, בעוד יש להקש' על דברי המ"ב דהא אין הלכה כר"א שם וצ"ע

ולק"מ שכונת המ"ב שר"א ס"ל שגם כלי שמלאכתו להתיר אין ניטל מחמת ללל ומש"ה אסור ליטול כלי אם אינו צריך לו כ"כ ונשמע לדידן שעכ"פ כלי שמלאכתו לאיסור אסור לטלטלו אם יש לו אחרת ע"ש בח' הרשב"א ודו"ק.

סע' י"ב: (לענין כלי שמלאכתו לאיסור) וכן מותר לטלטלו לצורך מותר כל שהו אף שעיקר כוונתו לשמירת הכלי ולא לשימוש בו.

דווקא אם לשימוש שממל"א עכשיו אין לו כלי אחר דאם יש לו כלי אחר אסור כך מוכח דף קכ"ד: חזי לאורחין אית לי נמי לאורחין ומסקינן דלדידך אסור (היינו משום שס"ל שכלי שמלאכתו להתיר אסור מחמת ללל) ונשמע לדידן לענין כלי שמלאכתו לאיסור שאסור להליל ע"י שימוש היתר אם יש לו כלי אחר.

סע' י"ג: כלי שניכר וידוע שעיקר עשייתו הוא למלאכה האסורה בשבת כגון העט והפטיש והגפרור.

מסתבר שגפרור הוא כמו עץ ואינו כלי כלל והוא מוקצה מחמת גופו. ע' ס' ט"ז.

סע' ט"ז: גפרורים ארנק כסף (שאין בו כסף) מנורת נפט (והוא שלא דלקה בכניסת השבת) סרגל מסרק מסמר סיגריות סבון וחומרי כביסה כל אלו בכלל כלי שמלאכתו לאיסור הם.

גפרורים, מסמר שהוא עומד לתקוע צקיר או כלי, סגריות חומרי כביסה, מסתבר שכולם אינן

תיקוני שבת כהלכתה פרק כ

בגדר כלי והוא כמו עינים שהם מוקלה מחמת גופו (שבת קכ"ד). שכלי נקרא דבר שיש בו שימושים כמה פעמים משא"כ אלו שמשתמשים פעם אחת ואח"כ כבר אינן בעולם או אינן בשימוש, ועי' מ"צ סי' ש"ח ס"ק ל"ד שהוא פלוגתא לענין נירות שעוה א"ס הם מוקלין מחמת גופן או כשמל"א. ומסתבר שדעת המחירין משום שגר שעוה עומד לשימוש כמה פעמים. דהיינו א"ס משתמשין בהם ביום חול לפעמים מדליקין אותן לצורך שעה ומכבין אותן, וא"כ מדליקין אותן ורק בשבת וי"ט שאסור לכבות ע"כ משתמשין בהם רק פעם אחת משא"כ גפרורין אין דרך להשתמש בהם שתי פעמים והוא כע"ל, אח"כ ראיתי בספר מוקלה באנגלית שהוצא שם פרק ד' הערה 17 בשם הגרש"א שהסתפק מקודם בזה דאולי מוקלה מחמת גופו משום שאינו ראוי רק לפעם והכריע להתיר משום שראוי לקות בה האזניים ע"ש, אולם אינו נראה כלל שהרי דומה לקיסם שהוא מוקלה עי' במ"צ סי' שכ"ב ס"ק י"ג.

סע' מ"ג: לא התקיימו בו כל התנאים דלהלן אין הבסיס נאסר בטלטול, ומותר לטלטלו לאחר שנכרי יסיר המוקצה, או הוא עצמו ינערו, אם הוא זקוק לגוף הבסיס או למקומו ואף מותר לטלטל את הבסיס על מוקצה שעליו, אם הוא זקוק לגוף הבסיס או למקומו ואי אפשר לנער את המוקצה מחשש שהמוקצה יקלקל איזה דבר ע"י הניעור או שהמוקצה יתקלקל איזה דבר ע"י הניעור או אפילו אם צריך למוקצה במקום אחר (אבל עיקר הטלטול לצורך הבסיס או מלקומו).

סבר כאן שלצורך המותר ולצורך האיסור נחשב כלצורך המותר אולם הדבר קשה, דע' דף קמ"א: בנוטל אדם בנו והאבן בידו, שאסור בלית ליה געגועים, ועי' חז"א סי' מ"ז ס"ק ב' משום שנחשב צורך האבן משום שהתינוק צריך לאבן, ואף שעיקר טלטול לצורך התינוק, מ"מ אסור. וא"כ כאן אסור אף שמרן החז"א ז"ל כתב דלא כתוב' קמ"ב. ד"ה ונשדיחו מ"מ מרש"י סוף קמ"א: ותוס' שם בשם רבינו שמואל מוכח כמ"ש מרן החז"א ז"ל.

מ"מ
ב"מ
סוף

סע' נ"ג: או אפילו הוא עצמו טעה והניחו בשבת בכל אלה אין הדבר המותר נהפך לבסיס ומותר לטלטלו וכפי שמבואר לעיל בסע' מ"ז.

בשעת שהמוקלה על הבסיס, נעשה בסיס גם בשבת עצמו, כמבואר שבת מ"ו. אר"י משנתנו שלא היו עליו כל בהש"מ וכן הוא דף מ"ד: ותוס' ד"ה יש ובריטב"א שם ואף שהבה"ל סי' ש"י סי' ז' ד"ה מטה מביא דיעות בזה דהיינו המ"א אולם המ"א ז"ל הוא נגד כל הראשונים עי' תוס' ב"ה דף ב'. ורשב"א שם. וכן הוא ברמב"ן שבת קמ"ג ובריטב"א דף קנ"ד: וצ"ע שם: ולא נמצא דברי המ"א רק בבה"מ סוף שבת לחד תירוצו, ועי' חז"א סי' מ"ח ס"ח שאף לדעת הר"מ לא הותר רק ניעור ולא טלטול לצורך מקומו וזה מיושג ג"כ הקוש"א מדף מ"ו. והנ"ל וע"ש בזה שכתב שהר"מ יחידאי בדבר ואח"כ ראה לדחות קלת זה, אולם המעיין ברשב"א ב"ה הנ"ל וצ"ע ובריטב"א דף קנ"ד ובריטב"א מ"ד: מפורש דלא כהר"מ אלא כהתוס' שיש בסיס גמור בשבת ואסור לנער, ועכ"פ מה שמחבר זה התיר אפילו לטולל גמור לצורך מקומו בסיס בשבת הוא נגד כל הראשונים וכן מבואר במ"צ סי' ש"י וא"ס אינו טלטול גמור רק בניעור, דעת הר"מ לקולא ורוב הראשונים אוסרים, ובהערות הביא מקור לדבריו מן החז"א והרשב"א, ושם מבואר הסיפוך ממה שכתב.

הערה ס"ק קפ"ה בין השמשות פירוש, שבין ודאי יום לודאי לילה, והמנהג אצלנו בני א"י שזה בערך במשך 15 20 דקות משקיעת החמה

נריך עיון בזה, ולריך לדוק הלוחות.

תיקוני שבת כהלכתה פרק כ

סעי' נ"ה: אבל אם נמצא עם כניסת השבת על הדבר המותר גם מוקצה וגם דבר המותר בטלטול והדבר המותר בטלטול חשוב לו יותר מאשר המוקצה כגון שהדבר המותר נחוץ לו לשבת וכדלהלן דעי' נ"ט אין הדבר המותר נהפך לבסיס ומותר לטלטלו וכפי שמבואר לעיל סעי' מ"ז. ודין זה נאמר אפילו אחרי שהוסר הדבר המותר בטלטול במשך השבת והמוקצה בלבד נשאר על הדבר המותר.

הוא הולך לשיטתיה כמה שכתב סעי' נ"ג, שאין צדים בשבת, אבל לפמ"ש שדעת כל הראשונים ששייך גם צדים בשבת, וא"כ לא מהני מה שהיה היה צדין השמות, והיינו דלענין שיטלת הצדים לדעת כל הראשונים לא מהני כמ"ש ולנער יש שיטת יחידאי שיטת הר"י שמותר ומה שז"ל הש"ע הרב, הוא הולך ע"פ המ"א, וכבר הכריע מרן החז"א ז"ל כנגד דברי המ"א ז"ל כמ"ש לעיל.

סעי' ס"א: אך תחילה יש להסיר ממנו את הפמוטות על ידי נכרי.

אם הנכרי עושה מעלמו אבל אסור לומר לו בשבת

שם: וגם אם החלות הוסרו מן השולחן ולא נשארו עליו רק הפמוטים.

ע"י מ"ש סעי' נ"ה שאסור.

סעי' ס"ו: וכן כאשר נמצאים במגירה כלים שמלאכתם לאיסור, כגון פטיש, מברג וגפרורים, מן הכלים שמותר לטלטל לצורך גופם ומקומם.

ע"ש סעי' נ"ז שגפרורים הם מוקלה מחמת גופו.

פרק כ"א דיני מוקצה ביו"ט

סעי' ה': אם כי אסור להבעיר אש חדשה ביו"ט, ובכלל זה אף שפשוף הגפרור, וכמבואר לעיל פרק י"ג סעי' ב', מכל מקום נוהגים לטלטל גפרורים ביו"ט כל עוד שאפשר להשתמש בהם להעביר אש מאש אחרת.

אינו צריך, דפשוט דין כמו עינים שלא ניתנו רק להסקה דהיינו להבעיר אש ע"י פ' כי סעי' י"ג, רק להמתיר עינים יצאים (ע"י מ"ב ס' תקצ ס"ק כ"א וכתב דשעת הדחק יש לסמוך להקל) גם זה מותר.

סעי' ו': גזרי עיצים מכיון שאין להם כל שימוש אלא להסקה אינם נחשבים לכלי ולכן מותר לטלטלם לצורך הסקה בלבד ולא לכל צורך אחר אבל נפט ונרות שעוה מכיון שמתחילתם הם נוצרו במיוחד להדלקה דינם כדין הגפרור לעיל סעי' ה' ומותר לטלטלם בכל אופן.

רק לצורך גדול אפשר להקל דסומכין על הפוסקים שביו"ט מותר לטלטל עינים יצאים לכל דבר, כמ"ש המ"א תק"צ ס"ק כ"א ונירות שעוה גם בשבת תלוי במחלוקת אם הם כעיצים או ככשמל"א ע"י מ"ב ס' ש"ח ס"ק ל"ד וע"י לעיל ג"כ סעי' ט"ז ולכן יש להקל בהם ביו"ט.

סעי' ז': ביו"ט שחל להיות בשבת אפשר להקל בדיני מוקצה כמו בשבת רגילה, וכל מה שמותר בשבת רגילה, מותר גם אם חל ביו"ט, וכל מה שאסור בשבת רגילה, אסור גם אם חל בה יו"ט.

ע"י ביאור הגר"א ס' תקפ"ח סעי' ה' ד"ה, ואסור שמוכח מיניה שס"ל שיו"ט שחל בשבת דינו כיו"ט לענין מוקלה ונולד ע"ש ודו"ק היטב (שמעתי מהר"ג ר' צ"ל פלמן שליט"א) ולכן יש להחמיר. ובעל דין מוקלה (דהיינו דבר שתלוי במחלוקת ר' יהודה ור"ש כגון חומר או סחורה) שפסק המחבר לחומרא והרמ"א הביא י"א שמתירין. והמ"א ס' תל"ה ס"ק ט"ז חזק דברי הרמ"א שגם

תיקוני שבת כהלכתה פרק כא

הרש"ל והפרי"ח פסקו לקולא וכנראה שהמ"צ מיקיל למעשה, הנה שגגה ילא מלפני השליט המ"צ ז"ל שהביא דעת הפרי"ח שמיקל, והמעין צפרי"ח ס"ק ד' רואה שדבריו צרורין כשמש שפוסק שיש מוקלה ביו"ט ולכן היה ראוי להחמיר וכ"ש שהרמ"א גופא אינו פוסק מפורש לקולא רק הביא בשם י"א. ועוד הרי מוקלה הוא יותר חמור משאר איסור דרבנן. שכלן ספיקו אסור כדאורייתא כמ"ש התוס' ישנים צ"ה ג: וא"כ ראוי להחמיר גם בפלוגתא דפוסקים.

פרק כ"ב כללי דיני מוקצה ונולד בשבת ויו"ט

הערה ס"ק י"ד: אולם שמעתי מהגרש"ז אויערבך שליט"א דמ"מ בטבל אע"ג דבשעה שהוא מוקצה מ"מ הואיל ואם עבר ותיקן פקע איסור מוקצה מהפירות גם מעיקרא לא חייל על הכלי דין בסיס ואפילו אם הניח טבל מע"ש בתוך כלי מותר לנער בשבת את הטבל כשירצה להשתמש בכלי.

אם אין עליו דין צמים, למה אסור לפנות קופה של טבל מפני האורחין (שבת קכ"ו:) והרי צריך למקומו מותר לפנות ולא רק ניעור, אלא ע"כ שהקופה היא צמים.

סע' ט': חפץ מוקצה שנפל בשבת על השולחן וכדומה, אין השולחן נעשה בסיס לדבר האסור ומותר לנער את המוקצה ממנו, אם אמנם צריך למקומו, והוא הדין אפילו הניח את המוקצה שם בשבת (בשוגג, או תינוק או נכרי הניחוהו) ראה לעיל פרק כ' סעיפים מ"ז ומ"ח.

כבר כתבנו שם שאל הניחו זכונה בשבת אסור כל זמן שהמוקלה עליו.

סע' ט"ז: מקרר חשמלי ובו נורה שנדלקת עם פתיחתו, אסור לפותחו בשבת, וכדלעיל פרק י' סע' י"ד. ואולם אם מנועו מפסיק לפעול מזמן לזמן, ואפשר באותה השעה לנתק הזרם ממנו, וכפי שנתבאר לעיל פרק י' סע' י"ד.

ע' לעיל שכתבנו שאין עי"ה ז' מהני

הערה ס"ק מ"ז:

וצריך עיון אם מותר לנגב לכלוך ממש במטפחת חשובה או בבגד באופן שע"ז הוא נמאס ונעשה מוקצה.

דבר זה אסור מטעם גזירה שמא יכבס ס' ש"צ סע' י"א.

סע' ל"ג: ואולם כלי שמלאכתו לאיסור שהגיע לידו שלא בהיתר, כגון שטעה ולקח אותו בידים בלי שיצטרך לגופו או למקומו או כל מוקצה אחר שבא לידו באיסור הרי הוא חייב לסלקו מידו מיד.

דעת החז"א ס' מ"ט ס"ק ח' שמותר בכשמל"א אף שלקחו באיסור וכתב שגם הגר"א לא נתכוין לאסור ורק צמוקלה מחמת גופו אסור.

שם: ואם יהיה לו הפסד ממון מסילוק מידי של המוקצה מותר להביאו למקום שמור ולהניחו שם.

דבר זה אין לו מקור נאמן. והרי מוקלה אכרינן גם במקום הפסד ודברי המ"א ס' רס"ו ס"ק י"ד שפורק בנחת משום הפסד כבר ביאר החז"א ס' מ"ח ס"ק ז'. שמוקלה אסור אף במקום הפסד וביאר דברי המ"א באופן מיוחד ע"ש. וכן מבואר במ"צ צב"ה ס' רס"ו סע' י"ב ד"ה יכול לילך. על כן צמוקלה מחמת גופו צריך להשליכו מידו תיכף. אף שע"ז ישצר הכלי.

שם: וכן תרומה גדולה תרומת מעשה וחלה שהפרישן בשבת או ביו"ט (על ידי תנאי וכדומה וכמבואר לעיל פרק י"א סע' י"ח) אף שמוקצה הן ואסורות בטלטול וכמבואר לעיל פרק כ' סע' ל' מותר לטלטלן בשעת ההפרשה ולהניחן במקום מוצנע.

ל"ע צירי' דמאי פ"ז ה"ז ב' הוצא ר"ש מ"צ דמשמע שאסור לעשות כן.

סע' ל"ד: מותר לטלטל דבר מוקצה שלא כדרך שמטלטלין אותו בימות החול כגון ע"י נשיפה או דחיפה ברגל או במרפק וכן באחורי ידיו או באצילי ידיו והוא הנקרא בשם

תיקוני שבת כהלכתה פרק כב

"טלטול בגופו" או טלטול בלאחר יד" טלטול זה מותר אפילו כשמטלטלו לצורך המוקצה עצמו.

דעת החז"ל ס' מ"ז ס"ק י"ג שהכל אסור (חון מעיי נשיפה) וכל הש"ס מוכח בדברי החז"ל. (אין הקושיות על הש"ע ס' ש"א סעי' ח' דשם הוא טילטול בגופו ממש משא"כ שאר אצרים) (א) דעיין תוס' שבת מ"ד ז' ד"ה יש בא"ד וז"ל וא"כ יכול להיות שמניח לדעת בשבת וי"ל כגון שהניח ככרי או תינוק לדעת ישראל עכ"ל ואמאי לא כתבו שהישראל עלמו הניחו כלל"י,

(ב) וכן שם מ"ג א' סד"ה בעודם עליו וי"ל דלא דמי כי הכא בודאי לא חשיב ציטול כלי כי כשכאו על הסל צידו להפריחו ולהצריחם מעליו עכ"ל ופי' משא"כ בצ"ה לתוך הכלי אין צידו לסלקו ומשי"ה הוה ציטול כלי מהיכנו, ואי אמרת דיכול לטלטל כלל"י, לא תירצו כלום,

(ג) וכן ברית"א מ"ד ז' ד"ה ההיא ר"ש היא וז"ל בא"ד אפילו בשבת בזמן שהיו עליה בין השמשות מתוך שטלטלו מזוי יושב ומלפפה שמה יטלטלוהו תינוקות או ככרים עכ"ל ולא קאמר בפשטות שאפשר לסלק כלל"י ולא יאמר לחכות עד שיטלטלו ככרים או תינוקות אלא ודאי שזה אסור.

(ד) וכן בש"ס שבת קכ"ד ז' במעשה דמרי בר רחל חפשו עינות להתיר לו לטלטל הכי סדיותא ולא מלאו לו שום עינה ואמאי לא כתבו לו עינה לטלטל כלל"י.

(ה) וכן דף קמ"ב ז' לית הלכתא ומשמע שאין שום עינה להליל שהרי דנו איך להתיר הטילטול ולא מלאו,

(ו) וכן ע' ברש"א קכ"ד ז' ד"ה והא מצטל כלי, ששליפי רבדאי הוה מצטל כלי מהיכנו משום שא"א ללנערן ואמאי אין עינה לנערן כלל"י ולא יחשב כמצטל כלי מהיכנו אלא ודאי שאין זה עינה וכן בש"ס שם לענין עשיות דאמרינן הפסד מועט לא חששו ולמה לא הסירו כלל"י ולא יהא שום הפסד.

(ז) וכן בצ"ה ל"א: שרגיניה ודאי אקליניה ומשום זה מוקמינן המשנה בייט ולא בשבת וע"ש בחו"ס ד"ה אמר ר"ז דבשבת אסור משום מוקלה ומכא דין זה אמרינן בעירובין ל"ד: דנתן למגדול ואבד המפתח דאינו עירוב בשבת (ולדעת רבנן דרבי דס"ל דשבות בזה"ש אסור) משום דהוא ועירובו במקום אחר ואמאי הא יכול לטלטל המוקלה כלל"י והוא ליה הוא ועירובו במקום אחד,

(ח) וכן קשה מן הגמ' שבת מ"ה שהתירו לטלטל כר חכוכה שכבה מפני חצרי ואמרו כדאי הוא ר"ש לסמוך עליו בשעת הדחק ואמאי לא טילטלוהו כלל"י וילאו ידי כל הדיעות אלא ודאי דזה אסור.

(ט) וכן קשה ממה דאיתא שם שמיניחין כר ע"ג הדקל בשבת ולא מניחין ע"ג הדקל ביו"ט ע"ש ברש"י דליכא למיחש לכשיכבה לישקל מיניה ונמלא משתמש במחוצר דכיון דאקלוהו בזה"ש אקלוהו כולי יומי, ואמאי לא חיישינן שיסיר הנר כלל"י.

(י) וכן דף קמ"ב א' נוטלין הכלכלה והאבן בתוכו ומקשינן נשדי לפירי ונשדי לאבן ומשינן הנ"ע בפירות דמטכפין ועכשו עדיין קשה שהרי יכול להוציא האבן כלל"י.

(יא) ועוד קושיא מצ"ה כ"ח ז' שפוד שללו בו בשר אסור לטלטלו ביו"ט ראב"א אמר רב מלכיו שומטו ומניחו בקרן זית אבל לא טילטול גמור ע"כ ואמרינן אח"כ שיותר לטלטלו לגמרי ופרש"י בטלטול גמור שלא יזקו ומוכח דמאן דאסר אסר לגמרי אפילו כלל"י ומאן דשרי כלל"י הוא רק משום הזק וכלי זה אסור.

(יב) ועוד קשה משבת כ"א א' טמן בדבר הניטל בשבת וכיפה בדבר שאינו ניטל אם היה מגולה מקלתו נוטל ומחזיר ואם לאו אינו נוטל ומחזיר ואינו יכול להשתמש בקדירה ואמאי אין לו עינה להשתמש בקדירה הא יכול לסלק המוקלה כלל"י. (יב) וכן שם נ' ז' הכל מודים שאם נתקלקלה הגומא שאסור להחזיר ואמאי הא יכול לטלטל כלל"י.

(יג) וכן שם הטומן לפת ולטונות תחת הגפן אם היה מקלת עליו מגולים אינו חושש וכו' וניטל בשבת וכתב רש"י דאי אין מקלת עליו מגולים אין לו במה לאוחזו אח"כ מזיז עפר בידים עכ"ל

תיקוני שבת כהלכתה פרק כב

ואמאי הא יכול להסיר העפר כללחיי.

(יד) וכן קשה מתוס' פסחים מ"ז ד"ה עד דצעי לפרש המשנה דכילד מפרישים חלה צטומאה ציו"ט משום איסור טילטול ע"ש ואמאי לא יפריש החלה ויטלטל אחר כך כללחיי אלא ודאי שזה אסור.

(טו) וכן צפסחים ו' א' המוליא חמץ ציו"ט כופה עליו את הכלי וכתבו רש"י והר"ן וכן הוצא ברמ"א ס' תמ"ז סע' א' צ"ס הריצ"ש שאסור לו להוליאו משום מוקלה וקשה אמאי לא יוכל להוליאו כללחיי שהרי אם יש לו אפשרות להוליאו אין לו רשות לכפות עליו הכלי כמו בחוה"מ. וכ"כ בתשו' ריב"ש ס' ת"א צ"ס הרי"ן גאון שאסור בשבת וי"ט לטלטל מוקלה ע"י דחיפת הקנה ומש"ע שם שאין שום עילה לזה רק כפית כלי הוצא צ"ע ס' תמ"ז סע' ג'.

(טז) וכן קשה מן הגמ' שבת ק"ג ב' שמותר לומר צשבת לכרך פלוגי אני הולך שאם יש צורגנים היה יכול ללכת וכן מותר לומר שיביא חפץ משום שאילו היה שם מחילות היה מותר להביאו אבל אסור לומר שיביא פירות מוקלה משום שלזה אין עילה ואמאי הא יכול להביאם כללחיי אלא משמע שזה אסור.

ומקלת מן הראיות האלו הוצאו גם בחז"א או"ח ס' מ"ז ס"ק כ.

סע' מ"א: מותר לומר לנכרי לטלטל כלי שמלאכתו לאיסור גם אם כונתו שלא יתקלקל ולא יגנב אבל לטלטל כל מוקצה אחר ע"י נכרי מותר רק אם הוא צריך את גוף המוקצה או את מקומו.

ע' מש"כ לקמן פ"ל סע' י"ט שאין להתיר זה. ולא מצעי לאורך הכלי אפילו כלשמל"א אלא אפילו לאורך גופו ומקומו צמוקלה מחמת גופו. אין להתיר, שהמתיר הוא שיטת יחידאי.

הערה ס"ק צ"ט: והא דלא הוה טלטול מן הצד לצורך דבר המותר שרצונו לישא את הילד וכו'.

בחז"א ס' מ"ד ס"ק ב' כתב משום שהוא טלטול מן הצד לצורך דבר האסור, משום שרצונו באצן להרגיע התינוק.

סע' נ"ב: או היהודי הוריד אותו מן השולחן על ידי טלטול כלאחר יד.

כל זה אין להתיר כמ"ש החז"א ועמ"ש סע' ל"ד.

פרק כ"ג הטיפול בדירה ובחצר בשבת וביו"ט

סע' ז': נזילים מועטים (מים יין וכיו"ב) שנשפכו על השולחן (וראה לעיל פרק י"ב סעיפים ל"ז ל"ט) או על הרצפה מותר לנגבם במטלית המיוחדת לכך.

ואם אינו מיוחד, מותר רק צמים מועטים (ע' ס' ש"כ סע' ט' בהג"ה וע' מ"ב ס"ק מ"ח וכאן הוא דרך לכלוך ומותר) וביין מותר אף צמריצה אף צמטלית שאין מיוחד (ש"י"ט סע' י"י) רק שיזהר שלא יסחוט (ע' ס' ש"י"ט מ"ב ס"ק ל"ט).

סע' י"א: נסתם הכיור המים או האסלה (הקערה של בית השימוש) מותר לפתוח אותו בעזרת משאבת גומי ביתית (ולא של אומן) כשיש צורך גדול בכך.

צבית הכסא אפשר להקל אם אין לו בית הכסא אחרת, משום כבוד הצריות אבל צכיו"ר קשה להקל. ע' מש"כ על פי י"ב סע' י"ז.

סע' כ': הסקה מרכזית המופעלת באמצעות טרמוסטאט המפסיק את פעולת החימום כאשר חום המים או האויר מגיע למידה מסוימת אין להנמיך בשבת או בחג את פעולת החימום באמצעות הטרמוסטאט אלא דוקא בזמן שפעולת החימום מופסקת.

אין לעשות זה עמ"ש פ"ג הל' כ"ה.

סע' כ"ב: מיתקן הסקה המופעל על ידי שעון שבת שמכוונים אותו מערב שבת כדי להדליק או לכבות את ההסקה בשעות קבועות מראש מותר לשנות בשבת את הזמנים בשעון כדי לאחר את שעת ההדלקה או את שעת הכיבוי.

תיקוני שבת כהלכתה פרק כג

במאחר שעת הכיבוי יש לדון משום מוסיף שמן שצנר ואף ששמן זה היינו החשמל עדיין לא נמלא בפנים מ"מ הרי מוסיף שמן לתוך שפופרת של צילה המנטף לתוך הנר ג"כ חייב כמו שמסתפק ממנה חייב, (ע"י רש"י שבת כ"ט: וראש צילה וצרטמורא פ"צ ושו"ע ד' רס"ה סעי' א') אף שהשמן עדיין אינו בתוך הנר רק שעתיד ליכנס ורק כיון שמויחד לזה נחשב הכל אחד כמשי"כ רש"י שם וא"כ הי"ה כאן המאחר הכיבוי ייחד יותר חשמל לנר זה

ובמאחר הדלקה שלא שייך לכאורה מלאכת כיבוי כלל מ"מ גם זה אין לעשות. כי לפעמים נריך לפתוח את הצורג ולחזור להדקו ע"י משי"כ פ' י"ג הערות ס"ק ל"ה דאז נחשב הדלקה וממילא אין להתיר בשום פעם כי העם אינן בקיאים בדבר.

סעי' מ"ט: אסור להשתמש במעלית בשבת וביו"ט אלא א"כ היא פועלת באופן אבטומטי דהיינו שהיא עולה ויורדת לעיתים מזומנות או עולה ויורדת ללא הפסק וגם חדלת נסגרת ונפתחת מאליה מבלי שיהא צורך לעשות בה כל פעולה שהיא וגם מבלי שתעשה כל מלאכה ע"י הכניסה למעלית והציאה ממנה אבל גם במעלית אבטומטיט זו יש מחמירים להשתמש בה רק בעליה ולא בירידה

גם באבטומאטיט אסור דבעליה יש איסור תורה משום שלריך יותר חשמל לעלות וצירידה יש יותר חשמל לעכב שלא יפול המעלית (וכבר בדקו הדבר שינוי מספר צנ"א משנה שני בחשמל דרך כלל, חוץ אם תקנו מעלית מיוחדת כזה שאינו משנה כלל החשמל לפי מספר צנ"א) וחזן מזה קרוב לצוא שיואל בשעת שהדלת עומדת להיסגר ודין זה הוא פרט גדולה בחומת השבת חוץ ממה שיש בה איסור תורה וע"י ס' נ' שמחבר זה מודה שיש מעלית שהם אסורים וא"כ מי יצחין בין מעלית למעלית וכל ישראל פרשי מזה. מכבר נשמע בזמן האחרון שילאו פרטות גדולות בזה שעשים מעלית אשר בכל כניסה של אדם פועל איזו דבר לעכב סגירת הדלת וזהו חילול שבת דאורייתא ע"י חשמל והכל יאל ע"י קולא זו ולריך לבטל לגמרי שימוש במעלית בכל אופן שהוא. ובל"ז כבר כתבנו שבמעלית שאינו מתוקן מיוחד שלא ישנה בחשמל יש בזה איסור תורה. (אין לנו מדברים צבית חולים ששם יש דינים מיוחדים וקולות מיוחדות ואין ללמוד משם למקומות אחרים)

הערה ס"ק קל"ז: שמעתי מהגרש"י אויערבאך שליט"א ואין לחוש שמא בכניסתו למעלית הוא גורם להבעיר יותר דלק בתחנת הכוח מכיון שאינו אלא גרמא.

איני יודע למה זה גרמא הרי זה מעשה ממש שע"י זה הוא יונק יותר דלק. ע' לקמן

שם: וגם יש לסמוך על זה שלרוב אין כניסתו של איש אחד גורמת לצריכת דלק גדולה יותר וגם יתכן שבשעה שהוא נכנס למעלית יוצא איש אחר ממעלית אחרת או שבאותה השעה כבתה נורה במקו"א וכדו' ונמצא שלא הוסיף כלום בכניסתו וכיון שכך. אין זה פ"ר ואף דיותר מסתבר לומר דמ"מ עכשיו ההוספה היא מחמתיה מ"מ אפשר שזה רק מגדיל את ההבערות אבל במספר ההבערות אין שום שינוי (ועיין לחלן פל"ב הערה צ' ופ"מ הערה קנ"ה) ואפשר דבכה"ג ליכא איסורא דריבוי בשיעורין עכ"ד.

האיסור הוא לא רק מה שמגדיל הכח בתחנה אלא כאן הוא משתמש ביותר חשמל, (ולדעת החז"א שהבערת חשמל הוא בכלל בזנה כאן הומוסיף על הבנין, וזו בודאי הוה מרצה בשיעורין ואינו דומה לשחיטת עוף גדול או קטן שאין בו משום מרצה בשיעורין, וחזן מזה לא שייך כאן לומר שאין בה רק מרצה בשיעורים באופן שאין בה איסור תורה, שזהו לא שייך רק במקום שהותר מקלתו מחמת פק"י אבל כאן לא הותר כלום רק שמקלתו נעשה מאיליו והוא מוסיף וא"כ חייב חטאת על זה לכו"ע כמ"ל והרי זה מוסיף שמן צנר שחייב חטאת ואין זה שייכות עם מרצה בשיעורין. (וכ"כ בזמנא ילחך ח"ג ס' ס) וע"ע פ' ל"ד סעי' כ"ח מה שכתבנו בענין חשמל.

הערה ס"ק ק"מ: עוד דוגמאות לנידון דידן וכו'....

כל מה שאסף כאן אינו מוצן דלדידיה אם מונח תצטיל ע"ג האש היה מותר להדליק אש אחרת ובאותו רגע לכבות האש הראשון כיון שהתצטיל מתצטיל בלאו הכי, אבל האמת שחייב בזה, דנהי שאין חיוב על מלאכת מבשל, הרי יש חיוב על מלאכת מצעיר, אף כאן נהי שאין מתחייבים אותו על הפעלת המעלית, אבל מחייבים אותו על ילירת החשמל שזהו מלאכה צפני עצמו, ולא מהני כל הסברות שאסף כאן.

תיקוני שבת כהלכתה פרק כג

צענין ילירת חשמל ע' צספר גרמא כמעשה (השי"ת יזכינו להולילו לאור) ס' ט' מה שכתבנו
בזה

שם סע' מ"ט: לא יגע האדם בדלת המעלית בשעה שהיא עומדת להיסגר לא ביד ולא
בגוף וראה להלן סע' נ"ג. ונכון לפרסם בכל קומה של הבנין הוראות מפורטות כיצד
להשתמש במעלית בשבת וליו"ט לבל יכשלו באיסורים.

זה הטעם לצד מספיק לאיסור ההשתמשות במעלית ע' תוס' עירובין מ"ג. ד"ה הלכה בפופו
שאסור ליכנס לעגלה (אף למאן דס"ל שאין לאסור משום תחומין) גזירה שמה ילא מן העגלה, ולא
הביאו שום מקור לגזירה זו רק אסור מסבא משום שהוא גזירה קרובה ולא מהני מה שמכריז
שאסור ללאות ואם כן כאן פשוט שיש חשש זה ע' מש"כ צפי' לי על הערות ס"ק ס"ו וכן ידוע צ"ס
החז"א שדבר שיש גזירה קרובה אין לריך גזירת מושב צ"ד לאסור אצל כאן בלא"ה אסור גם בלי
גזירה כמו שכתבנו מקודם.

סע' נ"ב: אולם מדרגות נעות הפועלות באופן אבטומאטי דהיינו שהם נעות לעיתים
מזומנות או ללא הפסק מותר לעלות ולרדת בהן.

ג"כ משתמש על ידו יותר חשמל ואסור.

פרק כ"ד דיני עשיית אוהל והעמדת מחיצה בשבת וביו"ט

סע' י': ולכן מותר לכסות את הסכה בעת הגשם בכיסוי בלתי עביר למים (על מנת
למנוע קלקול הקישוטים).

לכאורה לא ירחיק מן הסכך טפח וצמ"צ שם תר"מ ס"ק כ"ה כתב שלא ירחיק ג' טפחים.

סע' י"ב: ומותר לפרוס סוכך על גביהם ולהוסיף ולכסות מן החוט ואילך ואף כאן
יתחיל לפרוס מן הדופן שסמוך לו מתח את החבל.

החז"א (או"ח ס' נ"ב ס"ק י') חולק וס"ל שרק אם יש טפח אוהל ממש מותר להוסיף ואם יש
חבלים אין התיר רק לפרוס על החבלים ולא יותר ולריך להחמיר.

סע' י"ג: סוכך שמחובר אל מחיצות באמצעות צירים או שמחובר להן דרך קבע
באופן אחר מותר לפרוסו בשבת כדי לגונן בפני השמש וכדו' ולכן מותר לפתוח בשבת
גגון של עגלת ילדים אם אמנם היה מחובר לעגלה מבעוד יום (ומכיון שכבר קיים אוהל
אף מותר לפרוס רשת או כילה על גבי העגלה כולה).

אין מי שהתיר ממש להוסיף על אוהל שנעשה צשבת אף אם נעשה בהיתר, והחז"א מסתפק בזה
והמחבר זה כתב בהערות שאולי כאן מותר, ומכא האולי הזה כבר כתב בפנים שמותר, והיה לריך
לכתוב בפנים שאין להתיר ובהערות לכתוב בדרך פלפול שאין האיסור צרור. וכן בחידושים
וביאורים שבת ס' י"ט ס"ק י' אוסר בזה.

סע' י"ט: ולכן הרוצה להעמיד שולחן בעזרת רגליים שעליהן מניח מדף או קרשים
טוב יעשה אם לא ישים תחילה את הרגליים אם הן רחבות טפח או יותר.

דעת החז"א ס' נ"ב ס"ק צ' לחוש לדעת הרשב"א שאוסר אם מעמיד הרגליים תחילה אף אם
אין לו רגליים דין מחילה וממילא אף כשהן פחות מטפח אסור.

שם: אלא יהפוך את הסדר כלומר יביאו תחילה את המדף למקום הרצוי ויחזיקוהו
באוויר ואחר יביא את הרגליים ויניחן מתחת למדף.

כל זה אם המדף רפוי על הרגליים אצל לתבז המדף תוך הרגליים או הרגליים תוך המדף, אין
היתר רק אם דרך להתנועע תוך החור (שי"ג סע' ו' בהג"ה וצ"ה"ל שם).

סע' כ"ד: מגירה של שולחן וכדו' שעומק טפח אחד או יותר אין להוציאה כולה
ממקומה ואם נמצאת מחוץ לשולחן, אין להחזירה למקומה.

אם אפשר להחזיר בקלות יש להקל כדעת החז"א ס' נ"ב ס"ק י"ד.

סע' כ"ח: חלוקות הדעות אם מותר לפרוס וילון במקום הדלת כאשר בדעתו

תיקוני שבת כהלכתה פרק כד

להשאירו במקומו לכמה ימים. יש המתירים לעשות כן אף לכתחילה אם מחברו רק בקצהו העליון (במוט המוכן לכך מבעוד יום) ואילו אחרים מחמירים ולדעתם יש בזה איסור תורה

וכן העיקר עי' חז"ל סי' כ"ב ס"ק י"ג שסברתו מוכרחת. וכן מבואר ברש"י עירובין ק"ב. ד"ה מותר, אף שכתב הגר"א שיש סתירה ברש"י בזה שצ"ל דף קל"ח לא הזכיר רש"י שעומד לינטל, נראה שאין כאן שום סתירה שבעירובין מדברים על ענין צונה ולזה כתב רש"י שאין כאן צונה משום שעומד להנטל אבל צצת מדברים על ענין איסור מחילה וצ"ה לא הולך רש"י לפרש שעומד להנטל שאלו זה לא היינו אוסרים רק כתב שאין אהל אלא שעשוי כעין גג.

סע' ל': ומחיצה מתרת היא זו שמעמידים בפני ספרי קודש כדי שיהא מותר להושיב שם תינוק לעשות צרכיו או לפשוט שם תינוק את בגדיו.

צאינו ראוי לציאה בפשטות אין בו רק זהירות שלא להפשיטן ואינו חשוב מחילה המתרת אולם כעת ראיתי במחזה אליהו סי' כתב שאף במקום שע"פ דין אין חיוב מחילה מ"מ אם עושה בחזרת מחילה, אסור. מ"ה האריך שם שאין חיוב לעשות מחילה בצביל תינוק פחות מטי' שנים ותינוקת פחות מג'. (ע"ש תשו' ה' וחי')

סע' ל"ג: מחיצה שמהודקת בקצה העליון והתחתון והיא פרוסה לרוחב של טפח אחד מבעוד יום מותר לפותחה לגמרי גם אם היא באה לשמש מחיצה מתרת.

כך דעת הרמ"א סי' שט"ז בשם הר"מ מרוטנבורג, אולם הרשב"א שצ"ה דף קכ"ה: חולק וס"ל שמחילה המתרת אסור לעשות אף אם כבר עשו טפח מצע"י דכל שמתיר, נחשב כטפח ראשון. וכך משמעות הריטב"א שם כדעת הרשב"א שכתב שם שכל תוס' מחילה שאינו מתיר אסור לר"א ושרי לרבנן ומשמע שאם הוא מתיר, אסור אף שהוא רק תוס' מחילה.

סע' ל"ז: מותר להעמיד מחיצה מתקפלת כאשר אינה באה להתיר דבר כגון שמעמידה להפריד בין שתי מיטות בבית החולים ומה שישתמש בה לאחר זמן כמחיצה מתרת. לית לן בה.

אם מתחילה מכוון גם לזה נראה שאסור. שהטעם שמחילה שאינה מתרת מותר, משום שאין זה חשיבות, וכאן שיש כאן שתי כוונות, הרי יש בו חשיבות

פרק כ"ה שמירת הגוף מבית וחוצה לו

סע' ח': ואילו במקום שמצויים בו רבים (ורבים נקרא לענין זה כל שיש במקום יותר משנים ואפילו בבית וקיים חשש שאחד מהם ינוק) מותר לעבור על כל איסור דרבנן.

ל"ע דרך צרפות הרצים התירו, עי' מ"ב סי' ש"ח ס"ק ע"ז, ורק טלטול מוקלה כגון לטלטל עצרי זכוכית התירו בצ"ה.

הערה ס"ק מ"ז: ואולי יש לומר ע"פ מה שמבואר שם במ"ב ס"ק פ"ב דהיכי שיש לו עיצה אחרת לא שרינן משאצליג והרי יכול לטלטל פחות פחות מד"א.
כ"כ המאירי שצ"ה מ"ב.

הערה ס"ק נ"ו: אמנם עדיף טפי להשתמש במים צבועים ומוכנים מבעו"י כי אז מותר בשעת הצורך גם לסחוט את הסדינים והוא שישחט את המשקין לאיבוד דהיינו לתוך כלי מאוס.

אין הדבר צריך לדעת ר"י כתובות נ. שצ"ל שיש איסור כיצוס גם במשקה, וצ"ה לא מהני מה שסוחט לאחר, הוצא במ"ב סי' ש"ט ס"ק ל"ט.

הע' שם: ושמעתי מהגרש"ז אויערבאך שליט"א דלא יצבע את המים בשבת ע"י הוספת תמצית תה וכדו' לתוכם כי יש בזה איסור צביעה.

שמענו בשם החז"ל שהתיר וכנראה הטעם משום שהוא דרך לכלוך.

פרק כ"ו טיפוח בצומח ושימוש בו

תיקוני שבת כהלכתה פרק כה

סע' ב': עציץ אפילו שאינו נקוב מוקצה הוא ואין לטלטלו.

כ"כ ע"פ המ"צ בשע"ל ס' שלו' ס"ק ל"ח חולס ע' בריטצ"א פ"א: שעלין בצית שעומד להריח אינו מוקצה וא"ל להכינו וצחידושי הר"ן כתב שאם הכינו מצע"י אינו מוקצה וכן משמע מן המחבר ס' שלו' סע' ח' ומיהו לר"ך לדייק בדיני קולר וזרע.

סע' ז': כיור אשר המים שנשפכים לתוכו זורמים דרך צינור ומגיעים לקרקע זרועה מותר ליטול ידיים לתוכו בשבת וכן מותר לשפוך בו מים לכל צורך אחר ואין חוששין להשקיית הזרעים שנגרמת ע"י מים אלה אם אמנם אין כונתו להשקייתם.

אינו נראה להתיר עמשי"כ פ"י"ב סע' י"ח.

סע' ח': מותר לפחות ממטרות השקאה מבעוד יום ולהשאירן פתוחות בשבת כדי להשקות את השדה או את הגינה ולסוגרן מותר משחשיכה.

ול"ע שמשעה שסוגר, יגדיל ההשקיה במקום הקרוי לצרז.

סע' ט': אבל הרוצה להיכנס לחממה (בית זכוכית ובו צמחים הזקוקים לחום) מותר לו לפתוח את הדלת או לסוגרה.

ל"ע להתיר, וע' בהערות שזהו רק גרמא ומי יאמר לו שזה גרמא, כיון שמבואר בירושלמי שהעושה צית לזרעים חייב משום זרע. והאבני נזר כתב רק דרך פלפול לתרן דברי הרשב"א בלידה, ושם קיי"ל כהר"ן שחולק על הרשב"א (מ"ב ס' ט"ז ס"ק כ"ח), הג"ה כך כתבתי פעם, חולס לר"ך לבדוק הערה זו, ד"ש דברים שאין חשבים כ"כ מלאכה ורק כשעושה פעולה ניכרת חשיב מלאכה, ע' במ"ל לענין לירוק, ואולי כאן הוא רחוק ממלאכות של עושה בתים, ואף שיש בזה כל שהוא גידול, אין זה מספיק, והרי כתבו תוס' שבת סוף פרק המלאכה שאם לוקח עלין שהיה תלוי באויר ומניחו לארץ אינו חייב משום שבין כך היה יונק, אף שעוזר קצת, אלמא שלא כל כי הוא זה חשוב זרע, וא"כ אולי דוקא עושה בתים ממש חייב וסגירת דלת אינו בכלל מלאכה, וגם מדרבנן הוא קצת רחוק מחשיבות עושה בתים, ויש כמה פעולות במשך הילוך האדם שיכולים להשפיע באופן שאינו יסיר לפעולת נמיחה ולא נאסרו בגלל זה, וקשה לומר שיהא אסור לסגור או לפתוח בית שיש בו עלין נקוב משום שישפיע על העלין, וכן מותר לפתוח דלת אף שיש נר בפנים כל זמן שאין הנר מתכבה ע"י"י, אף שהאויר משפיע על הנר שיצטער יותר מהר, ויש כאן מלאכת מצעיר ומכבה שיתכבה מהר, ובכל זאת מבואר שמותר. והיינו משום שאינו נוגע בדבר הדולק ואין זה דרך מלאכה וא"כ ה"ה כאן, ומה שאסור עשית בתים הוא משום שהוא תיקון המתיחד להשתילים וכך הוא דרך המלאכה לעשות.

סע' כ': ואף מותר לנענע את הדשא המחובר אנה ואנה ובלבד שיזהר שלא יתלוש מן המחובר.

דין זה אף שכתבו המ"צ, קשה להבין, שבדאי גם המחובר שייך מוקצה כמבואר דף קכ"ה: כמ"ל במ"ל במ"ל (ה"פ) א"ל, ומהי שכתבו באב"י, ומאי שמבואר כאן שמקנה בעשבים ולא צרור משום שצורר מוקצה ומשמע לכאורה שעשבים אינו מוקצה, זה אינו ראייה דכונת הגמ' טלטול עשבים אינו כ"כ טלטול, מטלטול צרור, וממילא במקום כבוד הצריות עדיף טלטול עשבים, אבל שלא במקום כבוד הצריות גם עשבים אסורים בטלטול כמבואר בגמ' הנ"ל. (שו"ר צ"י דיני חשמל מהגרש"י אויערבך שליט"א שנתקשה ג"כ בדין זה מן הגמ' הנ"ל)

פרק כ"ז דיני בעלי חיים בשבת ויו"ט

סע' ד': האיסור לחמר והחיוב בשביתת בהמתו חלים על כל המלאכות אשר יש בהן משום איסור תורה אם היהודי עושה אותן בעצמו ואילו לגבי מלאכות אשר אם היה עושה אותן בעצמו היה עובר רק על איסור דרבנן אין איסור לחמר וחיוב בשביתת בהמתו.

אין זה מוכרח דע' תוס' דף י"ח. ד"ה ולימא, דהקשו לנ"ש דס"ל שביתת כלים, למה הותר קורה, ותייראו משום שאין בהם מעשה, וקשה למה לא תיראו משום שהוא רק איסור מדרבנן, אל"ל ע"כ שגם על איסור דרבנן י"ל שאסור בשביתת כלים וה"ה לשביתת צהמה לדידן, והגמ' קנייג ע"כ

תיקוני שבת כהלכתה פרק כז

אייירי רק צמי שהחשיך שהתירו שם הרצה דברים. אולם לענין חי נושא את עצמו לא חסרו, שהרי רכיבה ע"ג בהמה אינו חסור משום הולאה רק משום גזירה שמה יתלוש ולי"ע בכל זה.

סעי' י"ז: מרדעת על החמור סל עם אוכל לעגלים קטנים שקשה להם לאכול מעל גבי קרקע ובלבד שלא ישען ע"ג הבהמה.

ולא ילא במרדעת אם אינו קשור צע"ש (ס' ש"ה סעי' י"ז)

סעי' כ"ח: דג שקפץ מן המים בשבת אם יש מקום להניח שימשיך לחיות לכשיחזירוהו מותר להחזירו לתוך המים ומשום צער בעלי חיים ויש אוסרים.

ל"ע אם שייך צדגים לער צעלי חיים, ובעלם הדין אם מותר מוקלה משום צ"ח, עי' מ"ב ס' ש"ה ס"ק ע' צס המ"א צס הרמב"ם שאסור רק שהציא דברי הא"ר ד"ש מן הפוסקים שמתירין במקום שאין עילה אחרת, ולא מלאתי איזה פוסק שכותב זה וצרשצ"א רמב"ן ריטב"א רא"ש ר"ן ליתא, וכן הראב"ד לא השיגו, אח"כ מלאתי שכ"כ הש"ג פ"י צס הרי"א להתיר, אולם סתימת הסוגיא דף קנ"ד: משמע שאין להתיר מוקלה משום צ"ח, רק ציטול כלי מהכנו שהוא איסור קל. וכ"כ בחז"א א"י ס' מ"ח ס"ק ז' והוכיח זה מן הגמ' קכ"ח: דמצינאם כרים וכסתות תחתיה ולא התירו לטלטל ע"ש.

הערה ס"ק צ"ט: עיין שו"ת חשב האפוד ס' נ' סוד"ה אמנם דבמקום הפסד גדול אפשר לסמוך על ה"ט"ז והב"ח להתיר את הדג בטלטול.

איני יודע על איזה ט"ז הוא מתכוין, אבל עכ"פ לא התירו מוקלה אפילו בהפסד מרובה כמבואר בכל מקום (עי' חז"א ס' מ"ח ס"ק ז') עי' צ"ח ר"ש פ' משילין. וכן מוקלה מחמת חסרון כים לא התירו וכן כלי שמלאכתו לאיסור חסור מחמה ללא אף שיש בו הפסד מרובה ועוד הרצה מקומות.

סעי' מ': פרה שמרדה וברחה מן הרפת למרעה ויש חשש שתאבד מותר להבריחה לשטח מגודר ובלבד שיברוח אותה למקום שעדיין מחוסר צידה כגון לחצר המשק ובתנאי שישאיר שער אחד פתוח ומותר לעשות כן אפילו אם יסגור את כל יתר השערים או שיעמוד איש בכל שער כך שהבהמה לא תוכל לשוב ולברוח ובלבד שישאר פתוח אחד גם אם הפתח הזה נמצא בקצה המרוחק של חצר המשק.

אם הבהמה אינה רואה ממש הפתח יש בו משום לידה, שהרי מכוון בכך כמ"ש הש"ע ס' ש"י סעי' ד' ובהערות כתב שצריך שהפתח יהא מרווח אולם לא הועיל בזה כלום אם אין הבהמה רואה בהדיא הפתח, שהרי סוף סוף היא קלת נילוד שכן משמע צמ"ב ס"ק י"ח שהעקר תלוי באין נראה להדיא,

הערה ס"ק קנ"ב: אלא דנראה גם אם החלב אינו נכנס ישר למיכל ג"כ יש מקום להקל ולהעביר אותו למחלבה וכפי שיבואר דהנה יש לדון על שני דברים בסיס לדבר האסור שהחלב עושה את הכד לבסיסו לזה י"ל דהרי אנן נקטינן דלא נעשה בסיס אא"כ היה המוקצה על דבר המותר כל ביה"ש וכדלעיל פ"ב סעי' נ"ג.

כבר כתבתי שם שהעיקר כדעת האוסרים והמתיר היא יחידאי וכ"כ החז"א וגם המתיר לא התיר רק צניעור ולא צטילטול.

שם: ואפילו לדעת אילו המחמירים וסוברים דכל זמן שהאיסור מונח על הכלי נעשה בסיסו (ס' שי בט"ז ס"ק ח') מנחת שבת ס' פ"ט ס"ק ט"ז) י"ל שבכ"ה"ג אפשר לסמוך על שיטת התוס' דכל שהניח ע"ד לסלק את האיסור בשבת לא נעשה בסיס כלל וכדלעיל פ"ב סוס"ע נ"ג ע"ש דבמקום פסידא יש לסמוך על דעה זו.

התוס' לא התיר רק צניעור ולא טלטול, כמ"ש ס' ש"ט צה"ל ד"ה כדי.

שם: ועוד יש לומר שאם תולה חפץ של היתר בכד והוא חשוב יותר מהחלב לית ביה משום בסיס (ומותר לתלות אפילו בידית הכד כי הידית היא חלק מן הכד).

קשה שעיקרו צצזיל החלב עי' מ"ב ס' רע"ט ס"ק י'

תיקוני שבת כהלכתה פרק כז

שם: טלטול החלב לזה יש לומר שאם תלוי בכד חפץ של היתר וכנייל ויש משום פסידת המוקצה מותר לטלטל ההיתר יחד אם המוקצה וכדלעיל פ"כ סעי' מ"ז.

ל"ע שאם עיקר הכונה בשביל המוקצה אסור וכן הוא מפורש בירושלמי פסחים ודמאי פ"ז הל' ב' והוא עלומו כתב שם שאסור וא"ך מציא כאן ראייה משם שמותר.

שם: ועוד יש לצרף דעת הרמב"ן והר"ן מובאת בס' ש"ח במ"א ס"ק נ"א וע"ש במ"ב ס"ק קט"ז דמותר להגביה הטבלה ולטלטלה על הקליפות שעליה וה"נ מותר לטלטל את הכד אשר בו החלב שהרי חפץ של היתר תלוי בו.

ל"ע שהם התירו רק לזרוק המוקצה לזרז המוקס, ולא לשמור המוקצה וכך הביא ח"כ בשם הגרש"א לאיסור אולם הביא זה בנוסח כאלו זה ראייה להתיר, וזהו תמוה שזה ראייה לאיסור.

עוד יש להתיר לטלטל החלב מהא דח"א כלל מה ס' ו' דבמקום הפסד יש להתיר לטלטל מוקצה אפי' במקום שאין חשש שמא יבוא לעשות איסור חמור עיין ס' שלי"ד במ"ב ס"ק ד' ו' ובב"ח שם.

ל"ע שהוא כתב מפורש רק משום שלא יבוא לידי איסור חמור ע"י מ"צ ס"ק ו' ומה שמעיד בשם החז"א אין מחוייבים להאמין ואם בכל זאת יש ראיות לעדות זה ל"ל שכיון שידוע שבזמנו היה פרוץ מאוד החליצה בשבת וחשש שאם לא יתירו לטלטל החלב יחלצו באיסור תורה דומיא דמי שהחשיך, ואף שכתב החז"א שלא התירו זה רק במקרה (ס' נ"ו ס"ק ד' ד"ה והנה) מ"מ לפי המלצ שהיה אז, היה שייך זה החשש, וסמך בזה על שיטת הרשב"א דלית ליה משקין שזבו בחלב כמשי"כ בחז"א ס' מ"ד ס"ק ד' אולם לא קיי"ל בהרשב"א בזה כמשי"כ בחז"א שם. וא"כ אין להתיר זה, כי אם התיר, היתה זאת הוראת שעה ואין למידיס ממנו.

הערה ס"ק קנ"ט: אך אעפ"כ נראה כיון דמסתבר דכל המשך החליבה מתייחס למרכיב המכונה כמו במדליק את הגדיש בשבת דחייב על כל שבולת ושבולת לכן אם בשעת ההרכבה דעתו לכך אין להתיר אפילו ע"י אחר עכ"ל.

וכן העיקר שכל החלבה התייחס אל המרכיב כמ"ש, וממילא הכל אסור אף אם אדם אחר מעמיד הכלי כיון שאין זה נקרא הולך לאיבוד. כיון שדעתו לקבל החלב ואפשר להביא כלי, ולכן אף אם לבסוף לא הביא כלי חייב. כיון שאין זה נקרא חולב לאיבוד, כיון שדעתו לקבלו, וכן צבור לאחר זמן חייב אף אם אוכלו לאחר, וכן כאן הרי אינו חולב לאחר רק חולב לאויר והאויר אינו מקום איבוד כיון שאפשר לקבלו ודעתו לכך.

הערה שם: ומסתבר שאף אם פעולה זו תיעשה ע"י אדם אחר ג"כ חייב אם בתחילה היתה דעת החולב לכך כי עיקר החיוב בא ע"י החליבה.

נכון. ודלא כדעת המתיר שם

הערה ס"ק קס"ג: כי אם יחלוב לכלי לשם בדיקה אף שבדעתו לשפוך את החלב לאיבוד ודאי דאסור וכדלעיל הערה קנ"ז אלא אפי' אם יחלוב הישר לאיבוד ע"ג עץ צבוע וכדו' ובשעת החליבה לאיבוד הוא מבחין בצבע החלב שמעתי מהגרש"ז אויערבאך שליט"א שג"כ צע"ג למעשה דודאי לא נקרא חולב לאיבוד מכיון שצריך החלב לבדיקה וחשיב כמשצ"ג ועיין להלן.

נידון זה הוא תוס' שבת י"ז גזרני, שאם צודק ענבים אם הגיעו לצלירה חשיב משקה וציתים אינו חשיב וע' יבמות נ"ו: ד"ה לריכא שמסביר שציתים לא חשיב רק מוהל, ולענין חלב מסתבר שדומה לענבים שהם משקה, וצנידון זה עוד יותר חשיב משקה כיון שצודק בחלב עלומו ולא בפרה, משא"כ ציתים צודק היותם חם נוה להוליא המשקה, וא"כ אפילו אם נאמר שחלב דומה לציתים ולא לענבים, מ"מ יותר חשיב משקה ועל כן אסור לחלבו.

סעי' נ"ה: ולכן מותר להאכיל את הבהמה תרופות, להזריק לה זריקה תוך שרירית, לטלטל מוקצה בשבילה.

רק אם ח"א בשום אופן להמתין עד לערב, וגם עלם הדין אינו צרור, שלא בכל ענין התירו

תיקוני שבת כהלכתה פרק כז

מוקלה, והרי אפילו בשביל אדם לא התירו מוקלה בשביל לער כמבואר ריש נוטל קמ"א: רש"י ד"ה בתינוק וגם עלם הדין דמותר מוקלה משום לצי"ח ל"ע ע"י משי"כ כ"ח. שדעת רוב פוסקים שלא התירו זה.

סע' נ"ו: ואפילו כשיש לה רק צער התירו לעשות למענה על ידי נכרי ומשום צער בעלי חיים.

לא כל צער התירו, דלא עדיף מישראל שלא התירו מלאכה ע"י גוי רק בחולה כל הגוף (שכ"ח סע' ט"ז) או כגון חליצה שהוא לער גדול.

פרק כ"ח דינים שונים

הספר והמכתב

סע' ג': דף של ספר שנקרע שלא במקום האותיות או אפילו במקום האותיות אם אין לו ספר אחר כזה נוהגים להקל ולהניח את החלקים זה בצד זה כדי לקרוא את הכתוב אבל אסור לחבר חלקי דף אלה בנייר דבק.

ע' במקורות ובאמת יש חולקים על זה. וכאן לפעמים נקרע אות אחת לשתיים והוא מחבר אותם, וזהו אינו דומה לאות אחת בטבריה ואות אחת בליפורי, שכלן עושה האות עצמו, וא"כ באופן כזה העיקר כדעת המחמירין שאסור, שזה כותב על דבר שאינו מתקיים שאסור מדרבנן.

סע' ט': ואף מותר להפוך את הגליונות הריקים כדי להגיע לדף הרצוי.

אסור שהגליונות הריקים הם מוקלה מחמת ח"כ ואסורים לטלטל לצורך מקומן (ש"ח במ"ב ס"ק ג') וכיון שאינן מחוברים בקציעות יחד, נחשב כל אחד לעצמו.

שעון ושעון מעורר

סע' כ': ברם לצורך חולה שיש להאכילו לזמנים מסויימים וכדו' ואין נכרי במקום. מותר לכוננו בשעה שעודנו פועל.

לפי החז"א שאיסורו משום צונה יש לדון אם יש חיוב בזמן שהולך, ואם יש צו חיוב, אי"א להקל לחולה וגם לא בזיו"ט שני של גלויות.

סע' כ"ג: מותר לכונן שעון לשעה המדוייקת כלומר לחשב את מחוגיו למקום הרצוי.

אין לעשות משום מדידת הזמן (ס' ש"ח סע' כ"א ובמ"ב ס"ק קס"ז) אף שבשעון יד מקילין בטלטול מ"מ אין להקל בכיון השעון.

סע' כ"ד: שעון יד אלקטרוני אסור ללחוץ על הכפתור המאיר את פני השעון.

לכאורה זהו נכלל בגזירת חכמים שאסור להשתמש לאחר הנר גזירה שמא יטה ועוד שעון כזה אסור להשתמש בו גזירה שמא ילחץ על הכפתור דזהו גזירה קרובה וא"ל מושב צ"ד לתקן זה כמו שידוע בשם החז"א. וכן מלינו הרבה מקומות ע' עירובין כ"ד: אמרי לחי מועיל וכו' ומשמע שאמרו כך מסבירה בלי תקנת צ"ד, וכן הוא עירובין מ"ג. תוס' ד"ה הלכה שאסור ליכנס לתוך העגלה בשבת גזירה שמא ירד. אף שלא נמלא גזירה זו בשום מקום רק כותב כך משום סברה וכן שבת קמ"ט: למ"ד שמא יקא ליחוש שמא ימחוק ועוד הרבה מקומות כעין זה ע' גם בס"ס רנ"ט במ"ב סס"ק כ"ז ע' מה שכתב פ' לי על הערות ס"ק ס"ו. אולם יש פוסקים שהתירו ול"ע למעשה.

סע' ל': שעון פסיקה (סטופר טיימר) ושעון חול אסור להשתמש בהם בשבת וביו"ט כי אם לצורך החולה גם אם אין בו סכנה.

ע' משי"כ על ההערות שאין להתיר זה.

ושעונים אלה (אם אינם חלק משעון רגיל) אסורין לטלטול בדין כלי שמלאכתו לאיסור.

נראה שהוא מוקלה מחמת חסרון כים.

הערה ס"ק ע': עיין חז"א ס' נ' סס"ק ט' כי ע"י עריכתו את השעון הוא יוצר כח חדש

תיקוני שבת כהלכתה פרק כח

ובהעמדתו על תכונה זו יש משום בונה או מכה בפטיש ומ"מ שמעתי מהגרש"ז אויערבך שליט"א דלא דמי לכינון שעון דשאני התם דרגלים לכוננו ולא להפסיקו וגם אפשר שגם החז"א לא אסר אלא באופן שהכינון הוא תמיד תיקון וההפסקה היא קלקול ולכן חשוב הכינון כהעמדתו על תכונתו משא"כ בכה"ג שרגילים להפסיק כמו שרגילים להפעיל אפשר דחשיב רק שימוש ולא תיקון ואם מפני שההפעלה מחדשת תנועה הרי גם הפותח ברז מים מחדש תנועת המונה עכ"ד.

כנראה שהחז"א אסר גם צזה ואינו דומה למים שאין שם רק תנועה צעלמא משא"כ כאן שיש תנועה צהרבה גלגלים יחד שזה נראה צהרגש שמייר כח חדש, ולכן יש לחוש לאיסור תורה ואין להתיר רק במקום סכנה.

השמעת קול בשבת ויו"ט

הערה ס"ק פ"א: סי' תקצ"ו במ"ב ס"ק ג' וצ"ע דמ"ש מסבין של מילה לאחר המילה דאסרינן בטלטול הגם שיתכן שיצטרך עוד למול.

לא קשה שתינוקות לא שכיח כלל, ואף אם יש תינוק מזמינים מוהל צצצילו משא"כ שופר כ"ע מוויס ויתכן שאחד יצא שלא שמע שופר או לא שמע מאה קולות.

סעי' ל"ו: אסור להשמיע קול בדרך שיר או לפי קצב אף בלי עזרת כלי על ידי כל פעולה שהאדם עושה באחד מאיברי גופו כגון ע"י מחיאת כפים או הקשת אצבע האגודל באמה (האצבע האמצעית) אם לא בשמחה של מצוה.

גם צשמחה של חתן וכלה אסור רק צשמחת תורה מותר כמבואר צמ"צ שליט"א ס"ק ח'. רק צסומכין על הרמ"א שהוא שיטת יחידאי צצומכינו לא שייך איסור זה. וצ"ע, צעכשיו צצר נשתנה הזמן מוזמן הרמ"א וצקיאים צתיקון כמו צזמן חז"ל. והעיקר צדעת כל הפוסקים חולקים על זה כמבואר צצ"י רק מוטב יהיו צוגגין וכו'. וצמקומות שקיום היהדות תלוי צהתר זה יש מקום להתיר צדומה צשמחת תורה. ועי' צמ"צ סי' של"ח ס"ק ו' שלמדס צשמחת תורה לפעמין ס"ת.

סעי' ל"ח: אין לרקוד בשבת וביו"ט אם לא בשמחה של מצוה.

עמ"ש סעי' ל"ו.

השימוש בעגלת ילדים בשבת ויו"ט

סעי' מ"ו: הליכון והוא כסא תינוק מחובר משני חלקים אשר החלק העליון ניתן לפירוק ואילו החלק התחתון מיועד להרגיל בו את התינוק ללכת מותר להרכיבו בשבת או לפרק.

לריך לדעת אם לפעמים תוקעים צחוזק, ואז אסור (עכ"פ צצצת) אפילו אם אינו תוקע. עי' סי' צ"ג סעי' ו' (וצו"ט יש מקום להתיר עי' סי' תקי"ט סעי' צ').

סעי' נ"ח: אבל בשכירות שאינה מחייבת שיכולים המעביד או העובד לחזור בהם בכל עת שירצו ללא חשש תרעומת מהצד שכנגד ואזי ייעשה חישוב השכר לפי מספר הימים עד לחזרה אין זו הבלעה המותרת ואסור לקבל שכר עבור העבודה בשבת אף אם התשלום הוא על הכל כאחד שכן לא אופן התשלום הוא הקובע לענין זה אלא תנאי השכירות.

אם מי שמקבל השכר יכול לחזור כל יום, אין צו איסור דהרי פועל יכול לחזור בכל יום וצכל זאת מותר לקחת פועל צצציל כל הצבוע רק אם המשלם השכר יכול לחזור. אז אסור (מ"צ ס"ק י"ט).

סעי' נ"ט: ולכן בעל שמחה השוכר מלצרים עובדי נקיון וכדו' יתנה עמהם שיתחילו בהכנות מבעוד יום או שינקו את המקום לאחר צאת השבת ומותר לעובדים לקבל את השכר בהבלעה עבור כל העבודה ביחד.

דין זה אף שכתוב צמ"צ ל"ע, כי איך שייך הצלעת העיקר לתוך הטפל, וצגמרא לא כתוב רק שכיר על כל הצבוע, צעבודת צצת נטפל וצצלע צתוך העבודה של כל הצבוע. וצ"ע למעשה.

פרק כ"ט דיני שבת ויו"ט מפי הקבלה

תיקוני שבת כהלכתה פרק כח

סעי' י"א: אבל אם מתכוין רק לתלוש פירות או רק להביא פירות שאינם מעושרים ואסורים בטלטול או רק לשכור פועלים במקום שמחוץ לתחום אסור ללכת אל קצה הגבול ולהמתין שם בשבת.

מלשון זה נראה שאם כונתו לשניהם דהיינו לשמרם וגם לתולשם מותר, וזה נ"ע שרק אם כל כונתו היתה לשמירה ולא לתולשן רק צמי"ש נסתובב לו סיבה שיתלשם, כך מצו"ר צשי"ע סי' ש"ז סעי' ח' וצמ"צ שם סי"ק ל"ח.

סעי' כ"ה: וכן מותר לשלם מבעוד יום בעד הסעודות שהוא עתיד לאכול בשבת במסעדה והוא מקבל על כך פתקים שישימשו למוכר לדעת אילו פריטים עליו לתת ובלבד שלא יוזכר בפתקים אילו כל מחיר כי דבר זה לא הזכירו התירו אלא יהיה כתוב כי תמורת פתק זה ניתן להשיג מאכל מסויים או לסעוד סעודה מסויימת.

כנראה מן המ"צ שאסור בלתי מותר, רק צלצע מותר. (ש"י סי"ק נ"י) סעי' כ"ח: חברה המשווקת מוצריה באמצעות אבטומאטים כאלה נכון שבעליה ידאגו שלא להשאיר את המתקנים במצב תקין לשימוש כדי שאנשים לא ישתמשו בהם בשבת אם אמנם יש להניח שמחללי שבת ישתמשו בהם אבל במקום שבו הקונים הם נכרים. מותר להשאירם במצב תקין לשימוש.

אינו נראה דעושה קנין בשבת וכמ"כ הרע"א סי' קנ"ט שאם נגמר הקנין בשבת אסור, ועי' צשו"ת מנחת יצחק ח"ג סי' ל"ד שהצ"ח דברי הרע"א ור"ה להמליץ היתר שיכוון שכל מי שקונה כבר יקנה בערב שבת. והצ"ח דוגמא מירוי סוכה פ"ג הל' ב', לענין להקנות לולב לכל שמי שיחטוף, אולם אינו דומה, שם בלתי הקנין בשבת ולא צמ"ש ועי"כ שם הטעם שמותר שלזרז שבת מותר להקנות. וזה לא שייך כאן שאין כאן זרז שבת, וכאן אפילו ירצה לעשות מעשה קנין צמ"ש לזכותו לא מהני, שהרי אינו נותן צמתנה רק צמ"כ, וא"ל לזכות מכר לשני. שמכר אינו זכות. ועי"כ שהמכר חל בשבת, וממילא אסור. (אולם כנראה שעלם הדין של הגרע"א שאסור לעשות צמ"ש שיהא הקנין נגמר בשבת אינו מוסכם עי' צמנחת יצחק שם)

סעי' ל"ט: מותר להשתמש לצורך החולצה בשעון פסיקה (סטופר טיימר)

אין להתיר זה שיש בו חשש דאורייתא לפי החז"א סי' נ"י סי"ק ט"ו ד"ה כתב עי' מה שכתבנו סי' כ"ח על הערות סי"ק עי'

פרק ל' מלאכת נכרי בשבת וביו"ט

סעי' ב': אבל מותר לרמוז לו שלא בלשון ציווי דהיינו עיי' סיפור הצורך בעשיית מלאכה כדי שיבין דבר מתוך דבר ויעשה.

דין זה כתוב צמ"צ סי' ש"ז סי"ק ע"י ומיהו דבריו ז"ל אינן מובנים, דהא צביתו של ישראל אסור להניח גוי לעשות מלאכה עי' רנ"צ סעי' ב' אף שאינו אומר לעשות בשבת, ואף שאין גוף נהנה בשבת, ועי' בצ"ח הגר"א סי' רע"ו סעי' א' סד"ה ואין חילוק שאסור הדלקת הנר גם משום ציתו של ישראל ונ"ע בכל דינים אלו

וכדי לתרץ דברי המ"צ אפשר לומר שאולי האיסור הוא רק כשדרך כלל משלמין שכר עבור זה ולא במלאכות של מה בכך עי' מש"כ לקמן סעי' כ"ח. ובכיוון דליקה התירו משום הפסד ולא חששו למראית העין ומיהו הגר"א דלעיל אסור הכל אף במלאכה של מה בכך שהרי הוא אסור אף הדליקה באור אף שאין זה מלאכה שמשלמין עבור זה ובכל זאת אסור גם משום ציתו של ישראל. ומן השו"ע ש"י סעי' ב' שמתיר רמז לפני שבת אין קושיא שם אפשר לומר שעושה שלא צבית ישראל

אולם דין זה של הש"ע שמתיר רמז לפני השבת, קשה מלד אחר. דמשמע שאף שעושה הגוי דרך קביעות מותר וצ"ש ש"ה סעי' י"ג אמרינן שבקביעות אסור אף בדבר שאין הגוף נהנה, משום שזה ערמה וזהו גמרא ערוכה צב"מ דף ל: וערמה אסור צמ"כ צמ"כ שכל שניכר שניחא ליה לישראל אסור וזה המקור של דין זה עי' רא"ש פי' כל כתבי סי' י"ב וכך נפסק צשי"ע אצל העזר סי"ס ה'

ויותר מזה קשה דפשוט הר"א"ש משמע שמה שצריך קביעות, זהו אם הגוי עושה ממש מעצמו

ע' בהערות שאם יום השוק רק בשבת אסור. ולריך לכתוב זה בפנים.

שם ט"ז: וכן מותר לבקש מן הנכרי בערב שבת אפילו סמוך לכניסת השבת לקנות בשבת לעצמו ואף מותר להלוות לו כסף לשם זה ולהבטיח לו לקנות ממנו אותה הסחורה לאחר צאת השבת ויתן לו שכר על טרחתו.

נראה שאסור לומר לו שיתן שכר על טרחתו שאז נראה שהוא רק פועל ואינו קונה לעצמו רק איירי צאופן שיתן לו ריוח כמו סוחר. אולם איירי צאופן שאין כאן התחייבות שיקנה ממנו רק הצטחה אצל אס הוא מלכ כזה שאם ירצה הישראל לתבוע חובו אינו יכול. רק הוא מוכרח לקבל החפץ, אייכ עושה זה הגוי בשביל ישראל ואסור. ומקור דין זה מן ההג' מיי' שבת פ"ו ושם איתא כלשון תוספתא פסחים פ"ב שם אלוטריך ואקנה ממך אחר הפסח רק שהאחרונים צהלי פסח הקילו יותר שגם בהצטחה מותר. אצל בהתחייבות כ"ע מודים שאסור ע' חיי אדם כלל קכ"ד סעי' ז'. והארכתי בקונטרס מיוחד על מכירת חמץ והעלתי שדעת כל הראשונים שגם הצטחה אסור ומותר רק כלשון שם, רק לשון הטור באו"ח סי' תמ"ח ז"ע.

סעי' י"ז: מותר לתת לנכרי סחורה סמוך לכניסת השבת ולבקש ממנו למכרה ובלבד שלא יאמר לו למכרה בשבת וגם שהנכרי עושה למען עצמו כלומר כדי לקבל שכר ואם מכר בשבת לית לן בה. גם כאן איירי שיום השוק אינו דוקא בשבת.

סעי' כ': אבל אסור לשלוח בערב שבת סמוך לכניסת השבת מכתב דחוף או מברק שכן במקרה זה מקפיד השולח שהמכתב או המברק יימסר ביום המחרת וחרי זה כאילו ייחד לנכרי לעשות מלאכה בשבת ובמקרה של צורך גדול או לצורך דבר מצוה יש מקום להקל.

היתר זה אינו מוצן, עיין הערות הטעם משום שאינו מדבר לגוי המוציל והוא אמירה לאמירה וזה תימה וכי הדיבור אסור רק צפה, הרי האיסור הוא משום שהוא שלוחו ומאזי נ"מ אס מלוא שליחותו בדיבור או בכתב והרי האותיות דחוף שכותב על המכתב, מדבר אל כל שלוחי הדואר שימחרו לעשות.

(ולריך לעין במחזה אליהו וכעת לא עיינתי שם)

סעי' כ"ד: המנוי על עיתון יומי שנדפס (על ידי נכרים) גם בשבת אם רוב הקבועים על עיתון זה המה יהודים אסור לקרוא בו בשבת וגם במוצאי שבת ימתין שיעור זמן כדי הדפסת העיתון ואם רוב הקוראים נכרים המה מותר לקרוא בעתון חדשות היום וכדו' אך לא יקרא עניני מסחר וכדלעיל פרק כ"ט סעי' מ"ו וראוי לכל ירא שמים להחמיר ולא לקרוא בעתון בשבת וכדלעיל שם סעיף מ"ו והמנוי על עתון זה טוב יעשה אם יאמר לנכרי בשעת הזמנת העתון שלא להביאו בשבת ואם בכל זאת מביאו. לית לן בה.

כל זה אינו מוצן. דכאן הוא מרצה בשביל היהודי והוא ככל נכרי המכיר ישראל שאסור ליהנות ממעשה נכרי גזירה שם ירצה בשבילו וכאן הרי מכירו שהוא ראש צתיק ההזמנות וכ"ש שצחמת מרצה בשבילו ואיך מהני כאן שיאמר לנכרי שלא להביאו בשבת הרי ישראל נהנה ממעשה הנכרי כמו א' שהדליק נר בשביל ישראל שאסור להנות אס הערים במחלתו סי' (רע"ו מ"ב ס"ק ל"ו), וכאן דרך כלל הערים במחלתו. שהרי מציאים לו עתון כל שבת ושבת והוא שותק וניחא ליה בזה, (ע' סי' שכ"ה סעי' י"ג) וחזן מזה רוצה הוא צעיתון שהדפיסו בשבת רק שכתוב כאן שיאמר לגוי שלא להביאו בשבת, והוא יודע שהגוי אינו מציא ביום ראשון או שני העיתון של שבת שציוס שני אינו יכול לשים לב למי להביא העיתון של שבת ואי"כ מבין הגוי שהיהודי רוצה בעצם שיביא בשבת כיון שאם אינו מציאו בשבת לא יביאו כלל, ואי"כ הרי זה כאילו אמר שיביאו בשבת ואין לך הערים במחלתו יותר מזה ע' מש"כ בהערות על סי' ל' סעי' כ"ג שדבר שאם הגוי אינו עושה באיסור, לא יעשנו לעולם, אסור אף שלא אמר לו לעשות בשבת. (וואינו

תיקוני שבת כהלכתה פרק לב

סע' ס"ו: אם צריך להדליק את החשמל באמצעותו של מתג ראשי ואין בו צורך דחוף אלא בחדר אחד, יסגור מתחילה את המתגים שבשאר החדרים או יסובב מעט את הנורות המיותרות (אם אמנם הנורות הן כאלה אשר רגילים להוציאן מזמן לזמן מבית המנורה) כך שלא תדלקנה עם הפעלת המתג.

ע' מש"כ ס"י י"ד שיש איסור תורה גם אם דרך להכניס ולהוציא רק שיש ידון כאן אם יש איסור תורה בהסרה דלולי הוא יותר ע"מ שלא לבנות כיון שאינו מתקן.

סע ע"א: ואם צריך לשמור במקרה עוד דברים לצורך חולה שבסכנה לאותה השבת או אפילו אם יצטרך להם לאחר השבת ואם לא יסגור הדלת הם יתקלקלו ואין לו אחרים להשיג במקומם וגם אין לו מקום אחר שיוכל לשמור אותם שם כגון במקרה של שכן יסגור את הדלת אך תחילה יוציא את הנורה כך שתיעשה רק פעולה אחת של הדלקה וכיבוי.

אם המקרה קצוץ לבית אין להסיר הנורה, כיון שזוהי מוסף באיסור יותר ע' סע' ס"ו.

סערה ס"ק קפ"ט: אף בכה"ג שבעל הממון בעצמו שפיר חייב לבזבז ממונו להצלת נפשו ולא לחלל שבת מ"מ אחר אינו חייב מעיקר הדין להפסיד ממונו כדי למנוע מלאכה הנדחית משום פקוד"נ עכ"ד.

יש צוה ג"כ מצד של נמלאת אהה מכשילן לעתיד לבוא עמ"כ לעיל בס"ק קכ"ב ועיין סנהדרין ע"ד: שרודף אחר הרודף ושבר כלים של אדם פטור ולא מן הדין אלא שאם אי אהה אומר כן נמלא אין לך כל אדם שמיל את חצירו מיד הרודף ולמידים משם שטבע צ"ל להתרשל בהללה אם מפסיד ממנו ע"י זה. וע' מה שכתבנו פ' מ' על הערות ס"ק קכ"ה.

פרק לג דיני חולה שאין בו סכנה

סע' ב: (ואמנם יש מגדולי הפוסקים המתירים ליהודי לעשות צרכי רפואתו של חולה שאין בו סכנה גם אם עשייתם קשורה במלאכה דאורייתא והוא שיעשה שלא כדרך עשייתה בחול).

העיקר כדעת האוסרים דשינוי הוא שבות חמור ע' עירובין ל"ג. תוס' ד"ה הא והג"ה של התוס'. וכן מבואר בגמ' ע"י כ"ח: עין שמרדה מותר לכוחלה בשבת סבור מיניה ה"מ הוא דשחקי סמנים מאתמול אבל משחק בשבת ואתוי דרך רשות הרבים לא וכו' ומשמע שלפי הס"ד דעין הוא רק סכנת אבר לא התירו להביא סמנים דרך רשות הרבים בשינוי או לשחקם בשינוי דא"ה הוה ליה לומר ה"מ להביא דרך רה"ר בשינוי. אבל בלי שינוי אסור. ומשמע שאף בשינוי אסור. וכן צמעשה דההיא אמתא שסברוהו שאין זה סכנת נפשות רק סכנת אבר לא עשו תיקון ע"י שינוי, אלא שאיסור דאורייתא אסור לעשות ע"י שינוי וע' בשע"ל ס' תל"ו ס"ק ט' מה שתירץ על דין של גונח יונק חלב חי. שם אין דרך מפרק בכך וגרע הדבר מסתם שינוי בעלמא או משום ששם עיקר רפואתו דוקא כלא"י כמש"כ הר"ן פרק חצית ואין חשש שיבא לידי דאורייתא (שו"ר בחידושים וביאורים שבת ס' כ"א ס"ק ג' וה' ע"ש.) ואף שהרמב"ן בתורת האדם לא הזכיר מפורש זה, י"ל דאזיל לשיטתיה במסקנתו דף קמ"ד דחולב הוא רק איסור דרבנן ולכן סתמא כולל רק שינוי בדרבנן, וכ"כ מפורש בריטב"א דף ל"ה בשם הרמב"ן, אבל להראשונים דחולב הוא איסור דאורייתא, י"ל כמו שכתבנו.

שם סע' ב': לבין מקרה שאין בו סכנת אבר וכמבואר לעיל סע' א' (א.ד.) שאז מותר לעשות איסור דרבנן לצורך רפואתו של החולה אבל רק אם ישנה ממה שרגיל לעשות בימות החול ואם אי אפשר לשנות מהרגיל יעשינו ע"י נכרי ורק אם אין נכרי יעשינו היהודי אף בלי שינוי.

כתב ע"פ המ"צ ס"ק ק"ב בשם החי"א אולם ע' משי"כ צ"ל י"ח סע' נ"א שאין זה צרור, וכן מוכח צמ"צ בכמה מקומות שאסור בלי שינוי ע' ס' שכ"ח ס"ק פ"ה וס"ק ק"ל ובעיקר בכל סע' י"ז לא הזכיר קולא ז'. וכן בס"ק קכ"א שהזכיר התר אכילת ושתית רפואה לחולה משום שגם לצריא גמור מותר, מצואר שאר דרבנן לא הותרו אף ש"א בשינוי שהרי שתיא לא שייך בשינוי ובכל זאת לא הותר רק בגזירת שחיקת סממנים ויש לישב דברי המ"צ שרק באיסור שחיקת סממנים הוצא לדינא ב"א צענין אחר ש"ל שינוי ששם יש סברת הרדב"ז בשם התה"א שהוצא בס"ק קכ"א דשחיקת סממנים לא גזרו בחולה כל הגוף כיון שגם בצריא גמור לא גזרו ואף שאין דבר זה מוסכם דע' בשו"ע הרב שרק באכילת רפואה ש"א בשום פעם ע"י גוי התירו אבל דבר שלפעמים אפשר ע"י גוי אסור אף אם אין גוי, מ"מ לירף בזה סברת החי"א שאם א"א בשינוי עושים בלי שינוי (וכ"כ בשונה הלכות בתוספת להלואה שניה, אבל בשאר דרבנן לא סמך על זה, ולכן בסע' י"ז שמדדריס בשאר שבותים לא הוזכר כלום מקולא ז' אף ששם המקום. וכן נראה דעת הגר"א בסע' י"ז לדינא ע' ד"ה ולחלל וד"ה ומותר לומר, ששבות אסור באיסור דרבנן וכדעת רוב הראשונים והאחרונים, אבל שבות דשחיקת סממנים מותר ע' ססע' ל"ז בהגר"א וכדעת הרמב"ן צ"ל תורת האדם ואף באינו אוכל היתיר כמצואר שם מרטיה שאין איסור רק באינו חולה כל הגוף. ואף שאין זה צרור בכונת המ"צ מ"מ לדינא אפשר לומר כך, וכדעת הרדב"ז צמ"צ ס"ק קכ"ב רק לכתחילה באפשר בשינוי חוששין לדעת האוסרין שגם בשחיקת סממנים לריך שינוי. ובשאר דרבנן אסור בלי שינוי אף ב"א בשינוי.

לפי החז"א יש בזה איסור תורה משום צונה גם ציו"ט.

וַיִּכְנִיחַ צִיִּיכוֹי כַּמֶּשֶׁ"כ צִסְעִי צִי אִם אִפְשָׁר.

קשה דכיון שחוששין משום ליבון גם בצבועין, איין נ"מ אם סוחט לתוך כלי או לאיצוד ותמיד אסור דחילוק זה לא איך רק בסחיטת דש ע' שייט צשה"ל ס"ק ל"א ואולי לצורך גדול סמך על המקילים. שאין צו משום ליבון במשקין צבועין

לרִיךְ לַעֲיִין אִם יֵשׁ בְּצַדִּיקָה אֶז מַלְאכַת בּוֹרֵר כִּמוֹ מַחֲבֵץ (ש״ט פַּע' י"ז) שֶׁמַּחֲלָקִים חֲלָקֵי הַשֶּׁתֶּן זֶה מִזֶּה. (הַעֲרָה אֶז לִרְיָךְ צַדִּיקָה

אם נאמר שלדורך חולה נקרא אינו שזה לכל נפש, (ע' בנשמת אדם שמתפק בזה וע' סוכה לענין שביעית שאסור להשתמש למלוגמה שמוס שאינו שזה לכל נפש) אסור כמו שכתב בהערה ל"ב ועוד וכו' וכמזכר צ"ח צ"ל ר"ש פרק ג'. שאין ההתר של מרצה בשיעורים צ"ח רק אם הוא מוסיף באותו דבר עלמו שהוא צורך יו"ט ולא בדבר אחר. וכאן צורך החג הוא תבשיל והוא מוסיף תבשיל וזה אסור

סעי' ה': וכן מותר להמیس מבעוד יום גלוּלוֹת בתוך המים או משקה אחר ולשתותן בשבת ודבר זה התיירו הואיל ואין רגילים לקחת את התרופה הזאת בצורה זו והוא הכין

תיקוני שבת כהלכתה פרק לד

אותה מבעוד יום, ובלבד שלא יהא ניכר לאחרים ששותה את המשקה הזה לרפואה וכו' ואם רגיל הוא גם בימות החול לערבב טיפות תרופה במשקה ולשתות לשם רפואה, אסור לו לשתו בשבת גם אם הכין את הכל מבעוד יום, ע' תערוך בשם הגרש"ז אויערבך שליט"א שקילורין שהוזכר בגמ' הותר זה איירי שאין דרך לשרותו. ומבסס דבריו על חת"י דף י"ח

ולע"ג דהרי איתא במשנה בשבת דף עו: מים כדי לשוף זה את הקילור ושם הוא רק דבר השכיח ע' דף עח, וכן בגיטין דף כב: תוס' ד"ה לכתוב, שכל שיעורי שבת הוא צמח שרגילים לעשות, וא"כ מבואר שדרך לשרות הקילור והת"י מתפרש באופן אחרת והוא כעין הרא"ש שיש חילוק בין עצ ללול. וע' באג"מ ח"ב ס' פ"ו שכתב בהיפוך מכאן. שכל ההתר רק אם דרך לשרות ונחשב כאילו מתחיל רפואתו מע"ש אבל כשאין דרך לשרות, לא שייך התחלה. ואין זה בכלל ההתר.

סע' י': הסובל מנזלת או שיעול אסור לו לעשות שום טיפול לרפואה כגון להשתמש בטיפות אף לנשום אדים (אם ניכר שעושה כן לרפואתו) ולהשתמש באינהלר מכיון שטיפול זה עשוי לרפאותו לפי שעה אולם אם מיחושים אלה הם חזקים עד שחש בכל גופו או שנאלץ לשכב מותר לו לקחת טיפות אף ושאר תרופות.

בטיפות אף צריך שינוי. ע' מש"כ פ' ל"ג סע' ב' (ואפשר לשימם סמוך לאף והם נוזלים לפניו) (ע' ס' שכ"ח סע' כ"ב) ואם א"א בשינוי אפשר להקל כיון שהוא רק איסור שחיקת סממנים ע' מה שכתבנו פרק ל"ג סע' ב'.

סע' י"ז: מי שחייב על פי פקודת הרופא לקחת תרופות במשך כמה ימים רצופים ושבת ביניהם יש המקילין לו לקחתם גם בשבת.

העיקר כדעת האוסרים שלא הותר זה רק באופן שאם לא ימשיך לקחתם יחלה בכל גופו, וכן הוא בגמ' שם שבת ק"מ, כיון דאשתי חמשא ומעלי שבתא אי לא שתי בשבתא מיסתכן וכ"כ המ"מ פ' כ"א הל' כ"ב.

סע' י"ח: אין לקחת בשבת שום תכשירי חיסון למניעת כאבים או מקצת חולי ויש המקילין כאשר צריך לקחתם במשך כמה ימים רצופים ובתוכם שבת.

ע' לעיל שכתבתי שאין הלכה כד' ורק בדבר שיחלה בכל גופו אם לא ימשיך מותר כגון אנטיביוטיק וכדומה. ולענין לאפשר ליכנס להריון כראש שיש להתיר מטעם זהו סכנת אבר. כיון שבלי"ז אינה מתעצרת א"כ אבר הרחם אין לו כח פעולה. ואף שמ"מ נמלא האבר, הא אינו שוה לה, ובשביל סכנת אבר מותר לקחת תרופות (ס' שכ"ח סע' י"ז).

סע' כ"ז: ואם יוכל הנכה לסובב בעצמו את גלגלי העגלה מותר לומר לנכרי אף ברשות הרבים גמורה להסיעו בעגלה ובתנאי שהעגלה תנוע על ידי שניהם ביחד דהיינו שהנכרי יסיע את העגלה ובו בזמן יסובב היהודי את הגלגלים.

ל"ע להתיר זה סע' תוס' עירובין ל"ג ד"ה והא דמוכח שנים שעשוהו הוא שבות חמור, ולא מותר בצין השמשות (דאל"ה תקשה דין שם למה לא חל העירוב) וא"כ גם כאן חשוב זה כאיסור דאורייתא ולא הותר ע"י אמירה לנכרי, והרי אסור לעשות מלאכה דאורייתא ע"י שני גויים כמבואר בס' ש"ל שאם הסכין ברשה"ר אין עילה להציאו ע' בטור יו"ד שדוחין המילה ומשמע אפילו ע"י שני גויים, א"כ ג"כ כאן אין להתיר מטעם זה.

ואולי יש טעם אחר להתיר משום שכיון שהנכה יכול לגלגלו בעצמו הוא בגדר חי נושא את עצמו ואין בו איסור תורה וממילא ע"י גוי הוא שבות בשבות, ומיהו לפ"ז היה מותר אף אם אין הנכה מסעייה וצריך לבדוק ולעיין אם סברה זו נכונה.

שו"ר שאינו נכונה שהרי תיכופ שאינו יכול להגציה רגל אחת ולהניח רגל אחד לא אמרינן ציה חי נושא את עצמו (ע' בה"ל ס' ש"ח סע' מ"א ד"ה שלא) אף שסתמא יכול ללכת על ארבע אלמא שחי נושא את עצמו אמרינן רק בהילוך הרגיל וא"כ הילוך בעגלה לא עדיף מזה ולאו שמה הילוך לענין זה ויתכן גם לומר שאינו נקרא כלל הילוך וגם הוא בעצמו אסור להסיע את עצמו שזה כמו שנושא את עצמו ולא כהולך ואינו דומה להולך ע"י ספסלים שהוזכר בס' ש"א סע' ט"ז ששם הוא גדר

תיקוני שבת כהלכתה פרק לד

חוצרץ לפרש שאין דרך לבשל, דאל"ה חיינו מחייבים גם על סוג אש מעולם אחר. אולם עכשיו שאין דרך לבשל. הוה חמה סוג ביטול שאינו בגדר מלאכה. אבל אור מעולם שלנו הוא בגדר מלאכה וכל תולדותיו חייב. אף אם יודמן מקרה שאין דרך לבשל. (ורק אם הוא גדר כלא"י הוא פטור אבל אסור ולא שייך פטור זה בקרבן פסח)

ועכשיו פליגי רבי יוסי ורבנן אם אור שהוא מתחת חקרקע שמובדל לגמרי מאתנו. נחשב כאור מעולם שלנו או לא, שר"י סבר כיון שהוא בתוך כדור הארץ, נחשב לעולם שלנו ואינו דומה לחמה וממילא הוה תולדות האור (ואף שאין דרך לבשל כי אנשי טבריה היו משתמשין בעיקר בשביל שבת מ"מ בתולדות אור אין מסתכלים על זה כיון שבאב דרך לבשל). ורבנן ס"ל כיון שהוא מובדל לגמרי מעולם ששייך לחיות שם בני"א. נחשב לעולם אחר ודומה לחמה.

ועכשיו לפ"ז פשוט שהמבשל בזרם חשמל חייב. ששם כוח החימום בא מדבר ששורשו מעולם שלנו. וחייב לכר"ע. ויתכן שזהו דעת החר"א ולפ"ז גם המבשל בגלי מיקרו חייב משום מבשל שזה בא מעולם שלנו.

ולכן כל ההמלצות החדשות שנתחדשו ושעתידין להתחדש לריך לדון עליהן ע"י חכמי הדור ההוא. (שנמצאים בכל הדורות כמו שנא' לא תשכח מפי זרעו) אם יש להם ההרגש הפנימי שזה דומה למלאכה. ואם יש זה אז זה בכלל ל"ט מלאכות האסורות. וממילא אין לנו דרך לחפש עילות לעשות פעולות דומות למלאכות ע"י עילות חדשות והמלצות חדשות שחידשו האומות ועתידים לחדש. שכל אילו בכלל מלאכות או חשש מלאכות. וגם אם אין הדבר ודאי רק קרוב לודאי, לריך לעיין היטב אם לומר התירים כאלו לבתי חולים, אם יש חשש שע"י"י ישתמשו בסכנת ההתר גם במקום שאינו פק"י. כי לחולים יש התר בפ"י ג"כ ע"י מלאכה גמורה. והמלצות כאלו גורמות לפעמים לקילקול, וכגון זה נאמר בדרך מליצה חלל עליו שבת אחת ואל יתחלל שבתות הרבה. ודו"ק.

שם: אסור לצאת למקום שאין בו עירוב ומכשיר שמיעה על גופו כי אין עליו שם מלבוש אם הוא מונח בכיסו ונחשב הוא למשא ואם המכשיר כולו נמצא בתוך ידית של משקפיים יש מתירים לצאת במשקפיים אלה גם למקום שאין בו עירוב ואילו אחרים אוסרים לצאת במשקפיים אלה.

מלד המשא העיקר כדעת המתירין, שזה לורך הגוף ממש. ומה שהביא משעון יד להתיר, שם בודאי אסור, שהוא לורך לדדי ולא לורך הגוף משא"י כאן. וזהו כמו מוך שהתקינה לנידונה שמותר ללכת, אולם מלד ההשתמשות ל"ע דיש בזה מצעיר מדאורייתא בכל מלה, רק שיש מקום לומר שדיבור של אדם אינו בגדר מלאכה, כך אמר לי הגאון ר' שמואל וזמר שליט"א וז"ע (הוא אמר לי במכונה זו ויתכן שמודה בטלפון ורס-קול שחייב דשאני מכונה זו שהמדבר מדבר כשאר בני אדם ואין דיבורו מתיחס למכונה ואינו בגדר פעולה משא"י המדבר ישר לתוך טלפון או רס קול נחשב דיבורו בגדר פעולה)

פרק ל"ז דין תינוק וילד קטן

שם: ולכן התירו חז"ל לעשות בשבילו כל מה שהתירו לעשות בשביל חולה שאין בו סכנה לעיל פרק ל"ג אם אמנם יש צורך בזה ולא דוקא בענין הכנת מאכלו אלא גם לעשות לו שאר צרכיו הנוגעים לבריאותו.

ע"י ציחור הגר"א שכתב סעי' י"ז ד"ה מותר, שמצואר מיניה שרק במקום שיש חשש שהילד יבא לידי חולי מותר. והא דיש כאן חידוש בקטן, הרי זה מותר גם בגדול, נראה לומר שבקטן תלינן יותר שיחלה מצדול, כגון אם הוא בוכה הרבה יבא לידי חולי; אבל במקום שגם ילד לא יחלה, לא החירו. וזה מצואר צסוגיא שם שהביא הגר"א מקור לדין זה בתינוק שיש לו געגועים על אביו ופרש"י שהתינוק יחלה. ומה שהא"י הביא ראיה מן הגמ' יומא ע"ח. שקטן אין לריך לענות חוץ מנעילת הסנדל משום דכל מילתא שהוא רביתיה דתינוק לא גזרו, נראה שאין כונתו לראייה ממש, שם לא צעיקן שיחלה ע"י, שבודאי אם קטן לא יתרחץ יום אחד לא יחלה, רק שם מתחילה לא גזרו עניינים על קטן (ואף למייד שעניי דאורייתא, מסרו הכתוב לחכמים) משא"י בחילול שבת באיסור דרבנן שהתקנה כבר חל, שייך ג"כ בקטן, ומה שהא"י הביא ראיה משם אף שאין שני הגידונים דומין, נראה כונת הא"י, כיון שראינו שחז"ל שקדו על תקנת הקטן ולא גזרו על מילתא דאית ליה רביתיה בתינוק, א"כ רואים שבקטן לריך להשגיח ביותר מפני חלישת גופו, ומש"ה בקלות אפשר לחשוש שיצא לידי חולי וכוונתם לו דין של משא"י. אבל במקום שבודאי אין חשש שיחלה, דין

תיקוני שבת כהלכתה פרק לז

הקטן כגדול לענין חילול שבת. ורק לענין ענוי יוה"כ לא גזרו. ודבר זה שרק לענין ענוי יוה"כ התירו ולא מה שנוגע לענין חילול שבת, מבואר היטב במ"צ סי' תרט"ז ס"ק א', וע"ש בביאור הגר"א שהמתירין לרחוץ בחמין ס"ל דסתם תינוק חולה אלל חמין. ומשמע שאם לא ירחוץ יחלה וכלי זה לא התירו.

סעי' ח': מותר לתת יוד כחול (גנטיאל ויאולט) על פצע של ילד כדי למנוע זיהום הפצע וכדי לרפאותו.

למנוע זיהום מותר אף לגדול דלא גרע מלהעמיד הדם שאינו בגדר רפואה ע"י ס' שכ"ח סעי' כ"ט ולכן מותר לשים אוקסיג'ין, אבל דבר שהוא מרפא אף במקום חולה לריך שינוי חולס נראה שדבר זה אינו תלוי בגידול הילד ודינו כגדול. ורק אם הוא צוכה הרבה ויכול לבוא לידי חולי ע"י מותר ע"י שינוי (ע"י שבת קמ"א רש"י ד"ה תינוק ואם הפלע ע"י ברזל מותר גם בגדול. משום שזה פק"י).

סעי' ט': מותר לתת לילד כל תרופה בין טיפות אף אוזן ועינים ובין כל מיני גוללות וסירופים שדרושים לו לרפאותו ואף מותר לפורר גלולה ולהמיסה בתוך מים וראה לעיל פרק ל"ג סעי' ד'.

טיפת אף אוזן ועינים ולפורר גלולה לריך שנוי כיון שאינו אוכל ע"י סעי' ז'. ואם אי"א בשינוי אפשר להקל כיון שהוא רק איסור שחיקת סממנים ע"י מה שכתבנו פרק ל"ג סעי' ז'.

סעי' י"ג: ומותר לומר לנכרי להביא צרכי המילה לבית התינוק דרך מקום שאסור לטלטל בו אבל אינו רשות הרבים גמורה.

שאינו ע"י אמות אבל אם יש בו ט"ז אמות אסור בהרבה עיירות. (דזמנינו יש לנו רשה"ר דאורייתא אף לאלו פוסקים שמאריכים סי' ריבוא, הארכנו בזה בריתי ילחך עירובין סי' ז' וג' וכן "פתיחת שערי העיר" שהוצא ראיות מפשטות הפוסקים של דגלי מדבר ומן הגאונים ומן הראשונים שכל העיר מטורף לסי' ריבוא וגם הוצא הרבה ראיות שא"ל לעצור ס"ר ציוס אחד).

שם: וכן מותר לומר לו להביא את התינוק לבית הכנסת למולו.

אסור (מ"צ סי' של"א ס"ק כ') וע"ש שאפילו דרך חצר שאינה מעורבת שהוא שבות קל אסור משום שאין זה בגדר מנה שאפשר למולו בבית וכ"ש בספק רשה"ר דאורייתא. ועוד נראה שגם אם הסכין מונח במקום אחר של התינוק, והרחוץ פחות מט"ז אמה, שאפשר להביא התינוק ע"י גוי למקום הסכין אם האם ג"כ הולכת למילה, מ"מ אם העת קר ומקפידים שהתינוק יוצא ע"י מכונית אסור לומר לגוי להביאו, אף שאין מזכיר לו המכונית, דהוא כאילו אמר לו להביאו ע"י מכונית וזה אסור ולכן יציא הסכין ע"י גוי למקום התינוק ולא יציא התינוק אלל הסכין וכן אם הדרך רחוק ואין דרך של גוי לטרוח להביא בלי מכונית, ואילו היה אומר לו להביא ברגל לא היה מביאו כלל נראה שאסור לומר לגוי להביאו אם לא שנסמוך בשבת הדחק על השיטות שבמקום מילה מותר לומר לגוי לעשות איסור תורה. ע"י במ"צ ס"ק כ"ב.

הערה שם ס"ק ל"ז: ולפי המבואר לעיל פ"ל הע' קכ"א אף מותר לומר לו להביא את התינוק מרה"י לרה"י דרך רשות הרבים גמורה כיון שאין היהודי אומר לו לפוש באמצע

ע"ש שחלקנו עליו והבאנו ראייה לאסור.

פרק ל"ח דיני רפואה בשבת וביו"ט בעשית מלאכה ע"י נכרי

הערה ס"ק כ': כיון דאית ביה איסור בכל שיחה טלפונית דבהרמת השפופרת נדלקת נורה במרכזיה הטלפונית.

יש מקום לומר שכל דיבור הוא איסור תורה. ע"י מה שכתבנו פ' ל"ד סעי' כ"ח.

הערה ס"ק ל"א: ושמעתי מהגרש"ז אויערבך שליט"א דאם אינו מוסיף להדליק עוד חוט או מכבהו רק מגביר את הזרם או מחלישו נראה שאין זה שום איסור עכ"ל.

מה שכתבנו על פ' ל"ד סעי' כ"ח.

סעי' י"ג: מותר לרופא יהודי לנסוע בשבת בתוך העיר בכל כלי תחבורה המופעל ע"י

תיקוני שבת כהלכתה פרק לח

נכרים על מנת להגיע אל חולה יהודי אפילו אין בו סכנה אם אמנם הדרך ארוכה ואין הוא יכול ללכת אל בית החולה ברגל וכו' ואין גם נכרי אחר שישלם לנכרי את המגיע לו מותר לרופא לקחת עמו כרטיסיה.

חייבי כשחין שם רשות הרבים כגון שהרחוצ אינו ט"ו חמות ורק ע"י שינוי. כיון שמטלטל כמה דברים ואייריין בחולה שאז"ס, וזהו אינו מזוי צומנינו שצרחות קלרות כאלו נוסעים שם אוטובוסים.

הערה ס"ק נ"א: דהא התירו איסור שבות בשביל חושאיב"ס ועיין לעיל פכ"ט הערה ל"ט ועיין גם בכלכלת שבת בהערה מ"ו והנ"ל ואם יוציא את הכסף בשינוי כגון במגבעת מותר גם אם אין עירוב במקום.

ע' מש"כ פ' ל"ג סעי' ב' שמלאכה דאורייתא צמינו חסור לעשות אפילו בסכנת חצר וכ"ש בחשאז"ס.

סעי' כ"ד: הואיל ולכל ילד דין חולה שאין בו סכנה מחמת חולשתו הטבעית וכפי שמבואר לעיל פרק ל"ז סעי' ב' מותר לומר לנכרי לעשות כל דבר שנחוץ לבריאות התינוק.

רוצ דברים אלו לא שייכים רק במקרים צודדים כשקרה ח"ה אונס שנשפך מה שהכינו מאתמול וכדו' אבל לכתחילה לריך הכל להכין צ"ע.

שם: ולכן מותר לומר לנכרי לבשל ולחמם אוכל בשביל התינוק אם חלה זקוק לאוכל חס.

ולריך להכין מאתמול על הכירה. ואיירי כאן שפסע ולא הכין או שנשפך

סעי' כ"ו: ילד המפחד או עלול להגיע לידי פחד מותר לומר לנכרי להדליק את האור בשבילו.

לריך לסדר שלא יהיה רק אור קטן בחדר, או אור בחדר הסמוך. ואיירי כאן שלא עשה כך.

סעי' כ"ז: בדבר הדלקת תנור חימום בימים קרים בשביל ילדים ראה לעיל סעי' ח' ופרק כ"ג סעי' כ"ד ופרק ל"א סעיפים ו' ו' וז'.

צומנינו שאפשר לסדר התנור מאתמול לריך כך לעשות. ואיירי כאן שפסע ולא חימם או שנכבה או שנעשה קר צצת גופא.

סעי' כ"ח: מותר לומר לנכרי לשאת ילד חולה אף שאין בו סכנה דרך רשות הרבים גמורה או להסיעו במכונית כדי להביאו לרופא.

גם לגדול הדין כך, כי נסיעה במכונית אם הגוי מוליכו אין כאן רק כעין עובדין דחול מזד היהודי ואמירה לגוי מזד שהגוי מנהיג וזה מותר גם לגדול שהוא חולה, רק שריך ליזהר שאם ידלק נורה בשעת פתיחת הדלת שהגוי ופתח ויסגור הדלת.

שם: בענין הסעת עגלת ילדים על ידי נכרי דרך מקום שאין בו עירוב והוא אינו רשה"ר גמורה וראה לעיל פ' י"ז סעי' ג' יש לשאול שאלת חכם כי דין זה תלוי במנהג המקום אין מנהג קבוע יש מקום להקל ולומר לנכרי להסיע העגלה.

אין להקל בזה כי צומנינו רוצ עיירות הם רשות הרבים דאורייתא (וגם ע"ס טיול תינוק אם נקרא לורך מלוא להתיר שבות דשבות ל"ע).

פרק מ' דינים שונים בענין רפואה בשבת וביו"ט

הערה ס"ק ח': נראה דאף שהנותן נייר ע"ג האש ופולט ממנו מה שנכתב ע"י חלב או מי מילין פטור.

השתמטות דברי הירושלמי פ' הצונה דאיתא שם מפורש שחייב צכה"ג. והפמ"ג ל"ע, ושם הביא דברי הירושלמי וכתב שאינו חייב וזה ל"ע וזכרתי ראיתי בספר מחזה אליהו ס' ס"ה ענף ב' שהקשה כך על הפמ"ג. ומסיק דיש בזה איסור תורה.

סעי' ה': חולה המרוחק למיטתו לזמן ממושך ויש צורך למרוח מדי יום ביומו חומר בחלקים מגופו כדי למנוע פצעי לחץ ישתדל שימרחו לו ביד או בחומר סינטטי לא ספוגי נוזל המיוחד לכך ולא משחה שכך יש בזה משום איסור ממרח ומותר לעשות כן אף לחולה שאין בו סכנה.

עיי' שינוי.

סעי' ז': חולה שצוה עליו הרופא שלא לצאת מפתח ביתו מבלי שיהיו עמו תרופות מסויימות או מעט סוכר לחולה סכרת למקרה הצורך ואין עירוב במקום אבל אינו רשה"ר גמורה וכדלעיל פ' י"ז סעי' ג' יש להקל לצאת בהן לפחות לצורך מצוה כמו לבית הכנסת או לשיעור תורה והוא שחוציאן שלא בדרך הרגילה כגון שיכניסן לתוך מגבעתו וכדו'.

אסור. מתרי טעמי. חדא שמלאכת דאורייתא עיי' שינוי חשיב כדאורייתא כמ"ש כמה פעמים (פלי"ד סעי' כ"ז פלי"ג סעי' ז' פלי"ח הערה ט') ועוד אף בכרמלית מי התיר לו ללאת מציתו לעצור על איסור דרצקן, הרי יכול להישאר בציתו ולא הותר לעצור על איסור דרצקן לקיים מצוה דאורייתא כדאיתא ראש השנה דף לב:

שם: וכן מותר לחולה הסובל ממחלה מסויימת לצאת לדבר מצוה וכנ"ל במקום שאינו רשה"ר גמורה ולצוארו שרשרת שאליה מצומדות הוראות הרופא כדי שבשעת הצורך ידעו מיד איך לטפל במחלתו.

נריך לדון חס זה נקרא לרכי הגוף כמו כבול דעבדא (דף כ"ח). ויש לו עילה שיתפור צד לבן בתוך מעילו ויכתוב על הכד כל הוראות הרופא והצד נטפל שם שאינו חשוב והאומיות אין בהם ממש.

סעי' ח': חולה שאין בו סכנה חייב להעדיף ללכת בשבת אל רופא שומר תורה ומצוות וכו' או שהרופא החילוני מומחה יותר במיקצועו ילך אל רופא מחלל שבת גם אם הוא יודע שהלה ידליק אור וירשום את השם ופרטי המחלה וכדו' בכרטיס החולה.

אין כאן סכנות להתיר עי' מה שכתבנו על הערות ס"ק כ"ז.

הערה ס"ק כ"ז: עיין שו"ת יד יצחק ח"ג סי' צ"ה וז"ל: דיש לצרף כאן שיטת הש"ך בסי' קנ"א ס"ק ו' דבמומר לא שייך מסייע ידי עוברי עבירה ואין בו אפילו איסור דרבנן דולפני עור.

תמוה שהש"ך לא דיבר רק בחד עברי דנהרא, שאין צו לפני עור דאורייתא רק מסייע ידי ע"ע, ואז ס"ל דבמומר מותר אצל כאן שמכשילו ממש שצלי הוא לא היה כותב, אסור אף במומר, ולפני עיור שייך גם בגוי וכ"ש במומר.

שם: וכיון דשעה"ד היא יש לסמוך על השיטות דס"ל דכל שאינו כתב אשורית אינו אלא דרבנן רמ"א סי' ש"ו סעי' י"א.

אין כאן על מה לסמוך כמו שדחה המ"ב (סי' ש"ע ס"ק מ"ז) וצ"ה"ל שם) שיטה זו בשתי ידיים.

שם סעי' ח': וגם מותר להזמין רופא בשבת לבוא אל החולה אף שאין בו סכנה גם אם ידוע שהלה יבוא במכוניתו.

אין להתיר זה כנ"ל.

שם הערה כ"ז: דבני"ד אין בו משום ולפי"ע דהלא אינו אלא דורש עצתו על מצב בריאותו אבל בענין גרמא דחילול שבת אינו עושה שום מעשה דהוה שוא"ת אלא שהרופא בעצמו הוא דעושה איסור בזה שפיר י"ל דליכא לאו דולפ"ע.

אינו מוכן, הרי אסור להשכיר שדה לכותי משום שהלה עושה מלאכה בחו"מ (ספ"ק דע"ז) אף שאינו אומר לכותי לעבוד בחו"מ. (ואף שאומר לו שלא לעבוד כדאיתא שם. משום שהכותי אינו שומע מה שאומרים לו.)

שם: ואפ"ה אין חוששין כלל לזה שבגלל הצלת ממון מכשילים את הגנב בחילול שבת

נראה עוד טעם פשוט להחיר שאין כאן הכשלה, שאם יגנוב יעבור על איסור הוצאה דאורייתא עי' כתובות ל"א: הגונב כים בשבת פטור משום קלנד"מ. ועיי' שם אזהרה לא יגנוב.

סעי' י"ד: יהודי שנדרש לחלל שבת בשביל חולה נכרי שיש בו סכנה אם אין בה במלאכה שהוא נדרש לעשות אלא איסור דרבנן מותר לעשותה ואילו אם נוגע הדבר לאיסורי תורה טוב יעשה אם יבקש הוראות מפורשות מחכם הבקי בהלכות שבת.

אם אין סכנה לרופא איסור גמור הוא ונעשה פסול לעידות, ומומר עיי' כמשי"כ המ"ז סי' ש"ל ס"ק ח', ואם יש סכנת נפשות לרופא מותר אולם הנראה שהרופא מחוייב לעזוב פרנסתו בשביל זה וללכת לעיר אחרת במקום שאין כופין אותו לחלל שבת.

הערה ס"ק מ"ב: וסברתו היא מהא דמהרי"ק סי' קל"ז.

סדרת המהרי"ק ז"ל שאם גוי מאנס ישראל לשל בשבילו הוה משאל"ג, אינה מובנת, כיון שצריך לתת לגוי כדי לינצל מן האונס הוה מלאכה הלכית לגופה וצדאי כבר חלקו האחרונים על המהרי"ק בזה עי' ח"ס יו"ד סי' קל"א שפשוט ליה שיש בזה איסור דאורייתא רק התיר במקום שיש צריכה סכנת נפשות. וכן מצוה צדק' שבת ע"ב: ד"ה הניחא, שהמחלל שבת מיראה חייו.

סעי' י"ז: חולה שבסכנה הנמצא בבית חולים שמבשלים בו נבלות וטרפות ואין לו כל אוכל כשר כדי מחיתו מותר להביא לו בשבת אוכל כשר גם דרך רשע"ר כדי שלא תיטרף דעתו וישתדל להביא את המאכל הכשר תוך כדי שינוי וכדלעיל פ' ל"ב סעי' כ"ח אבל אם החולה נמצא במצב שאינו מבין את טיב האוכל שמאכילין אותו או שהוא קטן שאינו בר הבנה אין להעביר אוכל בשבילו דרך רשע"ר.

נראה שאפשר לעבור דרך רשע"ר בשינוי ואף שכתבנו כמה פעמים שדאורייתא בשינוי חשיב כדאורייתא (פי' ל"ג סעי' ז') היינו כשאין סכנת נפשות שלא הותר דאורייתא, אז גם שינוי לא הותר אבל כאן שהוא סיכנה הותר דאורייתא יותר טוב שיעבור על שינוי משיאכל נבלות וטרפות מדאורייתא ומה שהפוסקים דנו להתיר שחיטה משום שמה יקון צנצילה ולא אמרו לשחוט בשני, אין זה קושיא. שאני התם ששחיטה אי אפשר בשינוי שקרוב לודאי שיצא לידי דרסה או שאר פסולין.

סעי' י"ט: חולה אף שאין בו סכנה וכו' אבל אסור לו להשתמש בפעמון חשמלי המותקן ליד מיטתו בבית החולים אלא אי"כ ברור לו שלא תידלק נורה עקב הצילצול בפעמון החשמלי ודרושה לו עזרה מידית לצורך רפואתו.

אם החיוצ חשמל משום מצעיר יש מקום לומר שיש בזה איסור תורה בכל גוני עי' משי"כ פ' ל"ד סעי' כ"ח. ואם הוא משום צונה כאן אין חיוצ דאורייתא כמצוה צדק' במכתב להרש"א ז"ל ודוקא אם מכונת החשמל מסתובבת עכשיו צלי צעל צחירה והוי סיבוב החשמל כטבע העולם כרוח מזויה, אבל אם האדם מסבב אין כאן צונה מלד החיוצ דמעשה צעל צחירה חשיב כולד ועדיין אין החיוצ פועל כלום וכן אין להמסובב דין צונה על החיוצ שהרי לא חיבר עכ"ל

שם: נצרך החולה לנקביו אף שאין בו סכנה ישתדל למצוא מי שיכול לקרוא לעזרה או יבקש משכנו בחדר אם נכרי הוא שהוא יצלצל בפעמון החשמלי ואם אין זה אפשרי והוא נצרך מאוד יצלצל כלאחר יד דהיינו ילחץ על כפתור הפעמון במרפקו וכדו' והתירו לו דבר זה הגם שנדלק אור משום גדול כבוד הבריות.

משום זה אין להתיר דאורייתא בשינוי כמשי"כ פ' ל"ג סעי' והטעם שכתב שאדם צהול וכו' יש מקום לדון בנידון זה.

סעי' כ"א: חולה מסוכן שצריך לנתחו בדחיפות והנהלת בית החולים מתנה את עשיית הניתוח בהסכמת הקרובים בכתב ואין ההנהלה מסתפקת בהסכמת הקרובים בעל פה ובפני עדים מותר להם לחתום וכו' ואסור לחתום בשבת רק כדי לחסוך כסף כגון להיפטר מתשלום עבור הניתוח או הטיפול.

עי' משי"כ פ' ל"ב סעי' מ"ד דלפעמים מתירין איסור דאורייתא אם יש חשש שגלגל הפסד ממון

יתרשל בהלכה שזה בכלל התר חז"ל דגמלא מכשילין לעתיד לבא והתירו לפעמים ג"כ איסור תורה וא"כ לפעמים הקרוי מחוייב תשלוט עבור החולה מכסף עלמו ולריכיש הסכמתו לניתוח וע"י חתימתו נפטר מתשלוט יש מקום להתיר לחתום כדי שלא יתרשל להסכים להניתוח (אם איירי צאופן שא"ל להמתין לחתום עד הלילה).

סעי' כ"ט: מותר להשתמש במכשיר לבדיקת דם לצורך חולה שבסכנה אשר בו נבדקים בבת אחת כל מיני בדיקות גם כאלה אשר אין בהם צורך מידי.

לריק לעיין אם בבדיקת דם יש צו משום מלאכת צורר, כמו מחצן (ש"יט סעי' ט"ז) שמפרידים חלקי הדם זה מזה, וממילא ח"ן להרבות בבדיקות שאין להם צורך.

סעי' נ"ו: עם גמר הנסיעה אסור לכבות את הפנסים כי אין בזה משום צורך החולה ואם אסור להשאירם דלוקים מצד חוקי המדינה יכסם בשמיכות (במקום שיש עירוב) ובשום אופן לא יכבם כדי להימנע מקנס כספי.

ע"י מה שכתבנו על הערות סעי' נ"ט

סעי' נ"ז: נהג אשר הביא חולה לבית החולים אל יסע יותר מהנחוץ לצורך החולה וכדלעיל סעי' נ"א גם אם יצטרך להשאיר את המכונית במקום שאסור להחנותה ולא משום חשש סכנה ויהיה צפוי לקנס כספי בשל כך.

יש כאן מקום להתיר בקנס גדול ע"י מש"כ פלי"צ הערה קכ"ז קפ"ט אולם אינו מוכח כיון שהוא לאחר מעשה אולם עיין לקמן על הערה קכ"ח הסדר בדברי החז"ל שגם לאחר מעשה לפעמים התירו.

סעי' נ"ט ואם המנוע ממשיך לפעול לאחר הבלימה מותר לומר לנכרי להפסיק את פעולתו, אין נכרי יש מקום להקל ולהפסיק את פעולת המנוע ע"י קטן. אין נכרי ואין קטן, יכבה בעצמו, וטוב אם יעשה זאת תוך כדי שינוי וע' בהערה ס"ק קכ"ח: עדות מפי מר שלום הויזר נ"י מב"ב בשם החז"ל זצ"ל ועיין שו"ע הרב ס' נא שמ"ג סעי' ח' דכל באקראי בעלמא שרינן ע"י קטן.

הדבר ברור כשמש שהחז"ל לא התיר מטעם הש"ע הרב, חדא, משום שדבריו ז"ל אינן מוצגים כמש"כ פ"י ה"י שזהו נגד כל הראשונים, שנית, החז"ל התיר גם ע"י ישראל גדול כמו שהביא בהערה קכ"ט ויותר מזה שלפי דעת החז"ל ס' נ' צוודאי כיצוי המנוע יש צו מלאכה דארייתא של סותר, אלא נראה שהחז"ל התיר מטעם שכתבנו פ' ל"ב הע' קפ"ט דיש כאן משום מכשילין לעתיד לבוא והתיר גם מלאכה דארייתא רק לכתחילה הצריך קטן.

סעי' ס': אבל כל שיחיה שינוי במצבם של נורות אלה אין כל היתר לכל זה שהרי אין בכיבוי זה משום צורכי חולה.

ע"י לעיל מש"כ בהערות קכ"ח דכאן אולי יש מקום להתיר משום מכשילין לעתיד לבוא.

סעי' ס"ד: נהג המסיע רופא לבית החולה או חולה לבית החולים אם אין הזמן בחול ישתדל להוציא ממכוניתו חפצים כבדים המונחים בה גם אם הם מוקצה כי הרי כל תוספת משא גורמת לכך שיצטרך להרבות מספר החברות.

ל"ע כי עכשיו הוא עובר על איסור תורה של הולאה בלי סכנת נפשות ואח"כ יעבור רק על ריבוי צעורין וגם הוא צמאז של פיקוח נפש. ול"ל דאירי שהמכונית מונח צרשה"י או צכרמלית כגון שהרחוב אינו רחב ט"ז אמה.

סעי' ס"ה: ומותר לנהג לקחת עימו במכונית אוכל לא רק עבור החולה שבסכנה אלא גם בשביל עצמו.

כך איתא ר"ה כ"צ לענין עידי קידוש החודש.

שם: אם אין עירוב במקום היציאה אין להעביר אוכל בשביל הנהג מהבית למכונית, ובשעת הצורך אם אין המקום ההוא רשה"ר גמורה וכדלעיל פ"י סעי' ג' מותר לנהג לצרף את האוכל שלו לזה של החולה ולהוציא שניהם ביחד.

בדרך רחוקה או שריד להישאר שם הרבה זמן אפשר לו להקל לקחת עימו אוכל אף צמלחה
דאורייתא מטעם הנזיל ר"ה כ"ב וגם מטעם מכשילין לעתיד לבוא, וכאן הוא מכשילו עכשיו.

פרק מ"א דיני כיבוי דליקה אזעקת המשטרה ושעת חירום מבחינת ביטחנות

סעי' י"ד: כל המכבה אינו מפסיד או כל הקורא את מכבי האש (בחוץ לארץ מקום של
בבאים נכרים) יבוא על שכרו.

לא מצינו להתיר בלשון זה של יבוא על שכרו שזה כהתחייבות לשלם ולא הותר רק לשון כל
המכבה אינו מפסיד שאין זה התחייבות על שכר רק רמז שיתן שכר (ועי' כתובות ע"י: תוס' ל"ה
ופרנס)

סעי' ל"ב: ומותר לעומד על המשמר כמו איש הג"א או משמר אזרחי לקחת עימו
רובה ושאר כלי נשק גם אם יוציאנו מחוץ לעירוב מקום שאסור לטלטל בו ואפילו מחוץ
לתחום שבת ואם אפשר יוציא את הרובה דרך לבישתו דהיינו חגור על כתפו כדי למעט
בחילול שבת ככל האפשר ועיין להלן סעיף ל"ד.

אינו מרויח שום דבר, שגם בלבוש הוא איסור דאורייתא כמבואר במ"צ ש"א ס"ק כ"ב. ויש רק
סברה אחת שיש הוה אמינא לדון עליה מה שכתב החלקת יעקב שבזמנינו שאין משתמשין כלל בכלי
נשק כסכין והוא משמש רק לסימן בעלמא שזהו חשיב כחותם של עבד, וגם זה לא פשוט שהרי
להראות עושר חשיב משאוי כדאיתא במ"צ ס' ש"ג ס"ק כ"ט) וכאן לא שייך גם זה שמשתמשין בו
למלחמה, וזהו דין המשנה שחייב ואם מותר משום פק"י יכול לקחת גם ציד.

צריך רחמנא דסייען